

Arbeidsdepartementet.

Bilag til st. prp. nr. 1, 1930.
Kap. 3004.

MEDDELTE VASSDRAGKONSESJONER

(ERHVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLATELSER)

XVI. TILLATELSER MEDDELT I 1929.

Innholdsfortegnelse.

	Side
1. Bøhnsdalen Mills, Ltd. (Leie av inntil 500 kW. fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk). Kgl. resol. av 1ste februar 1929	3
2. Raffineringsverket A/S. (Erhverv av Fennefoss i Otteråen). Kgl. resol. av 5te april 1929. Jfr. nedenfor nr. 12	6
3. A/S Porsa. (Fristforlengelse). Kgl. resol. av 5te april 1929. Jfr. bind IV side 49 og 244, IX s. 70, XI s. 31 og nr. 12 nedenfor	11
4. A/S Høyangfaldene. (Fornyelse av ekspropriasjonstillatelse). Kgl. resol. av 5te april 1929. Jfr. bind III nr. 10, IV nr. 19, X nr. 2 og 13, XIII nr. 13 og nr. 19 nedenfor	13
5. A/S Risør Træmassefabrikker og A/S Grimstad Træmassefabrikker. (Leie av henholdsvis 3000 kW. og 4700 kW. elektrisk energi fra Aust-Agder Kraftverk). Kgl. resol. av 19de april 1929. Jfr. bind XII s. 5, XIII s. 113 og 147	15
6. Andelsselskapet Stranda Elektrisitetsverk. (Erhverv av bruksrett til Fausavassdraget i Møre). Kgl. resol. av 25de april 1929	21
7. A/S Tyinfaldene. (Ytterligere fristforlengelse). Kgl. resol. av 3dje mai 1929. Jfr. bind I nr. 40, IV nr. 3, VI nr. 10, VIII nr. 1 og XIII nr. 1	25
8. 1) A/S Meraker Smelteverk. (Erhverv av vannfall og kraftanlegg m. v. nu tilhørende A/S Meraker Bruk). 2) Dominion Metallurgical Company, Limited. (Erhverv av aktiemajoriteten i førstnevnte selskap). Kgl. resol. av 24de mai 1929	35
9. Regulering av Breimsvatn. (Forlengelse av fristen for påbegynnelse av regulering av Breimsvatn). Kgl. resol. av 7de juni 1929. Jfr. bind II nr. 28 og 46, IV nr. 28, X nr. 5 og nr. 17 nedenfor	42
10. Sulitjelma Aktiebolag. (Vedrørende fornyet bortleie av 32 fallmeter i Balmielven). Kgl. resol. av 4de juli 1928. Jfr. bind II s. 161 og VI s. 1	45
11. Regulering av Øgderen. (Overdragelse til Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening og Fredrikshaldsvassdragets Fløtningsforening). Kgl. resol. av 12te juli 1929. Jfr. bind XII nr. 11 og nedenfor nr. 16	51
12. Raffineringsverket A/S. (Leie av inntil 600 kW. elektrisk energi fra staten (Langerak Kraftverk).) Kgl. resol. av 25de juli 1929. Jfr. ovenfor nr. 2	52
13. Falconbridge Nikkelverk A/S. (Leie av inntil 4500 el. HK. fra Kristiansands Elektrisitetsverk). Kgl. resol. av 25de juli 1929. Jfr. bind XII nr. 16	57
14. Regulering av Rødungen. (Endelig regulering av Rødungen gjøres gjeldende også for den i 1918 utførte 2½ meters opdemning av nevnte sjø). Kgl. resol. av 13de september 1929. Jfr. bind V nr. 6 og XII nr. 15	62
15. «Jan» Kemisk Fabrik A/S. (Forlengelse av kraftleietillatelse). Kgl. resol. av 20de september 1929. Jfr. bind XIII nr. 16	63
16. Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening. (Ytterligere regulering av Øymarksjø, Aspern og Ara). Kgl. resol. av 20de september 1929. Jfr. bind XII nr. 11 og ovenfor nr. 11	64
17. Regulering av Breimsvatn. (Ytterligere forlengelse). Kgl. resol. av 8de november 1929. Jfr. bind II nr. 28 og 46, IV nr. 28, X nr. 5 og ovenfor nr. 9	81
18. Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap. (Forhøielse av aktiekapitalen). Kgl. resol. av 29de november 1929. Jfr. bind I side 184, II s. 12, 43 og 117, III s. 31, XIII s. 63 og XIV s. 16	81
19. A/S Høyangfaldene. (Ytterligere fristforlengelse). Kgl. resol. av 29de november 1929. Jfr. bind III nr. 10, IV nr. 19, X nr. 2 og 13, XIII nr. 13 og nr. 4 ovenfor	83

1. Bøhnsdalen Mills, Ltd.

(Leie av inntil 500 kW. fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk).

Kgl. resol. av 1ste februar 1929.

Fra ingeniørene Nissen og von Krogh har departementet mottatt et på vegne av Bøhnsdalen Mills, Ltd. inngitt andragende, datert 31te august 1928, om konsesjon på leie av inntil 500 kW. fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk.

Angående dette andragende har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet avgitt følgende uttalelse, datert 18de januar 1929:

«Med påtegning av 6te september 1928 fra Arbeidsdepartementet, vassdragsavdelingen, har Hovedstyret mottatt til uttalelse et andragende av 31te august 1928 fra ingeniørene Nissen og von Krogh på vegne av Bøhnsdalen Mills, Ltd. om konsesjon på leie av inntil 500 kW. fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk. Dette andragende er sålydende:

«For å undgå å utvide sitt dampanlegg og drive med damp har Bøhnsdalen Mills med Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk avsluttet kontrakt om levering av inntil 500 kW. elektrisk energi. Den elektriske energi skal anvendes til drift av motorer og elektriske kjeler. Energien leveres som trefaset vekselstrøm med 17 000 volts spenning.

En bekreftet avskrift av kraftleiekontrakten, et eksemplar av selskapets lover og den i erhvervslovens § 24 nevnte erklæring vedlegges.

Bøhnsdalen Mills er beliggende i Eidsvoll kommune ved Bøn stasjon.

I henhold til kapitel IV i lov av 17de desember 1917 tillater vi oss på vegne av Bøhnsdalen Mills å ansøke om tillatelse til

å leie inntil 500 kW. elektrisk energi fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk.»

Eidsvoll herredsstyre har i møte den 29de oktober 1928 anbefalt andragendet innvilget.

Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Akershus fylke har i påtegningsskrivelse av 8de november 1928 til fylkesmannen i Akershus anbefalt andragendet innvilget.

Fylkesmannen i Akershus har i påtegningsskrivelse hertil av 14de november 1928 henholdt sig til ovennevnte uttalelse av 8de november 1928 fra overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i fylket.

Med andragendet fulgte avskrift av vedkommende kraftleiekontrakt med bilag og et eksemplar av selskapets statutter tillikemed en erklæring i henhold til erhvervslovens § 24. Disse dokumenter vedlegges tillikemed en senere på foranledning mottatt erklæring av 19de november 1928 fra selskapet om at dets aktiekapital og direksjon er helt norsk.

Ifølge kraftleiekontrakten skal Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk stille til disposisjon for Bøhnsdalen Mills, Ltd. inntil 500 kW. som trefaset vekselstrøm med 17 000 volts spenning. For den elektriske energi skal Bøhnsdalen Mills, Ltd. betale kr. 107,50 pr. kW. pr. år (§ 4).

Kontrakten kan av hver av partene opses med 6 måneders varsel til ophør pr. 30te juni — første gang pr. 30te juni 1931.

Med skrivelse av 4de desember 1928 tilstillet Hovedstyret, gjennom ingeniørene Nissen og von Krogh, selskapet et utkast til konsesjonsbetingelser.

Derefter mottok man fra konsulentfirmaet en skrivelse av 10de desember 1928 som lyder således:

«Vi har mottatt det ærede Hovedstyres brev av 4de desember, hvormed fulgte utkast til betingelser for tillatelse for Bøhnsdalen Mills, Ltd. til å leie inntil 500 kW. fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk. Dette utkast har vært forelagt Bøhnsdalen Mills, som har bedt oss meddele det ærede Hovedstyre følgende:

Til de opstilte betingelser punkt 1, leietid, punkt 2, styre og kapital og 3, overdragelse av kraft, har fabrikken intet å bemerke.

Ad punkt 4. Kraftens anvendelse.

Den elektriske energi skal anvendes til fremstilling av sulfitcellulose og papir, og må bestemmelsen i dette punkt av denne grunn ikke på nogen måte stille sig hindrende iveien herfor.

Ad punkt 5. Norske arbeidere og funksjonærer og punkt 6. Norsk arbeide og materiell.

Til det elektriske anlegg er der anvendt transformator og apparater samt kabler fremstillet her i landet, idet transformatoren er levert av A/S Per Kure, apparatanlegget av Norsk Elektrisk & Brown Boveri og de jernbåndarmerte kabler av Skandinaviske Kabel- og Gummifabriker.

Til monteringen blev kun anvendt norske arbeidere.

Ad punkt 7. Forsikring.

Til bestemmelsen i dette punkt har fabrikken intet å bemerke.

Ad punkt 8. Kraftavståelse.

Fabrikken er opmerksom på, at bestemmelsen i dette punkt må inntas i henhold til erhvervsloven av 14de desember 1917 kap. IV, men da den leiede elektriske kraft leveres fra Akershus Elektrisitetsverk gjennom Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk går fabrikken ut fra, at bestemmelsen i dette punkt ikke vil komme til å influere på denne kraftlevering.

Ad punkt 9. Avgift.

Fabrikken anmoder innstendig om at denne bestemmelse må bli sløifet.

Grunnen til at fabrikken nu har måttet leie kraft er den, at vannføringen i Andelven i enkelte år er så liten, at fabrikken mangler den nødvendige drivkraft. Den stod derfor likeoverfor spørsmålet om enten å utvide sitt eget dampanlegg og drive med damp, eller å leie kraft fra Eidsvoll Elektrisitetsverk. Da en utvidelse av dampanlegget vilde kreve et større kapitalutlegg, valgte fabrikken å leie kraft til tross for at denne kraft, som skal betales med kr. 107,50 pr. kW., blir meget dyrere enn den kraft som fabrikken kunde fremstille gjennom et dampturbinanlegg hvor avdampen anvendes til tørring og oppvarming. Skal den leiede kraft fordyres ennu mer ved avgifter blir denne altfor dyr.

Dertil kommer at fabrikken er opmerksom på, at enkelte andre lignende fabrikker, såsom Tofte Cellulosefabrik, J. N. Jacobsen & Co. og Vestfoss Cellulosefabrik i 1924 har erholdt konsesjoner på kraftleie, som er helt fri for avgift. Hvis der på Bøhnsdalen Mill's konsesjon legges avgift, kommer denne fabrikk i en særstilling, og når den leiede, elektriske energi skal anvendes til erstatning av utenlandske kull, mener fabrikken at den må være fri for avgifter.

Til punkt 10 og 11 og betingelsene forøvrig har fabrikken intet å bemerke.»

I tilslutning til det foran anførte angående bestemmelsen om avgift (post 9) i de foreslåtte konsesjonsbetingelser har ingeniørene Nissen og von Krogh i skrivelse hertil av 13de desember 1928 meddelt følgende:

«Som nevnt for hr. ingeniør Finne ved den igår stedfundne telefonsamtale kan vi meddele, at Bøhnsdalen Mills' dampturbine måtte holdes i drift inntil den fra Eidsvoll Elektrisitetsverk leiede kraft kunde tas i bruk. Den fra Eidsvoll Elektrisitetsverk leiede kraft har således muliggjort at fabrikken har kunnet sette sin dampturbine ut av drift.»

Da den leiede elektriske energi efter det oplyste synes å skulle anvendes til erstatning for kull, vil Hovedstyret anbefale

at der i konsesjonen ikke inntas bestemmelse om avgift til kommuner eller staten.

Under henvisning til det foran anførte vil Hovedstyret anbefale at der meddeles Bøhnsdalen Mills, Ltd. tillatelse til å leie inntil 500 kW. fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk på følgende betingelser:

1. *Leietid.*

Tillatelsen gjelder så lenge den mellom Bøhnsdalen Mills, Ltd. og Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk oprettede kontrakt av 18de august 1928 med tillegg av 28de august 1928 om levering av inntil 500 kW. står ved makt — dog ikke utover 30te juni 1968.

2. *Styre og kapital.*

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Av selskapets aktier skal minst to tredjedeler til enhver tid befinne sig på norske hender.

3. *Overdragelse av kraft.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av vedkommende regjeringsdepartement eller for nogen del avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

Handler selskapet herimot skal det for hver gang erlegge en konvensjonalbot av inntil kr. 1,00 — en krone — pr. kW. pr. døgn etter departementets nærmere bestemmelse.

4. *Kraftens anvendelse.*

Forsåvidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene skal vedkommende regjeringsdepartement, såfremt det av almene hensyn finner føie til å gripe inn, anerkjennes som rett saksøker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

5. *Norske arbeidere og funksjonærer.*

Selskapet skal ved bygning og drift av anlegget såvidt mulig benytte arbeidere og funksjonærer som har norsk innfødsrett eller

statsborgerrett. Dog kan tillates benyttet fremmede arbeidere og funksjonærer når de har hatt fast bopel her i riket det hele siste år, likesom vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i selskapets tjeneste erlegges til statskassen etter departementets nærmere bestemmelse en løpende mulkt stor inntil 50 — femti — kroner for hver person.

6. *Norsk arbeide og materiell.*

Selskapet skal ved bygning og drift av det elektriske anlegg anvende norske varer forsåvidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pct. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll).

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer, når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7. *Forsikring.*

Tegning av nye forsikringer skal fortrinnsvis skje i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet er forpliktet til å avstå inntil 10 pct. av den leiede kraft til de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som Kongen bestemmer.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges uttatt etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet enten dette tilhører selskapet eller vannfallets eier.

Forårsaker kraftens uttagelse økede utgifter, bæres disse av dem som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas.

Opsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Opsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Kontroll.

Selskapet har å underkaste sig de bestemmelser som til kontroll med overholdelse av de foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av departementet.

10. Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.

Overtredelse av postene 2 og 9 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir bragt i orden efter reglene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

Sakens øvrige dokumenter vedlegges.

Behandlet i hovedstyremøte den 17de januar 1929.»

Man vedlegger sakens dokumenter, hvoriblandt den omhandlede kraftleiekontrakt, selskapets statutter og en i henhold til konsesjonslovens § 24 avgitt erklæring fra selskapets styre om at der ikke forelig-

ger nogen avtale, siktende til å overdekke det virkelige forhold med hensyn til selskapets bestyrelse.

Departementet vil efter det foreliggende anbefale at andragendet innvilges.

Som det vil sees har hovedstyret ikke foreslått betinget avgift til stat og kommuner. Der er heller ikke inntatt bestemmelser om fattigfond og sikkerhetsstillelse.

Departementet finner efter omstendighetene å kunne slutte sig hertil og vil anbefale tillatelsen meddelt på de av Hovedstyret foreslåtte vilkår.

Man tillater sig således å

innstille:

I henhold til lov av 14de desember 1917 nr. 16 kap. IV meddeles Bøhnsdalen Mills, Ltd. tillatelse til å leie inntil 500 kW. elektrisk energi fra Eidsvoll kommunale Elektrisitetsverk på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 1ste februar 1929 inn-tatte betingelser.

2. Raffineringsverket A/S.

(Erhverv av Fennefoss i Otteråen).

Kgl. resol. av 5te april 1929.

Stortinget har under 14de juni 1928 ved behandling av innstilling fra skog- og vassdragskomiteen fattet følgende beslutning:

«Stortinget hev ikkje noko imot at der vert gjeve Raffineringsverket A/S løyve til å eigna til seg Fennefoss i Otteråen på dei i Arbeidsdepartementet sitt fyrelegg oppsette vilkår.»

Om denne beslutning tillater man sig å henvise til vedl. avtrykk av st. prp. nr. 93, 1928 og innst. S. nr. 165, 1928.

Man hitsetter de i forelegget opstilte konsesjonsbetingelser:

1. Styre.

«Selskapets direksjon skal ha sitt sete her i riket og for et flertalls vedkommende bestå av norske statsborgere bosatt i riket.

Selskapets administrerende direktør skal være en norsk statsborger bosatt her i riket.

2. *Frister.*

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift, beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hvad der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 12 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke nogensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningen medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet til statskassen en løpende mulkt stor kr. 100,00 — et hundre kroner — pr. dag hvori vedkommende frister oversittes.

3. *Norske funksjonærer og arbeidere.*

Konsesjonæren skal ved vannfallets utbygning og kraftanleggets drift samt ved de bedrifter som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anlegget, bare bruke arbeidere og funksjonærer som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person. Konsesjonæren er pliktig til å melde de til enhver tid ledige plasser til det nærmeste offentlige arbeidskontor og mulig arbeidsledighetsnevnd i Hornnes og Evje.

4. *Norsk arbeide og materiell.*

Selskapet skal ved bygning og drift av det elektriske anlegg anvende norske varer

for så vidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pct. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulde overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll).

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer, når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5. *Forsikring.*

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

6. *Kraftens anvendelse.*

Forsåvidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner grunn til å gripe inn, anerkjennes som rett sak søker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

7. *Varer istedenfor penger.*

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeids-

redskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktør oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

8. *Fattigfond.*

Konsesjonæren er forpliktet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse å avsette et fond til sikring av vedkommende kommunes (eller kommuners) utgifter til understøttelse av de ved anleggets utførelse og senere utvidelser beskjeftigede arbeidere og deres familier. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond som ikke medgår til dekning av kommunens utgifter til understøttelse av arbeiderne ved de nevnte anlegg, overgår til et for det hele land eller visse deler av landet felles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for kommunene, men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt efter nærmere regler som Kongen gir.

9. *Husrum m. v.*

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrum efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvister å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om

hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

10. *Veier, broer og kaier.*

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier og broer hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet og ved transporter til og fra de bedrifter som tilhører konsesjonæren og som forsynes med kraft fra anlegget. Veier og broer som konsesjonæren anlegger skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlig ulempe for anlegget og de bedrifter som erholder kraft fra dette.

11. *Kunstig forhøielse av priser.*

Anvendes vannkraften til produksjon av elektrisk energi må konsesjonæren ikke uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement inngå i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket på energi eller på de produkter som frembringes ved energien. Heller ikke må elektrisk energi avgis til utlandet uten tilatelse av Kongen.

12. *Avgivelse av kraft.*

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pct. av den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall efter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Anlegget har rett til å fordre et varsel av 2 år for hver gang kraft uttas. Kraften skal leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene med et tillegg av 20 pct. Størrelsen av produksjonsomkostningene hvori medregnes 6 pct. forrentning av anleggskapitalen, fastsettes

ved overenskomst mellom vedkommende departement og anleggets eier eller i mangel herav ved lovlig skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departement som av konsesjonshaveren forlanges revidert hvert 5te år. Kraften avgis i den form, hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas i kraftstasjonen eller fra fjernledningen.

Såfremt der i henhold til bestemmelsene i den ved kgl. resolusjon av 22de november 1912 meddelte tillatelse til å regulere Otteråen avgis kraft til kommuner og stat, skal denne kraft komme i fradrag i den kraftmengde som kan forlanges avstått i henhold til nærværende konsesjon.

13. *Årlige avgifter.*

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,00 pr. natur-HK. beregnet efter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall efter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer av kr. 1,00 pr. natur-HK. beregnet på samme måte.

Avgiften hvorav svares 6 pct. rente efter forfall har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Avgiftene til stat og kommuner i henhold til bestemmelsene i tillatelsen til å regulere Otteråen kommer til fradrag i de avgifter som skal betales efter nærværende konsesjon.

14. *Kontroll med vannforbruket.*

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgiftene efter post 13 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 12 skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

15. *Approbasjon av planer og arbeider.*

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende depar-

tement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vannfallets utbygning, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planer er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

16. *Konsesjonstid.*

Når 50 år er forløpet fra konsesjonens datum tilfaller vannfallet med alle de innretninger hvorigjennem vannets løp og leie forandres, såsom damanlegg, kanaler, tunneller, bassenger, rørledninger m. m., de til utbygningen og kraftanlegget erhvervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjon med tilhørende maskineri og annet tilbehør og de arbeiderboliger, bygninger og innretninger som hører med til kraftanlegget, staten med full eiendomsrett og uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger hører med til kraftanlegget avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten kan den innløse for dets verdi efter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av departementet fastsatt frist.

Anleggene med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres ved skjønn av uvillige menn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

17. *Innløsning.*

Ved utløpet av det 40de år etterat konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse det hele anlegg i den utstrekning hvori det efter post 16 tilfaller staten ved konsesjonstidens utløp. Benyttes ikke denne adgang har staten i det 45de år samme rett. Bestemmelse om innløsning må være meldt konsesjonæren 5 år i forveien. Innløsningssummen skal bestemmes således at vannfallet med tilhørende grunnstykker og ret-

tigheter samt vannbyggningsarbeider og hus betales med hvad de bevislig har kostet konsesjonæren med fradrag for amortisasjon i forhold til den forløpne del av konsesjonstiden, mens rørledninger, maskiner og annet tilbehør innløses for sin tekniske verdi efter skjønn på statens bekostning.

Såfremt anlegget innløses, plikter staten å overta de av konsesjonæren med offentlig tillatelse inngåtte kontrakter om bortleie av kraft for et tidsrum som ikke må strekke sig ut over 5 år efter innløsningen. Konsesjonæren skal dessuten ha rett til leie av den fornødne kraft for sin bergverks- og hyttedrift i resten av konsesjonstiden. Staten har rett til for bortleie av kraft i henhold til ovenstående bestemmelser å kreve en godtgjørelse som svarer til den gjennomsnittlig betalte pris på elektrisk kraft her i riket for lignende formål. I mangel av mindelig overenskomst herom fastsettes prisen ved et av Kongen opnevnt skjønn, hvis avgjørelse ikke kan påankes.

18. *Hydrografiske iakttagelser.*

Konsesjonæren skal efter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anlegget skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvorledes målingene er utført.

19. *Kontroll med betingelsenes overholdelse.*

Konsesjonæren underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelse av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren efter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

20. *Sikkerhetsstillelse.*

For oppfyllelse av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras likeoverfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid oprettholdes en sikkerhet for et beløp av kr. 15 000,00 — femten tusen kroner — efter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

21. *Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.*

Undlatelse av å stille og oprettholde de i foranstående poster 8 og 20 omhandlede fonds eller overtredelse av postene 1, 11 og 19 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir bragt i orden efter reglene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

22. *Panteheftelser.*

Forsåvidt der måtte påhvile de konsederte eiendommer eldre panteheftelser, servitutter av vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen 2 år å fjerne disse eller sørge for at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, derunder mulker som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser som efter konsesjonens tinglysning (jfr. post 23) er påført vedkommende eiendommer og gjenstander bortfaller når disse ifølge konsesjonen overgår til staten eller innløses av denne.

23. *Tinglysning.*

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser for konsesjon på vedkommende eiendomserhvervelser som forpliktende for sig og de konsederte eiendommer, inngår han på at nærværende konsesjon, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse, på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de juridiksjoner hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Foranstående betingelsers post 16 og 17 blir på samme måte å tinglyse vedkommende konsesjonærens øvrige eiendommer.

Konsesjonæren skal innen 2 år innsende til departementet konduktørkart over samtlige de av ham erhvervede eiendommer og rettigheter. Likeledes har konsesjonæren å avgi meddelelse om de eiendommer som er eller senere måtte bli erhvervet og for hvis vedkommende der skal skje tinglysning av postene 16 og 17.

Departementet fant at meddelelsen av denne vannfallskonsesjon burde utstå inntil den av Raffineringsverket A/S ansøkte bergverkskonsesjon var utferdiget.

Da den fornødne konsesjon til bergverksdrift ifølge skrivelse fra Handelsdepartementet av 14de mars 1929 nu er gitt ved kgl. resolusjon av 15de februar næstfør, vil departementet anbefale at selskapet blir meddelt den ansøkte konsesjon på erhverv av Fennefossen.

Ansøkerens representant, adv. Dæhli, meddelte ved skrivelse av 30te juli 1928 at selskapet vedtar de opstilte betingelser for erhvervskonsesjonen, såfremt betingelsenes post 20 om sikkerhetsstillelse er slik å forstå at sikkerheten ikke behøver å stilles før ved eventuell utvidelse av anlegget.

Departementet meddelte under 18de august s. å. at man fant ikke å kunne gi sådan utsettelse. Ved skrivelse av 1ste februar 1929 har advokaten derefter henstillet at der ialfall må bli tilstått selskapet en frist av 2 år med å ordne sikkerhetsstillelsen, idet han henviste til at en sådan frist var stillet i utsikt for bergverkskonsesjonens vedkommende.

Ifølge post 17 i den meddelte bergverkskonsesjon er det nu bestemt at selskapet innen den nevnte frist av 2 år fra konsesjonens datum skal deponere det fastsatte beløp, stort kr. 15 000,00, til sikkerhet for arbeideres og funksjonærens fordringer på selskapet.

Under hensyn hertil finner departementet efter omstendighetene å kunne anbefale at selskapet i forbindelse med vannfallskonsesjonens meddelelse innrømmes en tilsvarende frist av 2 år innen hvilken den

deri omhandlede sikkerhetsstillelse må være ordnet ved deponisjon av norske statsobligasjoner. Herom vil departementet i tilfelle gi konsesjonæren fornøden meddelelse.

Idet man iøvrig henviser til hvad der vil sees anført i departementets foredrag, der ligger til grunn for den i saken fremsatte kgl. proposisjon, anbefaler man konsesjonen meddelt på de i ovenstående utkast inntatte betingelser.

Ifølge ansøkerens opplysning ligger Fennefossen på følgende eiendommer:

1. Møllen og Møllehagen, gnr. 6, bnr. 13 i Hornnes tinglag.
2. Fennefoss, gnr. 6, bnr. 2 i Hornnes tinglag.
3. Fossvik, gnr. 13, bnr. 10 i Evje tinglag.

Sistnevnte eiendom Fossvik, gnr. 13, bnr. 10 i Evje omfattes av bergverkskonsesjonen, dog således at vannretten er undtatt. Nærværende konsesjon vil derfor i tilfelle for denne eiendoms vedkommende kun omfatte den samme tilliggende vannrett.

Man tillater sig således å

innstille:

Det tillates i medhold av lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 § 4 Raffineringsverket A/S å erhverve Fennefoss i Otteråen på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 5te april 1929 anførte betingelser.

3. A/S Porsa.

(Fristforlengelse).

Kgl. resol. av 5te april 1929.

Fra advokat Herman Christiansen på vegne av A/S Porsa har departementet motatt et andragende, datert 18de oktober 1928, om forlengelse av de ved kgl. resolusjoner av 10de november 1916 og 14de mars 1924 fastsatte frister for fullførelse av regulering av øvre Porsa vatn og utbygning av øvre Porsa vannfall samt påbegynnelse av anleggets drift.

Angående dette andragende har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet på foranledning avgitt følgende uttalelse, datert 25de februar 1929:

«Det Kongelige Departement har med påtegning av 25de oktober 1928 sendt Hovedstyret til uttalelse et andragende fra advokat Herman Christiansen på vegne av A/S Porsa om forlengelse av de i selskapets konsesjoner fastsatte frister for utbygning og regulering. I anledning herav tillater man sig å anføre følgende:

Ved kgl. resolusjon av 10de november 1916 fikk A/S Porsa Kobbergruber tillatelse til å erhverve nedre Porsa vannfall i Kvalsund herred i Finnmark bl. a. på betingelse av at selskapet skulde påbegynne utbygningen av vannfallet og den projekterte regulering innen 10de november 1921 og ha utbygget den hele kraft samt påbegynt anleggets drift innen 10de november 1928. — Ved kgl. resolusjon av 16de november 1917 fikk Arbeidsdepartementet bemyndigelse til å bortleie det staten tilhørende øvre Porsa vannfall til det samme selskap bl. a. på betingelse av at utbygningen skulde være påbegynt innen 10de november 1918 og utbygningen av den hele kraft være fullført og drift påbegynt innen 10de november 1923. Kontrakt om denne leie blev avsluttet i januar 1918. Etter nogen tids forløp kom selskapet i økonomiske vanskeligheter og blev i begynnelsen av året 1919 tatt under konkursbehandling før utbygningsarbeidene blev helt fullført.

Ved kgl. resolusjon av 4de august 1922 fikk det nye A/S Porsa tillatelse til å overta det gamle selskaps nevnte konsesjoner på uforandrede vilkår og ved kgl. resolusjon av 14de mars 1924 blev den fastsatte frist for fullførelse av utbygning av øvre Porsa vannfall forlenget med 5 år til 10de november 1928.

Det nu foreliggende andragende er av 18de oktober 1928 og går ut på 5 års forlengelse av fristen for fullførelsen av reguleringen av øvre Porsa vatn og samme forlengelse av fristen for fullførelse av utbygningen av øvre Porsa vannfall. Ad-

vokat Christiansen henholder sig til sitt forrige andragende av 11te mai 1923 hvori opplyses at nedre Porsa vannfall er utbygget og den projekterte regulering påbegynt, idet der er bygget dam ved «Tjernet» mens reguleringsarbeidet ved øvre Porsa vatn blev stanset 1918 og ikke fortsatt senere på grunn av de herskende usedvanlig vanskelige forhold. Han fremholder nu at stillingen senere ikke i minste måte er forbedret. Selskapet gikk høsten 1923 igang med bygning av nytt flotasjonsanlegg. Ny-anlegget var ferdig senhøstes 1924 og blev drevet til 14de februar 1926 da det brente ned. På grunn av de elendige konjunkturer for grubedrift og en pågående prosess, har selskapet ikke kunnet gå til nogen gjenopbygning av selve flotasjonsanlegget. Arbeidet i grubene har foregått den hele tid med gjennomsnittlig 30 mann og pågår fremdeles, likesom det er hensikten atter å gå igang med rekonstruksjon av flotasjonsanlegget. Advokaten fremholder sluttelig at selskapets stilling fremdeles er sådan at en utbygning av øvre vannfall hverken er nødvendig eller forretningsmessig sett mulig.

Andragendet har vært til behandling i distriktet med følgende resultat:

Kvalsund herredsstyre anbefaler i møte 10de desember 1928 enstemmig andragendet innvilget.

Fylkesmannen i Finnmark har under 10de januar 1929 intet å innvende mot at ansøkingen innvilges.

Hovedstyret finner det etter de foreliggende opplysninger og uttalelser rimelig at man stiller sig imøtekommende til andragendet og anbefaler det derfor innvilget. På samme måte som ved den selskapet tidligere meddelte fristforlengelse og som forholdene ligger an antar man at det ikke er grunn til å gjør tillatelsen avhengig av særlige betingelser.

I de gjeldende konsesjonsbetingelser er fastsatt en løpende mulkt av kr. 50,00 pr. dag hvori de fastsatte frister oversittes. Som nevnt utløp de tidligere fastsatte frister den 10de november 1928. Foranlediget ved en henvendelse fra søkeren uttalte Hovedsty-

ret i skrivelse til Arbeidsdepartementet av 27de november 1928 «at man på sakens nuværende trinn ikke kan gi noget tilsagn om at selskapet slipper å bli avkrevet nogen mulkt for den tid der måtte komme til å gå innen saken (o: andragendet om fristforlengelse) kan avgjøres». — Man anbefaler at mulktbestemmelsen ikke bringes til anvendelse.

I henhold til ovenstående tillater man sig å

innstille:

De ved kgl. resolusjoner av 10de november 1916 og 14de mars 1924 fastsatte frister for fullførelse av regulering av øvre Porsa vann og utbygning av øvre Porsa vannfall og påbegynnelse av anleggets drift forlenges med 5 år til 10de november 1933.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte den 22de februar 1929.»

Med hensyn til de av Hovedstyret nevnte kgl. resolusjoner tillater man sig å henvide til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» IV s. 49 ff. og s. 244 ff., IX s. 70 ff. samt XI s. 31 ff.

Departementet finner efter det foreliggende å kunne anbefale at det omhandlede andragende blir innvilget uten at der til fristforlengelsen knyttes særlige betingelser.

Man antar med Hovedstyret at den i konsesjonsbetingelsene fastsatte løpende mulkt for hver dag hvori de fastsatte frister oversittes, efter omstendighetene ikke bør bringes i anvendelse.

Man tillater sig således å

innstille:

De ved kgl. resolusjoner av 10de november 1916 og 14de mars 1924 fastsatte frister for fullførelse av regulering av øvre Porsa vatn og utbygning av øvre Porsa vannfall samt påbegynnelse av anleggets drift forlenges med 5 år til 10de november 1933.

4. A/S Høyangfaldene.

(Regulering av Høyangvassdraget).

Kgl. resol. av 5te april 1929.

Fra advokatene Lund, Rygh og Heyerdahl har departementet mottatt et andragende, datert 15de mars 1929, på vegne av A/S Høyangfaldene om fornyelse av den ekspropriasjonstillatelse som inneholdes i den ved kgl. resolusjon av 2den april 1917 meddelte konsesjon for A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. til å erverve og regulere Høyangelvene i Sogn.

Andragendet er sålydende:

«Ved kgl. resolusjon av 2den april 1917 blev det tillatt A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co., å erverve og regulere Kråkevassdraget i Sogn overensstemmende med en fremlagt plan som tillike omfattet overføring av vann fra Kråkevassdraget til Øreelven i Høyanger.

Opsitterne på Øvre Berge, gnr. 56 bnr. 1, 2 og 3, og opsitterne på Indre Berge, gnr. 57 bnr. 1 og 2, hadde sine febeiter i traktene omkring Krokevann og Tverelven, mellem Krokevann og Bergsvann (eller Bergsteinskviavatn som det også kalles). Grensene mellem de to gårdes beitestreknin-ger blev i anledning av den forestående ekspropriasjon fastslått ved et forlik av 16de september 1916 (jfr. bilag 1 hermed s. 32). Ved dette forlik blev Indre Berge bl. a. tildelt særhavn på nordsiden av Bergsvann, mens Øvre Berge fikk sin særhavn derfra og vestover på nordsiden av Tverelven og Krokevann.

Det var under ekspropriasjonsforretningen den 11te september 1916 helt på det rene at den av Indre Berge før benyttede rekevei over Tverelven fra stølene på sydsiden av elven til beitene på nordsiden vilde bli ødelagt, idet der efter opdemningen vilde opstå et vann av ca. 130 m.s bredde og ca. 8 m.s dybde på dette sted (jfr. den gule linje på den bilag 2 medfølgende kartskisse). Som følge herav blev det også under ekspropriasjonsforretningen — som forøvrig gjennomførtes ved en frivillig voldgiftsrett — protokollert at «skynet gjeng ut ifrå, at

Indre Berge fær rett til rækja og bru ovanfor det oppdemde for å koma i beite på nordsia av Store Bergsteinskviavatn» (jfr. bilag 1 hermed s. 24).

Eksproprietanten og opsitterne på Indre Berge forstod det protokollerte på den måte at der av voldgiftsretten var etablert en ny veiforbindelse fra Indre Berges støler med bro over elven på vestsiden av Krokevann og derfra østover langs nordsiden av det opdemmede (jfr. den blå linje på den bilag 2 medfølgende kartskisse). Etterat Indre Berge i årene 1917—19 hadde latt sine kreaturer reke langs denne vei blev opsitterne imidlertid i 1920 saksøkt av Øvre Berges opsittere som påstod Indre Berge kjent uberettiget til å reke denne vei og forlangte erstatning for den skade rekingen i de nevnte år hadde medført for Øvre Berges særbeiter ved stølene og i Haugane, Turnebakkane og Myrene inntil Klanterne, hvorigjennem rekingen nødvendigvis må gå. Ved underrettens og overrettens domme av henholdsvis 6te august 1925 og 29de august 1927 er Øvre Berges påstand tatt til følge. Det fremgår av disse dommes premisser at den foran citerte passus fra ekspropriasjonsforretningen i 1916 er oppfattet bare som uttrykk for en forutsetning om at Indre Berge skulde få ny rekevei, altså ikke som nogen bestemmelse om hvor denne vei skulde gå. Det skulde med andre ord efter ekspropriasjonen i 1916 være et uløst spørsmål hvorledes eksproprietanten skulde skaffe Indre Berge den av skjønnet forutsatte rekevei, «ovanfor det oppdemde». Fra Øvre Berges side er det imidlertid under prosedyren gjort gjeldende at skjønnets forutsetning må ha vært at eksproprietanten skulde skaffe Indre Berge rekevei ved hjelp av en bro tvers over det opdemmede, en løsning som vilde være ganske uhensiktsmessig for formålet og som dessuten vilde pådra selskapet meningsløst høie utgifter.

Selskapet har ikke kunnet erkjenne riktigheten av de avsagte dommer og har innbragt saken for Høiesterett efter forgjeves å ha gjort gjentagne forsøk på å finne grunnlag for et forlik. Skjønt selskapet ikke anser sig forpliktet dertil har det imid-

lertid besluttet, før saken kommer til prosedyre i Høiesterett, å bringe på det rene om ikke en løsning kunde finnes ved at der blev gitt selskapet tillatelse til gjennom kontinuasjonsekspropriasjon å skaffe Indre Berge rekevei langs den i 1917—19 benyttede linje, idet selskapet i så fall vil ta under overveielse å bekoste en sådan ekspropriasjon fremfor å la saken få sin endelige avgjørelse ved domstolene. En rekevei langs denne linje er efter selskapets opfatning, selv om veien fører gjennom Øvre Berges særbeiter, den eneste brukbare ordning, hvilket allerede synes å måtte fremgå tilstrekkelig tydelig av de stedlige forhold.

På vegne av selskapet, hvis navn nu er A/S Høyangfaldene, tillater jeg mig å andra om at den tidligere ekspropriasjonstillatelse må bli fornyet i det angivne øiemed og at fornyelsen skjer hurtigst mulig og uten andre betingelser enn de som inneholdtes i den opprinnelige konsesjon.»

Departementet skal bemerke:

Som det vil sees av andragendet er der ved det i 1916 avholdte ekspropriasjonsskjønn i anledning av reguleringen ikke fastsatt hvorledes opsitterne på Indre Berge, gnr. 57, bnr. 1 og 2, i Kyrkjebø herred skal skaffes ny rekjevei over Tverelven til sine særbeiter. For å få dette spørsmål løst anholder konsesjonæren om at den ved reguleringskonsesjonen gitte ekspropriasjonsrett må bli fornyet.

Departementet skal bemerke at efter hvad man ved underhåndskonferanse med ansøkeren har bragt på det rene, er det kgl. resolusjon av 19de november 1915 angående tillatelse til erhverv og regulering av Høyangelvene som ønskes fornyet, ikke resolusjon av 2den april 1917, som feilaktig anført i andragendet.

Departementet vil efter det av ansøkeren anførte anbefale andragendet innvilget. Da reguleringskonsesjonen vedrørende Høyangvassdraget er meddelt i henhold til lov av 4de august 1911, blir fornyelsen i tilfelle å utferdige i henhold til § 69 i vassdragsloven av 1887.

Man tillater sig således å

innstille:

Den A/S Høyangfaldene, Norsk Aluminium Co. (nu A/S Høyangfaldene), ved kgl. resolusjon av 19de november 1915 meddelte reguleringstillatelse fornyes i henhold til § 69 i lov om vassdragenes benyttelse m. v. av 1ste juli 1887.

5. A/S Risør Træmassefabrikker og A/S Grimstad Træmassefabrikker.

(Leie av henholdsvis 3000 kW. og 4700 kW. elektrisk energi fra Aust-Agder Kraftverk).

Kgl. resol. av 19de april 1929.

Ved kgl. resolusjon av 23de januar 1925 blev det i medhold av kap. IV i lov av 14de desember 1917 nr. 16 tillatt A/S Risør Træmassefabrikker å leie inntil 1200 kW. elektrisk energi fra Aust-Agder Kraftverk.

Ved kgl. resolusjon av 22de oktober 1926 blev der meddelt samme selskap tillatelse til fra Aust-Agder Kraftverk å leie 500 kW. i tillegg til ovennevnte 1200 kW.

Ved kgl. resolusjon av 22de desember 1926 blev samme selskap gitt tillatelse til å leie inntil 4200 el. HK. fra et pro- jektert anlegg ved Kilandsfoss, tilhørende generaldirektør Ragnvald Blakstad.

Ved kgl. resolusjon av 9de november 1928 fikk sluttelig selskapet tillatelse til å leie ytterligere inntil 3100 kW. fra Aust-Agder Kraftverk.

Man henviser angående disse tillatelser til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» bind XII, side 5 ff., bind XIII, side 113 ff. og 147 ff. samt bind XV side 90 ff.

Til Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet er under 21de november 1928 av advokat Arne Magnus på vegne av A/S Risør Træmassefabrikker og A/S Grimstad Træmassefabrikker inngitt andragende

om leie av henholdsvis 3000 kW. og 4700 kW. fra Aust-Agder Kraftverk.

I anledning herav har Hovedstyret under 29de november 1928 avgitt sådan uttalelse:

«Med skrivelse hertil av 21de november 1928 har advokat Arne Magnus på vegne av A/S Risør Træmassefabrikker og A/S Grimstad Træmassefabrikker innsendt et andragende av s. d. om:

1. Tillatelse for A/S Risør Træmassefabrikker til å leie 3000 kW. fra Aust-Agder Kraftverk,
2. Tillatelse for A/S Grimstad Træmassefabrikker til å leie 4700 kW. fra Aust-Agder Kraftverk.

Dette andragende er sålydende:

«Herved tillater jeg mig å oversende et hefte inneholdende følgende forslag av 14de september 1927 til kontrakter:

1. mellom Aust-Agder og Risør Træmassefabrikker,
2. mellom Aust-Agder og Ragnvald Blakstad på vegne av en dannendes fabrikk i Grimstad,
3. mellom Aust-Agder og Vest-Agder angående kraftleveringen,
4. mellom Aust-Agder og Vest-Agder angående kraftledninger m. v.,
5. mellom Vest-Agder og Blakstad og/eller fabrikkene.

Ennvidere vedlegges:

6. Aust-Agders fylkesmanns forelegg av 7de desember 1927 til fylkestinget,
7. Vedkommende komites innstilling av 14de desember 1927 til fylkestinget.
8. Aust-Agders fylkesmanns skrivelse til Vest-Agders fylkesmann av 19de desember 1927.
9. Vest-Agder fylkestings forhandlingsprotokoll for 19de og 20de mai 1927.
10. Vest-Agder fylkes skrivelse av 21de mai 1927 til Justisdepartementet.
11. Vest-Agder Elektrisitetsverks styres beslutning av 9de januar 1928.

Det fremgår herav at ovennevnte forslag til kontrakter er vedtatt av fylkene med endel mindre endringer, som også aksepteres av fabrikkene.

På vegne av A/S Risør Træmassefabrikker og på vegne av A/S Grimstad Træmassefabrikker, som er dannet ved generaldirektør Ragnvald Blakstad og som for den sistes vedkommende vil bli registrert i nærmeste fremtid, tillater jeg mig i tilslutning til forannevnte kontrakter å ansøke om at der må bli meddelt konsesjon på kraftleveringen fra Aust-Agder Kraftverk til A/S Risør Træmassefabrikker og fra Aust-Agder Kraftverk til A/S Grimstad Træmassefabrikker (se kontrakter 1 og 2).

Som det vil sees angår kraftleveringen til Risør Træmassefabrikker 3 000 kW., som skal leveres såsnart Vest-Agder Elektrisitetsverk har utbygget sitt vannfall Skjerka og påbegynt sin kraftlevering til Aust-Agder i henhold til den under 3 ovenfor nevnte kontrakt mellom Aust-Agder og Vest-Agder.

Som bekjent er der nettop meddelt konsesjon på midlertidig kraftlevering fra Aust-Agder til Risør Træmassefabrikker på 3 100 kW. Denne levering bortfaller når kraftleveringen fra Skjerka påbegynnes.

Den her omhandlede kraftlevering til Grimstad Træmassefabrikker er basert på, at den nevnte utbygning av Skjerka gjennomføres og omfatter 4 700 kW., som fra Vest-Agder leveres til Aust-Agder (se kontrakt nr. 3) og fra Aust-Agder igjen til træmassefabrikkene (se kontrakt nr. 2).

Aktieselskapet Grimstad Træmassefabrikker er et selskap med helt norsk kapital, stor kr. 500 000,00, med formål å anlegge og drive træmassefabrikk m. v. i Grimstad (se kontrakt nr. 2 § 6), hvor tomter med huser og anlegg m. v. er innkjøpt. Resten av den nødvendige kapital vil bli reist ved lån.

Ved de beslutninger som tidligere er fattet i saken av vedkommende fylkesting og senere approbert ved kgl. resolusjon av 2den september 1927 er det på det rene, at de kraftleveringer hvorpå der her søkes konsesjon inngår som et nødvendig ledd i en ordning som allerede har regjeringens godkjennelse.

Som følge herav har jeg gått ut fra, at konsesjonene må være en kurant sak.

Det er av den ytterste viktighet at disse

konsesjoner snarest mulig blir meddelt, således at kraftleveringen også får sin formelle stadfestelse, hvad der ansees nødvendig for utbygningsarbeidene iverksettes.

Det bemerkes at saken tidligere er anbefalt av Risør og Grimstad by.»

Fylkesmannen i Vest-Agder har i påtegning av 21de november 1928 anført:

«Foranstående andragende anbefales på det beste. Med hensyn til den tidligere behandling av denne omfattende konsesjons-sak, tillater jeg mig å henvise til de til departementet innsendte P. M. datert 10de oktober 1928 og 20de oktober 1928, undertegnet henholdsvis av Vest-Agder fylkes advokat Stuevold-Hansen og overingeniør ved Vest-Agder fylkes elektrisitetsvesen J. Andresen sammen og av overingeniør Andresen alene. Meddelelse av forannevnte to konsesjoner henger nøie sammen med hvad der tidligere er besluttet i denne sak og er nødvendig for gjennomførelse av de før approberte beslutninger.

For Vest-Agder fylkes økonomi vil det være av største betydning at denne kraftlevering nu kommer istand.»

Hovedstyret skal bemerke:

I skrivelse av 22de september 1927 til det ærede departement har Hovedstyret avgitt en uttalelse angående spørsmålet om kraftlevering fra Aust-Agder Kraftverk — resp. Vest-Agder Elektrisitetsverk — til A/S Risør Træmassefabrikker og A/S Grimstad Træmassefabrikker.

Enn videre har Hovedstyret i skrivelse av 4de september 1928 til departementet anbefalt meddelt konsesjon til A/S Risør Træmassefabrikker på midlertidig leie av 3 100 kW. fra Aust-Agder Kraftverk.

Som det av andragendet vil fremgå skal de kraftmengder (3 000 kW. resp. 4 700 kW.) som der nu søkes tillatelse til å leie, leveres fra det tidspunkt Vest-Agder har utbygget sitt vannfall Skjerka og påbegynt kraftlevering fra dette til Aust-Agder. Fra det samme tidspunkt ophører leveringen av de ovennevnte 3 100 kW. fra Aust-Agder til A/S Risør Træmassefabrikker.

De nu foreliggende utkast til kraftleiekontrakter forutsetter at leieforholdet skal vare i 35 år fra den dag kraftleveringen regnes å begynne. Man vil anbefale at konsesjonen eventuelt gjøres gjeldende for det samme tidsrum.

Under henvisning hertil vil Hovedstyret anbefale:

1. At der meddeles A/S Risør Træmassefabrikker konsesjon på leie av 3 000 kW. fra Aust-Agder Kraftverk.
2. At der meddeles A/S Grimstad Træmassefabrikker konsesjon på leie av 4 700 kW. fra Aust-Agder Kraftverk.

Konsesjonene anbefales gitt på de samme betingelser som av Hovedstyret, i den før nevnte skrivelse av 4de september 1928, er foreslått for konsesjon for A/S Risør Træmassefabrikker på leie av 3 100 kW. fra Aust-Agder Kraftverk, idet dog post 1 gis følgende ordlyd:

Leietid.

Ad 1. Tillatelsen gjelder så lenge kraftleiekontrakt av..... mellom A/S Risør Træmassefabrikker og Aust-Agder Kraftverk står ved makt, — dog ikke ut over 35 år regnet fra kraftleveringens påbegynnelse.

Ad 2. Tillatelsen gjelder så lenge kraftleiekontrakt av..... mellom A/S Grimstad Træmassefabrikker og Aust-Agder Kraftverk står ved makt, — dog ikke ut over 35 år regnet fra kraftleveringens påbegynnelse.

Det er Hovedstyrets forutsetning at A/S Grimstad Træmassefabrikker skal være registrert og at den i erhvervslovens § 24 nevnte erklæring fra selskapet styre skal foreligge samt at kraftleiekontraktene skal være undertegnet av begge parter før konsesjonen eventuelt meddeles.

Behandlet i hovedstyremøte den 27de november 1928.»

Departementet skal bemerke:

De i andragendet omhandlede 5 kontrakter mellom Aust-Agder fylke, Vest-Agder fylke, Risør Træmassefabrikker og direktør Ragnvald Blakstad foreligger ennå ikke i undertegnet stand. Partenes representanter er imidlertid i møte 14de septem-

ber 1927 blitt enige om de fremlagte kontraktutkast. Aust-Agder fylkesting har i møte 14de desember 1927 behandlet de utkast som vedkommer fylket og vedtatt disse med enkelte mindre endringer. Man vedlegger avskrift av protokoll opsatt i ovennevnte møte den 14de september 1927 tillikemed de da vedtatte kontraktutkast. Likeledes vedlegges gjenparter av kontraktutkastene vedrørende kraftleie fra Aust-Agder fylkesverk til A/S Risør Træmassefabrikker og A/S Grimstad Træmassefabrikker således som utkastene lyder efter fylkestingets vedtak av 14de desember 1927.

I andragendet opplyses at disse forandringer aksepteres av fabrikkene. Det er forutsetningen at samtlige kontrakter skal godkjennes av Justisdepartementet.

Kraftleveringen fra Aust-Agder til fabrikkene er basert på en utbygning av Vest-Agder fylkeskommunes halvdel av Skjerka-fallene i Mandalselven, idet der ifølge et foreliggende utkast til kontrakt mellom Vest-Agder og Aust-Agder fylkeskommuner skal leveres Aust-Agder Kraftverk inntil 9 000 kW. fra det tidspunkt Vest-Agder har utbygget nevnte vannfall. Angående denne utbygning er der forøvrig også forutsatt opprettet kontrakt mellom Vest-Agder fylkeskommune og de pågjeldende konsesjonsansøkere, representert ved generaldirektør Ragnvald Blakstad, som overfor Vest-Agder skal stille en sikkerhet, stor 2 millioner kroner for oppfyllelsen av fabrikkenes forpliktelse som kraftavtagere.

Spørsmålet om Skjerkas utbygning og kraftlevering til Aust-Agder fylke og de nevnte træmassefabrikker har allerede vært forelagt administrasjonen, idet der ved kgl. resolusjon av 2den september 1927 blev meddelt approbasjon i henhold til kommune-loven på Vest-Agder fylkestings beslutning om optagelse av lån til gjennomførelsen av vannfallets utbygning. Senere er der ved kgl. resolusjon av 15de juni 1928 meddelt stadfestelse på en ny lånebeslutning av fylkestinget i samme øiemed.

Forinnen meddelelsen av disse approbasjoner — som er gitt efter innstilling av Justisdepartementet — blev der bl. a. inn-

hentet erklæringer fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet angående den økonomiske rekkevidde av nevnte vannfallsutbygning og kraftlevering for vedkommende fylkeskommuner. Likeledes blev der innhentet erklæringer fra Landbruksdepartementet og Norges Industriforbund, datert henholdsvis 25de januar og 4de mars 1927 angående utsiktene for de pågjeldende fabrikkers forsyning av råstoff og angående den norske treforedlingsindustriens stilling i det hele.

Der blev ved de ovennevnte approbasjoner tatt i betraktning at planen vilde tilføre fylkene og deres elektrisitetsverker betydelig økede inntekter og åpne mulighet for disse fylker til å arbeide sig ut av sine økonomiske vanskeligheter.

I henhold til den således godkjente plan er A/S Risør Træmassefabrikker gått igang med utvidelse av sitt fabrikkanlegg og har inngått en foreløbig kontrakt med Aust-Agder Kraftverk om leie av 3 100 kW., hvilken kraftmengde delvis tilføres kraftverket fra Vest-Agder Elektrisitetsverk. På denne midlertidige kraftleie er der som ovenfor nevnt meddelt konsesjon ved kgl. resolusjon av 9de november 1928.

Idet man henviser til det ovenfor anførte, finner departementet med Hovedstyret at man bør stille sig imøtekommende overfor de nu foreliggende andragender.

Ad 1. A/S Risør Træmassefabrikker.

Dette selskap leier som før nevnt for tiden 1 700 kW. elektrisk energi fra Aust-Agder Kraftverk foruten de ovenfor nevnte 3 100 kW., som leies midlertidig inntil Skjerka er utbygget.

Departementet finner med Hovedstyret å måtte anbefale at den ansøkte konsesjon på leie av 3 000 kW. fra Aust-Agder Kraftverk innvilges.

Man vil anbefale at der for tillatelsen oppstilles vilkår overensstemmende med de betingelser som er tilknyttet selskapets konsesjon av 9de november 1928 på den midlertidige kraftleie, dog med endring av post 1 om konsesjonens varighet. Konsesjonstiden

foreslåes således begrenset til 35 år fra kraftleveringens påbegynnelse. Selskapets styre og aktiekapital skal være helt norsk. Angående de i anledning av konsesjonen på den midlertidige leie av 3 100 kW. tilveiebragte erklæringer og bevidnelser angående selskapets styre og aktiekapital henvises til konsejonsforedraget av 9de november 1928.

Der foreslåes videre betinget kraftavståelse til kommuner med 10 pct. samt en årlig avgift til staten av kr. 1,00 pr. kW.

Man hitsetter et utkast til betingelser avfattet overensstemmende hermed:

U t k a s t

til betingelser for tillatelse for A/S Risør Træmassefabrikker på leie av 3 000 kW. fra Aust-Agder Kraftverk.

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder sålenge kraftleiekontrakten mellem A/S Risør Træmassefabrikker og Aust-Agder Kraftverk står ved makt, dog ikke utover 35 år regnet fra kraftleveringens påbegynnelse.

2. Styre og kapital.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aktier kan ikke med rettsvirkning eies av andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller med vedkommende regjeringsdepartements godkjennelse andre norske banker eller selskaper. Bestemmelse herom skal påføres aktiene i det norske, engelske, franske og tyske sprog.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement eller for nogen del avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

Handler selskapet herimot skal det for hver gang erlegge en konvensjonalbot av inntil kr. 1,00 — en krone — pr. kW. pr. døgn efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4. Kraftens anvendelse.

Forsåvidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner føie til å gripe inn anerkjennes som rett saksøker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

5. Norske funksjonærer og arbeidere.

Selskapet skal såvidt mulig benytte funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett, dog kan tiltales benyttet fremmede funksjonærer og arbeidere når de har hatt fast bopel her i riket det hele siste år, likesom vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i selskapets tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil 50 — femti — kroner for hver person.

6. Norsk arbeide og materiell.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av det elektriske anlegg anvende norske varer forsåvidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pct. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristilleg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll).

Vedkommende departement kan dispensere fra reglen om bruk av norske varer, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsen i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7. Forsikring.

Tegning av nye forsikringer skal fortrinsvis skje i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet er forpliktet til å avstå inntil 10 pct. av den leiede kraft til de kommuner derunder også fylkeskommuner som Kongen bestemmer.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som efter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges uttatt efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, enten dette tilhører selskapet eller vannfallets eier.

Forårsaker kraftens uttagelse økede utgifter bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas.

Opsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Opsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den kraft hvorav der betales leie erlegges til statskassen en årlig avgift av kr. 1,00 — en krone — pr. kW. Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares deretter 6 pct. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av Arbeidsdepartementet.

10. *Kontroll.*

Selskapet har å underkaste sig de bestemmelse som til kontroll med foranstående betingelsers overholdelse måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement.

De eventuelle utgifter med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

11. *Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.*

Overtredelse av de i foranstående post 2 og 10 fastsatte betingelser medfører i gjentakelsestilfelle konsesjonens tap hvis ikke forholdet blir bragt i orden efter reglene i lov av 14de desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

Ad 2. Grimstad Træmassefabrikker.

Dette selskap er ikke ennu lovlig dannet og registrert og kontrakten om leie av 4 700 kW. fra Aust-Agder Kraftverk er foreløbig avsluttet med generaldirektør Blakstad. I andragendet opplyses at selskapets aktiekapital er satt til kr. 500 000,00 og skal være på norske hender. Resten av den nødvendige kapital aktes reist ved lån.

Hovedstyret foreslår at der utferdiges tillatelse for selskapet til å leie den kontraherte kraftmengde fra Aust-Agder Kraftverk på tilsvarende betingelser som foreslått for tillatelse til A/S Risør Træmassefabrikker, dog under forutsetning av at selskapet forinnan skal være lovlig registrert og dets styre ha avgitt erklæring overensstemmende med lovens § 24 samt at kraftleiekontrakten skal være undertegnet av begge parter.

Departementet skal bemerke at ansøkeren har fremholdt at det er av betydning for bedriftens finansiering at konsesjonens endelige meddelelse i tilfelle skjer straks.

Under hensyn hertil vil departementet anbefale at der meddeles konsesjon for A/S Grimstad Træmassefabrikker på den an-

søkte kraftleie, dog således at konsesjonen bestemmes først å tre i kraft efter departementets nærmere bestemmelse, som forutsettes avgitt når de ovenfor nevnte formalia er ordnet. Tillatelsen anbefales tilknyttet vilkår overensstemmende med det ovenfor inntatte utkast vedrørende tillatelse for A/S Risør Træmassefabrikker, idet dog post 1 om konsesjonens varighet anbefales formet således:

1.

Tillatelsen gjelder sålenge kraftleiekontrakten mellem A/S Grimstad Træmassefabrikker og Aust-Agder Kraftverk står ved makt, — dog ikke utover 35 år regnet fra kraftleveringens begynnelse.

Departementet antar at ikrafttreden av konsesjonen såvel til A/S Risør Træmassefabrikker som A/S Grimstad Træmassefabrikker bør være avhengig av at der foreligger endelige og underskrevne, av Justisdepartementet godkjente kontrakter mellem de i andragendet nevnte parter.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Det tillates i medhold av lov av 14de desember 1917 nr. 16 kap. IV A/S Risør Træmassefabrikker å leie inntil 3 000 kW. fra Aust-Agder Kraftverk på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 19de april 1929 anførte betingelser.
2. Det tillates et under dannelse værende selskap A/S Grimstad Træmassefabrikker i medhold av samme lov å leie inntil 4 700 kW. fra Aust-Agder Kraftverk på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 19de april 1929 anførte betingelser.
3. Ovennevnte konsesjoner trer i kraft efter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse.

6. Andelsselskapet Stranda Elektrisitetsverk.

(Erhverv av bruksrett til Fausavassdraget i Møre).

Kgl. resol. av 25de april 1929.

Fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet med skrivelse av 6te februar 1929 mottatt et andragende, datert 6te oktober 1928, fra andelslaget Stranda Elektrisitetsverk om tillatelse til å erverve bruksrett til Fausavassdraget i Møre i en nærmere angitt utstrekning.

Andragendet er sålydende:

«Andelslaget Stranda Elektrisitetsverk har i henhold til Stranda herredsstyres vedtak av 16de april d. å. og i overensstemmelse med tidligere vedtatte overenskomst med kommunen, besluttet å bygge kraftverk i Fausaelva.

Ifølge denne overenskomst har andelslaget bl. a. adgang til å utbygge inntil 375 døgnhestekrefter; men maskininstallasjonen blir — for alle eventualiteters skyld — på 330 kW. A.'s ydelse.

I anledning herav søker undertegnede andelslag om erhvervelse av bruksrett til nevnte elv, og om å bli fritatt for alle betingelser som kan påføre laget utgifter.

Andelslaget, som ifølge sine lover har begrenset ansvar, består av mellom 80 og 90 andelshavere, vesentlig gårdbrukere, og har til formål å forsyne noget over 600 mennesker med elektrisk kraft. Forsyningsområdet ligger i herredets centrum og hører til dets tettest bebyggede strøk med en del småindustriell virksomhet som stadig øker.

For å tilfredsstillе det tilstedeværende og fremtidige kraftbehov innen forsyningsområdet, fant man det formålstjenligst efter anbefaling av Møre fylkes elektrisitetsforsyning å gå til utbygning i Fausaelva, som man med sikkerhet antok vilde dekke dette behov.

I forbindelse hermed bemerkes også at ved denne utbygning vil en liten avsidesliggende skolekrets bli forsynt med kraft,

idet beboerne der ifølge overenskomst fritt skal erholde inntil 35 hestekrefter fra andelslagets kraftverk.»

Den ovennevnte skrivelse fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet av 6te februar 1929 er sålydende:

«Andelslaget Stranda Elektrisitetsverk har under 6te oktober 1928 søkt om tillatelse til å erverve bruksrett til Fausavassdraget i en nærmere angitt utstrekning. Man tillater sig i den anledning å anføre følgende:

Stranda herredsstyre besluttet i møte 16de april 1928 enstemmig å bygge et vekselstrøms elektrisitetsverk på 375 døgn-HK. i Fausavassdraget som eies av kommunen. Da en sammenslutning bestående av de interesserte kraftavtagere vilde kunne bygge langt billigere enn kommunen, besluttet herredsstyret i samme møte å overdra hele utbygningen til et andelslag — Stranda Elektrisitetsverk — overensstemmende med en mellom kommunen og laget inngått overenskomst og under forutsetning av at elektrisitetsverket bærer de med utbygningen m. v. forbundne utgifter uten økonomisk ansvar for kommunen. Andelslaget består av 80—90 andelshavere — vesentlig gårdeiere — og har til formål å forsyne Ringstad krets med elektrisk energi, likesom også en liten avsidesliggende skolekrets vil få kraft, idet beboerne der efter overenskomst fritt skal erholde inntil 35 HK. fra elektrisitetsverket.

Fausavassdraget som blev ekspropriert av Stranda kommune i 1919 har efter her foreliggende opplysninger et nedbørområde ved utløpet av Nysetervatn på 31,2 km.². Fallet fra dette vann til sjøen utgjør ca. 332 m. Ved ca. 7 m. regulering av det ca. 2,2 km.² store Nysetervatn er påregnet en regulert vannføring av 1,1 sm.³ tilsvarende 3 800 turbin-HK. Selve elven fra Nysetervatn og en mindre del av vannet ligger i Stranda, mens resten av vannet og den vesentligste del av nedbørområdet ligger innen Sykkylven og Ørskog herreder.

Det foreliggende projekt går ut på å bygge ut 375 døgn-HK. i et nettofall på 230 m. Av hensyn til eventuell utvidelse

blir inntak og rørdning dimensjonert for 900—1 000 HK. og maskininstallasjonen 500 natur-HK.

Under forutsetning av at der ydes mest mulig pliktarbeide er selve kraftanlegget beregnet å koste kr. 120 000,00, heri inngår en mindre provisorisk regulering av Nyseservatn — vesentlig ved senkning — med kr. 1 500,00. Ledningsnett er beregnet til kr. 35 000,00. Møre fylkes elektrisitetsforsyning vil komme til å forestå utbygningen. Etter det foreliggende har Stranda Sparebank bevilget et byggelån på inntil kr. 140 000,00. Hittil er innen kretsen tegnet et abonnement på 151 kW. Kraftprisen vil selv ved igangsetningen ikke overstige kr. 100,00 pr. kW. pr. år.

Der er i andragendet søkt om at andelslaget må bli fritatt for alle betingelser som kan påføre laget utgifter.

Overenskomsten mellom andelslaget og kommunen går bl. a. ut på å gi andelslaget rett til å inntre i kommunens rettigheter til utbygning, regulering, kraftoverføring m. v., idet kommunen sørger for nødvendig konsesjon. Der erlegges herfor ingen avgift til kommunen, men laget avfinner sig med oppsitterne i Fausadalen. Herredet har når som helst rett til å innløse kraftanlegg med ledningsnett, idet innløsningssummen i mangel av overenskomst bestemmes etter teknisk verdi ved skjønn. Varighetstiden (amortisasjon) er av andelslaget satt til 20 år mot i kontrakten 25 år. Kontrakten inneholder videre bestemmelser om kraftprisen i tilfelle av innløsning. Tvistemål av enhver art skal avgjøres ved voldgift.

Stranda formannskap anbefaler andragendet innvilget på grunnlag av den mellom kommunen og andelslaget inngåtte og av Justisdepartementet approberte overenskomst.

Overingeniøren for Møre fylkes elektrisitetsforsyning anbefaler likeledes andragendet innvilget. Da andelslaget overtar kommunens forpliktelser med hensyn til kraftleveranse til oppsitterne i Fausa og således avlaster kom-

munebudgettet foreslår han at konsesjonsavgiftene ettergis.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

I henhold til § 5 i erhvervsloven av 1917 kan konsesjon på bruksrett til vannfall som tilhører en norsk kommune, «når ikke almene hensyn taler derimot, meddeles norske statsborgere samt korporasjoner, stiftelser, aktieselskaper og andre selskaper med begrenset ansvar, som har helt norsk styre med sete i Norge.» Hovedstyret antar at betingelsene for at den søkte tillatelse kan meddeles er tilstede og anbefaler andragendet innvilget på de i vedliggende utkast opstilte betingelser.

Med hensyn til disse bemerkes:

Konsesjonen foreslås gitt for den tid andelslaget i henhold til den gjeldende overenskomst med Stranda kommune disponerer Fausavassdraget, dog ikke utover 25 år fra konsesjonens datum.

Kraftavgivelse foreslås betinget med inntil 10 pct. til kommuner. — Etter det foreliggende har man ikke funnet det påkrevet å betinge nogen kraftavgivelse til staten.

Som forholdene ligger an vil Hovedstyret anbefale at den årlige avgift til staten og kommuner settes til lovens minimumsats, kr. 0,10 pr. nat.HK.

Da andelslagets formål synes å være av helt almennyttig art finner man å kunne anbefale at avgift til staten frafalles foreløbig for de første 10 år av konsesjonstiden.

Anleggsarbeidet er i vesentlig grad forutsatt utført som pliktarbeide fra abonnentenes side. Hovedstyret har under disse omstendigheter ikke funnet det påkrevet å opstille betingelser vedrørende varer istedetfor penger, geistlig betjening og husrum m. v. for arbeidere og funksjonærer. Heller ikke har man funnet grunn til å betinge erstatning for utgifter til fattigunderstøttelse. De øvrige betingelser trenger antagelig ikke nogen nærmere begrunnelse.

Betingelsene har vært forelagt ansøke-

ren, jfr. medfølgende skrivelse av 15de desember 1928 fra Stranda Elektrisitetsverk og Hovedstyrets svarskrivelse av d. d.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i møte den 27de november 1928.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsbetingelser er sålydende:

«Utkast til betingelser for tillatelse for andelslaget Stranda Elektrisitetsverk til å erverve bruksrett til Fausavassdraget, Møre fylke.

1.

Andelslagets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

2.

Utbygning av vannfallet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum og vannbygningsarbeidene må fullendes og anleggets drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hvad der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune efter post 7, og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke nogensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt stor kr. 50,00 — femti kroner — pr. dag hvori vedkommende frister oversittes.

3.

Konsesjonæren skal ved vannfallets utbygning og kraftanleggets drift samt ved de bedrifter som tilhører konsesjonæren og

forsynes med kraft fra anlegget, bare bruke arbeidere og funksjonærer som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

4.

Andelslaget skal ved bygning og drift av anlegget anvende norske varer forsåvidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mere enn 10 pct. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (ekskl. toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

6.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet og ved transporter til og fra de bedrifter som tilhører konsesjonæren og

som forsynes med kraft fra anlegget. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlig ulempe for anlegget og de bedrifter som erholder kraft fra dette.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgis inntil 10 pct. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet etter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett, hvad enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter bæres disse av den som uttar kraften enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres etter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høi, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt etter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis konsesjonæren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan

kommunen eller staten i hvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av ett år for hver gang kraft uttas.

Opsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Opsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Uudlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kW. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

8.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 0,10 pr. natur-HK. beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet etter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet, og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, av kr. 0,10 pr. natur-HK. beregnet på samme måte.

Avgiften, hvorav svares 6 pct. rente etter forfall, har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

9.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgiftene etter post 8 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 7, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle, fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement deltaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsover-

slag vedkommende vannfallenes utbygning, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anlegget skal utføres på en solid måte og til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse såvel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

11.

Konsesjonen gis for den tid andelslaget i henhold til den gjeldende overenskomst med Stranda kommune disponerer Fausavassdraget, dog ikke utover 25 år fra konsesjonens datum.

12.

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser inngår han på at nærværende konsesjon, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse, på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de jurisdiksjoner hvor de konsederte anlegg m. v. er beliggende.

13.

Overtredelse av foranstående poster 1, 8 og 11 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir bragt i orden etter reglene i lov av 14de desember 1917 §§ 31 og 32.»

Man vedlegger den av hovedstyret nevnte skrivelse fra Stranda Elektrisitetsverk av 15de desember 1928 og avskrift av hovedstyrets svarskrivelse av 8de februar 1929, samt erklæring fra andelslagets styre, avgitt i henhold til erhvervslovens § 24, annet ledd.

Det bemerkes at fylkesmannen i Møre ved påtegningsskrivelse av 11te mars 1929 har anbefalt andragendet.

Departementet vil etter det foreliggende anbefale at den ansøkte tillatelse blir meddelt, og at den gis på de av hovedstyret foreslåtte betingelser. Som det vil sees er der i disse inntatt bestemmelse om 10 pct. kraftavståelse til kommuner, derimot ingen kraftavståelse til staten. Den årlige avgift

til stat og kommuner er satt til lovens minimumssatser, 10 øre pr. naturhestekrefter.

Man vil med hovedstyret anbefale at den staten tilkommende avgift i henhold til erhvervslovens § 5, nr. 2, blir eftergitt for de første 10 år av konsesjonstiden.

Man bemerker at Stranda kommunes beslutning om bortleie til andelsselskapet er approbert av Justisdepartementet.

Man tillater sig således å

innstille:

1. Det tillates i medhold av lov nr. 16 av 14de desember 1917 § 5 andelslaget Stranda Elektrisitetsverk å erverve den i andragende av 6te oktober 1928 omhandlede bruksrett til Fausavassdraget i Møre fylke på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 25de april 1929 inn-tatte betingelser.
2. I medhold av samme lovbestemmelse eftergis den i betingelsenes post 8 omhandlede avgift til staten for de første 10 år av konsesjonstiden.

7. A/S Tyinfaldene.

(Ytterligere fristforlengelse).

Kgl. resol. av 3dje mai 1929.

Ved kgl. resolusjon av 16de september 1908 fikk A/S Tyinfaldene tillatelse til å erverve en rekke eiendommer og rettigheter i Årdal tinglag samt til å foreta reguleringsarbeider m. v. i Tyinvassdraget bl. a. på betingelse av at regulerings- og utbyggningsarbeidene skulde være fullført og driften av anleggene påbegynt innen 16de september 1920. Herom henvises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» I side 151 ff.

Ved kgl. resolusjon av 8de mars 1916 blev ovennevnte frist forlenget til 16de september 1921 på betingelse av at selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrekning som tidligere til beskjæftigelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning efter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse.

Ved kgl. resolusjon av 14de januar 1921 blev fristen ytterligere forlenget til 16de september 1929, idet der foruten den nevnte betingelse om fortsettelse av arbeidsdriften blev betinget at Årdal kommune skulde tilståes rentefrihet for det av selskapet i 1918 ydede lån, stort kr. 50 000,00.

Om de to sistnevnte resolusjoner henvises til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» IV side 21 ff. og VIII side 5 ff.

Fra A/S Tyinfaldene har departementet mottatt et andragende, datert 13de mars 1928, om ytterligere fristforlengelse til 16de september 1934.

Andragendet er sålydende:

«Som det vil være det ærede departement bekjent, androg vi under 19de mai 1915 om å erholde 2 års utsettelse med ferdiggjørelsen av utbygningsarbeidene ved Tyin Kraftanlegg, altså til 16de september 1922, idet man påberopte sig de almindelige finansielle vanskeligheter, som var opstått på grunn av krigen. Ved kgl. resolusjon av 8de mars 1916 blev utsettelse innrømmet, men kun for 1 år, altså til 16de september 1921.

Vi androg derefter påny i skrivelse av 12te februar 1917 det ærede departement om utsettelse til den før nevnte termin 16de september 1922, idet vi påberopte oss i alt vesentlig de samme grunner som i det første andragende, idet situasjonen ytterligere hadde forverret sig både med hensyn til de finansielle forhold som med hensyn til å skaffe fornødent materiell m. v.

Dette andragende blev ikke endelig avgjort, idet der som bekjent under dets behandling opkom spørsmål om forandring og utvidelse av planene for reguleringen av Tyin og overføring av Rausdøla og Stedjevassdragene samt videre om kanaliseringen av Hæreidelven — alt arbeider som grep inn i arbeidsplanen for anlegget.

Under 10de februar 1920 androg vi derefter påny det ærede departement om ytterligere utsettelse med ferdiggjørelsen av utbygningsarbeidene til 16de september 1929, hvilken utsettelse blev innrømmet ved kgl.

resolusjon av 14de januar 1921 — på betingelse av:

1. at selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrekning som hittil til beskjefligelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning efter Arbeidsdepartementets nærmere bestemmelse, og
2. at Årdal kommune tilståes rentefrihet for det av selskapet i 1918 ydede lån, stort kr. 50 000,00.

Vi tillater oss å henvisse til de i vårt andragende av 10de februar 1920 anførte grunner for ytterligere utsettelse med ferdiggjørelsen av utbygningen. — Som det vil være det ærede departement bekjent, har de økonomiske vanskeligheter og den store depresjon, som da andragendet blev innsendt gjorde sig gjeldende for såvel industrien som andre næringsgrener i Norge — dessverre fortsatt å gjøre sig gjeldende i forsterket grad helt op til den siste tid.

Vi mener at disse helt ekstraordinære forhold, som hersket under og efter krigen, er av den beskaffenhet, at konsesjonens bestemmelse om at der ved tidsberegningene ikke skal medregnes den tid, som det på grunn av overordentlige tildragelser har vært umulig å utnytte, må komme til anvendelse.

Selv om det ærede departement mot formodning ikke skulde gi oss medhold heri, anser vi det i hvert fall ikke for tvilsomt, at billighet under de foreliggende omstendigheter tilsier, at fristen forlenges.

Vi skal i denne forbindelse også tillate oss å peke på, at vi i vårt andragende av 1920 — som det vil sees — har forutsatt, at de der omhandlede spørsmål om forandring og utvidelse av planene for reguleringen av Tyin vilde bli avgjort i den aller nærmeste fremtid, således at tunnelarbeidene kunde påbegynnes senest våren 1921. Som bekjent blev imidlertid disse spørsmål først endelig avgjort ved tilleggskonsesjon, meddelt ved kgl. resolusjon av 15de januar 1926.

De vesentligste av de ved Tyin nu utførte anleggsarbeider er følgende:

1. Veianlegget fra Årdalsvann og frem til Tynoset er ferdig.
2. En provisorisk kraftstasjon på ca. 1000 HK. er ferdig.
3. Kraftledningsnett m. v. er ført frem til samtlige større arbeidssteder tilfjells.
4. De nødvendige arbeiderbarakker m. v. er ferdigbygget ved samtlige større arbeidssteder tilfjells.
5. Hovedtunnelen, fra Torolmen og frem til fordelingsbassenget på Heirsnåsi, ialt ca. 11 km., er ferdigsprengt.
6. Rørgatetunnelen, ca. 2,0 km. lang, blev påbegynt høsten 1925 og er nu omtrent halvferdig. Den vesentligste del av arbeidsstyrken — eller ca. 110 mann — arbeider for tiden her.
7. Senkning av Tyin vann, den nederste og største fjellskjæring i elveløpet nedenfor Tynoset er ferdig, og den annen fjellskjæring vil bli ferdig i løpet av inneværende år.

Senkningstunnelen ved Tynoset er påbegynt, tunnelen er kun ca. 250 m. lang.

8. Breibottentunnelen for overføring av Breibottenvassdraget blev påbegynt høsten 1924. Tunnelen er ialt ca. 1 470 m. og er herav ferdigsprengt ca. 800 m.
9. Rausdølatunnelen, for overføring av Rausdøla, blev påbegynt høsten 1925. Tunnelen er ca. 2 270 m. lang og er herav ferdigsprengt ca. 640 m.
10. Mansberg-tunnelen for overføring av Mansberg- og Breibottenelven til Torolmen blev påbegynt høsten 1925. Tunnelen er ca. 1 400 m. lang, herav er ferdigsprengt ca. 220 m. Arbeidet her har vært innstillet siden våren 1926.

Av større anleggsarbeider for kraftanlegget gjenstår følgende:

Dam ved Tynoset.

Dam og inntak ved Torolmen.

Senkningsarbeider i en del småvann og en del bekkeinntak.

Fordelingsbassenget på Heirsnåsi samt kraftstasjonen.

Den gjennomsnittlige antall anleggsar-

beidere ved Tyin Kraftanlegg har siden 1920 vært:

I 1921	83	mann
1922	84	»
1923	86	»
1924	105	»
1925	140	»
1926	135	»
1927	115	»

For tiden er arbeidsstyrken ca. 135 mann, herav er ca. 16 mann beskjeftiget med uttagning av masser og grunnundersøkelser i kraftstasjonstomten og rørgate-tunnelens innslag O.

Ovenstående antall arbeidere er eksklusive en del «bærere», 3 à 4 stykker for transporter tilfjells om vinteren. Disse har dog ikke stadig arbeide.

Foruten de foran anførte grunner for utsettelse skal vi til slutt tillate oss å peke på ytterligere et forhold, som vi mener bør tillegges avgjørende vekt ved sakens behandling. — Som bekjent er A/S Tyinfaldene et datterselskap av Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab, og det har vært meningen å anvende kraften i Tyin til fremstilling av kvelstoff etter Birkeland—Eyde's metode. For ca. 1½ år siden var det imidlertid klart for selskapets ledelse, at den Birkeland—Eyde'ske metode var foreldet, hvorfor spørsmålet om ved Hydros gamle anlegg å gå over til en nyere og mere økonomisk metode blev optatt til drøftelse. Under disse forhold var det selvsagt utelukket å gå til nyanlegg efter den Birkeland—Eyde'ske metode.

De nevnte undersøkelser ledet som bekjent til det resultat, at Norsk Hydro besluttet straks å gå igang med ombygning av sine gamle fabrikker, og Norsk Hydro er for tiden beskjeftiget med denne ombygning — et arbeide som i 1ste etappe vil medføre et kapitalutlegg av ca. 80 millioner kroner i løpet av ca. 1½ år. — Det må være innlysende at det under disse forhold ikke kan bli spørsmål om også å foreta en

forcert utbygning av Tyinfaldene. Dels vilde hertil trenges så store beløp, at det vilde være meget vanskelig — for ikke å si umulig — for A/S Tyinfaldene og Norsk Hydro å skaffe disse penger ved siden av de som trenges til den ovennevnte ombygning. Dels legger allerede den forcerede ombygning av Hydros eldre bedrifter så sterkt beslag på de forskjellige leverandører av maskiner etc., at det vilde være overmåte vanskelig samtidig å få levert de fornødne maskiner også til en forcert utbygning av Tyinfaldene. Og endelig vil en forcert utbygning av Tyinfaldene samtidig med ombygningen av Hydros bedrifter — ved hvilken sistnevnte Hydros produksjon mere enn tredobles — bety en så vesentlig forøkelse av produksjonen på ett brett, at man måtte befrykte store vanskeligheter med avsetningen av produktene.

Vi er derfor ikke i tvil om, at det både for vedkommende kommune og for staten vil være av interesse at Norsk Hydro får den fornødne tid på sig til utbygningen av Tyinfaldene og til planleggelse av de bedrifter, som det er meningen å knytte til kraftstasjonen — idet A/S Tyinfaldene kun derigjennem kan sikres det best mulige økonomiske utbytte av sine kommende anlegg.

Vi tillater oss derfor i henhold til det foran anførte å andra om, at fristen for at utbygningsarbeidene skal være tilendebragt utsettes til 16de september 1934.»

Andragendet blev forelagt for Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, som har innhentet uttalelser fra distriktets vedkommende, og derefter har avgitt uttalelse i skrivelse av 30te november 1928.

Av Hovedstyrets skrivelse hitsettes:

«Andragendet har vært til behandling i distriktet med i hovedsaken følgende resultat:

Årdal herredsstyre har i møte 1ste mai 1928 vedtatt sådan beslutning:

«Daa Aardal heradstyre i møte 22de april 1920 gjekk med paa aa tilraada utsetting var det med det atterhald at ein maatte vera fritaken for ei mogeleg utsetting utyver den tidi som daa var nemnt i søkna-

den. Heradstyret rekna den gongen sikkert med at innan den tidi maatte anlegget vera ferdigbygd. Og ein kann vel trygt segja at hadde heradstyret den gongen tenkt seg at anlegget ikje hadde vorte ferdigbygt innan den tidi som daa vart søkt um, so vilde heradstyret i si tilraading raadd fraa at A/S Tyinfaldene hadde fenge utsetting. Daa heradstyret den gong gjekk med paa utsetting var det og med den sikre von at dei krav heradet den gong sette fram, hadde vorte teke fullt omsyn til i vilkaari for utsettingi. Heradstyret fann dessa kravi baade so rettvise og rimelege at det hadde venta seg at departementet og A/S Tyinfaldene hadde teke fullt omsyn til deim. Røynsla hev diverre lært oss noko anna. Vaare krav paa millom anna at A/S Tyinfaldene til ei kvar tid paa aaret hadde plikt paa seg aa skaffe dei arbeidsføre i bygd i arbeid, men det er vel ikkje ukjend korkje for departementet eller A/S Tyinfaldene at «arbeid» etter departementets nærmere bestemmelse» helst hev gjenge i den leid at Aardal herad hev havt og enno hev mange arbeidsføre folk gangande utan arbeid. Og enno ein ting: Det er at det arbeid som A/S Tyinfaldene i desse aari hev drive fraa selskapet si sida hev vore rekna som naudsarbeid, hev for det fyrste gjort arbeidstilhøvi usikre og for det andre kann det vel ikkje neitast at den godtgjersla som hev vore sett for arbeidet i tariffavtalene hev vore utrekna etter naudsarbeidsyverslag.

Tek ein ataat dette omsyn til hva heradet hev misst ved A/S Tyinfaldene gong etter gong hev fenge utsetting, so er det ikkje aa undrast yver at ein søknad um ny utsetting no ikkje er velkomen. Det vert difor baade fraa arbeidarane og elles andre som umveges hev stor interesse av at anlegget skulde verta ferdigbygd innan 16de september 1929 bore fram klagemaal og aatvaringar mot at heradstyret no skal gaa med paa aa tilraada ei mogeleg utsetting, men med den arbeidskraft som hev vore nytta ved A/S Tyinfaldene sitt arbeid, hev ein nokk lenge vore klar yver at anlegget ikkje kunde verta ferdigbygd innan den fastsette tidi. Aar etter aar hev ein venta

paa at arbeidsstyrka vilde verta auka, men det hev alltid synt seg at denne voni hev broste. Naar A/S Tyinfaldene no atter søkjer um ei utsetting paa 5 aar med ferdigbyggingi av anlegget, maa heradstyret so sterkt det kan raada fraa at selskapet fær den utsettingstidi dei her søkjer um. Og sjølv um heradstyret ikkje kann godkjenna dei grunngevingane A/S Tyinfaldene hev nytta for søknaden um utsetting so gjeng heradstyret likevel med paa at A/S Tyinfaldene fær 2 aar utsetting (til 16de september 1931) paa desse vilkaari:

1. At A/S Tyinfaldene fraa no av — til ei kvar tid paa aaret — hev plikt paa seg aa skaffa alle arbeidsføre menn i Aardal arbeid ved anlegget. Og heradstyret maa krevja at departementet i tilfelle ei mogeleg utsetting, maa syta for at Aardal herad maa verta friteke for at dei arbeidslause som søkjer arbeid ved A/S Tyinfaldene vert gangande arbeidslause.
2. At A/S Tyinfaldene hev plikt paa seg fraa den provisoriske kraftstasjon aa levera til heradet 100 el. HK. etter same pris og paa same vilkaar som er nemnt i konsesjonen av 16de september 1908.
3. A/S Tyinfaldene etter § 14 i tilleggskonsesjonen av 15de januar 1926 vert tilplikta fraa no av aa skipa fattigfond til trygd for Aardal herad etter same reglar som er gjeve i lov nr. 1 av 19de mai 1900, kap. 4, for bergverk og bruk.
4. At A/S Tyinfaldene i tilfelle lønsstrid (konflikt) gjeng med paa at denne vert løyst ved skiltsdom (voldgiftsdom) i tilfelle arbeidarane gjer krav paa det.
5. Vert ikkje anlegget ferdigt innan 16de september 1931 vert A/S Tyinfaldene tilplikta aa svara heradet fraa 16de september 1929 ein sum som svarar til den konsesjonsavgift heradet vil missa ved at anlegget ikkje vert ferdigt innan 16de september 1929.

Aardal heradsstyre er fullt opmerksom paa at det i eit høve som dette kunde ha kome med flere krav. Naar heradsstyret likevel berre hev teke med desse, so er det av di at desse kravi er baade so rimelege

og rettvise at heradet maa krevja at departementet i tilfelle ei mogeleg utsetting maa syta for at desse vert imøtekomne.» •

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane anfører 7de mai 1928 at han ikke innser at det er mulig å nekte utsettelse og at det til en viss grad kan være et skjønsspørsmål hvor lang utsettelse der bør meddeles. Hans personlige opfatning er at en forcert utbygning vil virke uheldig både for distrikt og selskap. Det er av stor interesse for distriktet at der kan gjøres regning med at de i herredet hjemmehørende arbeidere som søker arbeide ved anlegget og som er brukbare kan skaffes plass. Herredsstyret er såvidt fylkesmannen forstår ikke helt fornøiet med den måte hvorpå selskapet har opfylt sine forpliktelser i så henseende.

Vang herredsstyre har i møte 25de juni 1928 enstemmig fattet følgende beslutning:

«Herredsstyret finner det meget beklagelig at der nu er spørsmål om å gi A/S Tyinfaldene ytterligere utsettelse med fullførelsen av anleggene i Vang og Årdal.

Det må i den anledning fremholdes at A/S Tyinfaldene allerede fra og med året 1921 har iverksatt den tillatte opdemning av Tyn, såvidt vites med ca. 2 m. over normal vannstand. Herved har Tyinfaldene disponert over den regulerende vannføring på en for Vang skadelig måte, således at distriktet er påført ulempe og skade.

Betingelsene skulde således være tilstede for beregning av reguleringsavgifter fra det nevnte år å regne, i alle fall forsåvidt angår det antall hestekrefter som nevnte opdemning representerer — antagelig minst 20 000 hestekrefter.

Såfremt det offentlige derfor skulde finne å burde gå med på å innrømme A/S Tyinfaldene en kortere eller lengere utsettelse, henstiller Vang kommunes herredsstyre til departementet å gjøre utsettelsen avhengig av at A/S Tyinfaldene fra 1921 å regne tilpliktes å svare Vang for den forvoldte skade og ulempe reguleringsavgift med 50 øre pr. hestekraft, som kunde ha

vært utvunnet ved den fra 1921 stedfundne opdemning.

• Herredsstyret vil videre forbeholde sig rett for Vang kommunes arbeidere til å erholde arbeide ved A/S Tyinfaldene i samme utstrekning som for Årdal. Ellers må herredsstyret bestemt fraråde at det blir gitt A/S Tyinfaldene nogen utsettelse med fullførelse av anleggene.»

Fylkesmannen i Opland uttaler i påtegning av 4de juli 1928 at det under de nuværende forhold synes vanskelig å nekte konsesjonæren en rimelig utsettelse med å fullføre utbygningsarbeidene. Han henstiller at der ved en eventuell innvilgelse av andragendet tas hensyn til det av Vang herredsstyre fremholdte i den utstrekning det antas å være anledning dertil.

Til behandling sammen med nærværende sak har Arbeidsdepartementet 25de september 1928 oversendt henvendelse av 27de august s. å. fra Årdal formannskap, hvorav fremgår at der råder meningsforskjell om rekkevidden av den ved kgl. resolusjon av 14de juni 1921 betingede rentefrihet for kommunens lån hos selskapet. Selskapet har opkrevet renter for lånet for tiden 3dje oktober 1917—14de januar 1921 med kr. 8 709,61, mens Årdal herredsstyre har gått ut fra at der ved kgl. resolusjon av 14de januar 1921 var innrømmet rentefrihet fra 3dje oktober 1917, da lånet blev gitt.

Departementet ber om at man søker opnådd selskapets vedtagelse av at nevnte lån blir rentefritt fra optagelsen.

A/S Tyinfaldene, hvem de foreliggende distriktsuttalelser er forelagt, fremholder i skrivelse av 3dje oktober 1928 at det ikke kan erkjenne å ha misligholdt de ved forrige utsettelse opstilte betingelser spesielt hvad inntagelse av arbeidere fra Årdal angår. Til de av Årdal herredsstyre fremsatte krav anfører selskapet i det vesentlige følgende:

Ad 1. Anleggsarbeidet har ikke tilført bygden nogen øket befolkning av industri-

arbeidere. Selskapet er imidlertid nu som før villig til å strekke sig lengst mulig for å skaffe arbeidere fra Årdal arbeide, men kan ikke gjennomføre dette i større utstrekning enn forsvarlig av hensyn til anleggenes økonomi og rasjonell anleggsvirksomhet. Betingelsen herom foreslåes formet omtrent således: «at selskapet vedlikeholder arbeidsdrift i den utstrekning dette lar sig gjøre innen der er tatt bestemmelse om anvendelsen av den elektriske kraft fra Tyinfaldene.»

Ad 2. Selskapet er villig til fra den provisoriske kraftstasjon å levere 30 el. HK. i vintertiden og op til 50 HK. i sommertiden efter den i konsesjonsvilkårene fastsatte pris av kr. 30,00 pr. HK. 30 HK. er efter foreliggende opplysninger fullt tilstrekkelig til belysning på Farnes. I sommertiden kan avståes noget mere, hvorved der blir elektrisk kraft også til kokning.

Ad 3. A/S Tyinfaldene finner kravet om fattigfond helt ugrunnet, idet den eldre konsesjon som nærværende andragende angår ikke inneholder nogen forpliktelse i denne retning. Det anfører at Årdal kommunes økonomi er meget god og henviser til en innsendt opgave over kommunens budgetter og skattøre de siste 13 år. Efter denne har kommunen i 1927—28 et budgett på kr. 107 000,00 og et skattøre på 11,6 mot 8,9 forrige år. Forhøielsen av skattøret opplyses å være en følge av ny skattetabell.

Ad 4. Årdal herredsstyres krav om at lønnstvister skal løses ved voldgift finner selskapet ikke å kunne godta, da det griper inn i selskapets såvelsom arbeidernes selvbestemmelsesrett.

Ad 5. Selskapet anser dette krav ganske urimelig og gjør oppmerksom på at det ved sin anleggsvirksomhet i en årrekke praktisk talt har spart herredet for alle fattigutgifter.

A/S Tyinfaldene uttaler videre at det går med på at omhandlede lån til Årdal kommune på kr. 50 000,00 ansees rentefritt helt fra utbetalingen. Selskapet fastholder sitt andragende om 5 års utsettelse, som ansees nødvendig under de nuværende forhold, og anfører at 2 års utsettelse som anbefalt av

Årdal herredsstyre, uvegerlig vil resultere i at selskapet ved utløpet av disse 2 år må komme med et nytt andragende.

Til Vang herredsstyres uttalelse bemerker selskapet, at den påklagede opdemning av Tyin har funnet sted av hensyn til senkningsarbeidet. Opdemningen, som et enkelt år har vært inntil 0,7 m. over almindelig sommervannstand, har senere ikke oversteget ca. 0.5 m. over samme vannstand. Selskapet har ikke kunnet tilgodegjøre sig nogen kraftøkning ved denne opdemning. Minimumsvannføringen i Tya har ikke i noget år vært under 1 sm.³ motsvarende ca. 650 el. HK., mens den maksimale belastning i den provisoriske kraftstasjon hittil ikke har oversteget 550 HK. Selskapet gjør i denne forbindelse opmerksom på at de første 10 000 HK. ifølge konsesjonsbetingelsene er avgiftsfrie og at såvel de fiskeriinteresserte som grunneierne omkring Tyin tidligere (1911 eller 1912) har fått utbetalt de dem tilkommende erstatninger.

Med hensyn til kravet om inntagelse av arbeidere fra Vang bemerker selskapet at der i de senere år såvidt vites ikke har meldt sig nogen arbeidere fra Vang. Selskapet kan ikke nu påta sig nogen sådan forpliktelse, så meget mere som alt arbeide foregår i Årdal.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

Foruten de grunner som forelå da spørsmålet om fristforlengelse forrige gang blev behandlet og som i det vesentlige fremdeles er tilstede, er nu kommet til den omstendighet at Norsk Hydros anlegg i Telemark delvis er under ombygning og driften under hel omlegning. De av ansøkeren nu anførte grunner for utsettelse er såvidt sterke at Hovedstyret finner å burde slutte sig til uttalelsene fra de to fylkesmenn, gående ut på at fristforlengelse ikke bør nektes. Selskapet søker som nevnt om 5 år fra 16de september 1929, mens der fra distriktets side er anbefalt 2 år.

Efter den foreliggende oppgave over

gjenstående arbeider skulde fullførelse på 3 år fra nu av vel være mulig, men det vilde — i alle fall periodevis — nødvendiggjøre adskillig økning av arbeidsstyrken, hvad som antagelig vilde være til skade for selskapet og neppe til fordel for distriktene. Hovedstyret er — alle forhold tatt i betraktning — stanset ved å anbefale 5 år som ansøkt, hvad formentlig også distriktet vil være best tjent med.

Som tidligere anført er til forrige fristforlengelse knyttet betingelser om 1) vedlikehold av arbeidsdrift til beskjeftigelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning og 2) rentefrihet for det av selskapet til Årdal kommune ydede lån på kr. 50 000,00.

Den første av de ovenfor nevnte betingelser har Årdal og Vang krevet utvidet til å omfatte plikt til å skaffe den arbeidsløse befolkning arbeide, mens selskapet har foreslått den formet slik at den kun gjelder «i den utstrekning dette lar sig gjøre innen der er tatt bestemmelse om anvendelse av den elektriske kraft fra Tyinfaldene.» Hovedstyret anbefaler bestemmelsen bibeholdt i den hittil gjeldende form med tilføiende av at selskapet i utsettelsestiden er pliktig til å melde ledige plasser til arbeidsledighetsnevnden i det eller de herreder hvori anleggsdrift foregår. Likeledes tilføies at departementet kan dispensere fra bestemmelsen om vedlikehold av arbeidsdrift.

Som nevnt har A/S Tyinfaldene frafalt sitt krav om renter fra Årdal kommune for lånet på kr. 50 000,00 fra den tid lånet blev ydet til forrige fristforlengelse, da rentefrihet blev betinget. — Hovedstyret foreslår at rentefrihet betinges også i den nu anbefalte utsettelsestid.

I anledning Årdal herredsstyres krav om å få 100 HK. fra Tyinfaldenes provisoriske kraftstasjon for kr. 30,00 pr. HK. bemerkes at selskapets vedkommende underhånden har opplyst at det kan bli vanskelig stillet om en såvidt stor del av den kraftmengde, 650 HK., som overhodet kan utvinnes i den provisoriske kraftstasjon, skal være bundet. Særlig kan det bli vanskelig på vinterlavvann. Efter selskapets mening

trenges der til lys på Farnes 30 HK., og denne kraftmengde er selskapet villig til å levere med utvidelse til 50 HK. i sommertiden for kr. 30,00 pr. HK. Hovedstyret foreslår betinget adgang for Årdal kommune til å utta disse kraftmengder.

Hovedstyret finner ikke å kunne anbefale ytterligere betingelser påheftet i den retning som distriktet, særlig Årdal herredsstyre har krevet, fattigfond, voldgift i lønns tvister og avgifter i utsettelsestiden.

Man tillater sig å

innstille:

Den senest ved kgl. resolusjon av 14de januar 1921 fastsatte frist for fullføring av de ved kgl. resolusjon av 16de september 1908 tillatte regulerings- og utbygningsarbeider i Tyinvassdraget i Sogn og Fjordane samt Opland fylker og for påbegynnelsen av anleggets drift forlenges til 16de september 1934.

Tillatelsen foreslås tilknyttet følgende betingelser:

1. Selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrekning som tidligere til beskjefligelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning etter nærmere bestemmelse av Arbeidsdepartementet, som også kan meddele dispensasjon fra denne bestemmelse.

Selskapet er i utsettelsestiden pliktig til å melde ledige plasser til mulige arbeidsledighetsnevnder i det eller de herreder hvori anleggsdriften foregår.

2. Årdal kommune tilståes i utsettelsestiden rentefrihet for det av selskapet i 1918 ydede lån, stort kr. 50 000,00.
3. Årdal kommune kan til den almindelige elektrisitetsforsyning kreve levert 30 HK., som kan økes inntil 50 HK. i sommertiden, til en pris som beregnes efter kr. 30,00 pr. el. HK. pr. år. Kraften leveres fra den provisoriske kraftstasjon og direkte fra de der installerte maskiner.»

Departementet har forelagt selskapets skrivelse til Hovedstyret av 3dje oktober

1928 for Vang og Årdal herredsstyrer, som har avgitt supplerende uttalelser i møter henholdsvis 25de og 26de januar 1929. Disse uttalelser vedlegges.

På foranledning har derefter Hovedstyret under 14de mars 1929 anført følgende:

«I skrivelse av 6te februar d. å. har det ærede departement oversendt de av departementet innhentede fornyede uttalelser fra Vang og Årdal herredsstyrer i anledning ovennevnte sak og bedt meddelt de mulige ytterligere bemerkninger som disse måtte foranledige fra Hovedstyrets side. — I anledning herav skal man tillate sig å anføre:

De nye distriktsuttalelser går i hovedsaken ut på:

Vang herredsstyre fastholder i møte 25de januar d. å. enstemmig sin uttalelse av 25de juni 1928 om opdemningen av Tyin og kravet om avgifter som følge av denne, idet det må være likegyldig hvad Tyinfaldene bruker vannet til. Strider dette krav mot konsesjonen fordrer herredsstyret at selskapet innen 1 måned efter at fristforlengelsen er gitt innbetaler til herredet kr. 50 000,00 som forskudd på reguleringsavgifter og at beløpet henstår rentefritt og avdras med 1/10 årlig av de herredet tilkommende avgifter efterhvert som disse forfaller. Herredsstyret peker på at Årdal tidligere har fått et lignende krav opfylt. Så fremt heller ikke dette krav imøtekommes, protesterer herredsstyret bestemt mot enhver ytterligere fristforlengelse. Kravene er begrunnet med at den økonomiske stilling i bygden er sådan at mange går fra gård og grunn.

Saken er nu også bilagt en skrivelse fra Vang formannskap av 12te november 1928, hvori andras om departementets bistand til å få reguleringsavgifter utbetalt for de år reguleringen har vært i bruk.

Årdal herredsstyre har behandlet saken 26de januar d. å. og enstemmig fastholdt sine tidligere påstande om arbeidsforholdene, likesom det advarer mot selskapets forslag til bestemmelse om arbeidsplikt, da den lett kan komme til å skape uoverensstemmelse mellem herredet og selskapet om

arbeidsforholdene. — Herredsstyret anfører at håpet om arbeidsdrift har medført at ingen har søkt ut etter arbeide og derfor er folketallet øket de siste år.

Om den av selskapet tilbudte kraftmengde fremholdes at den ikke på langt nær er tilstrekkelig til å møte de krav som melder sig. På Farnes er der nu 76 våningshus med 128 familier på tilsammen omkring 600 mennesker. Herredsstyret fastholder sitt krav om 100 el. HK.

Herredsstyret vedlegger en oppgave over fattigbudgettene fra 1916 til 1928, og etter denne er fattigbudgettet øket fra kr. 2 600,00 i 1916 til kr. 14 000,00 i 1927. Herredsstyret har nu ventet så lenge at det med full rett må kunne kreve at det nu blir slutt med den uvisshet som følger dermed. Det fra-råder 5 års utsettelse, men går med på 2 års utsettelse på de vilkår og forbehold som er anført i herredsstyrets beslutning av 1ste mai 1928.

Hovedstyret skal i tilslutning til sin skrivelse av 30te november 1928 bemerke følgende:

Opdemningen av Tyin er etter foreliggende opplysninger av provisorisk art og foretatt av hensyn til senkningsarbeidet. Mulig skade herved opplyses av selskapet å være erstattet sammen med de ved den utvidede regulering erlagte erstatninger. Man antar at der ikke foreligger grunnlag for å pålegge avgifter for denne opdemning.

I anledning Vang herredsstyres krav om kr. 50 000,00 i forskudd på reguleringsavgifter i likhet med hvad Årdal tidligere har fått bemerkes, at det i konsesjonsbetingelsenes post II, 7 er bestemt:

«Så snart staten forlanger det — dog ikke før vannbygningsarbeidene ved et av anleggene ved Tyin eller Matre er påbegynt — erlegger Badische Anilin- & Sodafabrikk til staten kr. 100 000,00 — et hundre tusen kroner — hvilket beløp innbetales samlet eller i porsjoner etter statens egen bestemmelse. Av det således erlagte beløp krediteres Badische Anilin- & Sodafabrikk 5 pct. rente fra betalingsdagen. — Kapitalen med påløpne renter blir å fradra den senere i

henhold til konsesjonsbetingelsenes post II, 6 forfallende årlige avgift pr. HK.»

Den kombinerte justis- og landbrukskomite anførte i sin innstilling angående Matrekonsesjonen (Innst. S. LIII 1908), at det omhandlede forskudd er betinget under ett for anleggene ved Tyin og Matre. Ved overenskomst i 1913 har de to selskaper — A/S Tyinfaldene og A/S Matrefaldene — delt nevnte forpliktelse likt mellom sig med kr. 50 000,00 på hvert selskap.

Hovedstyret finner det ikke rimelig at Tyinfaldene kreves for større forskudd på avgifter enn de kr. 50 000,00 som selskapet har ydet Årdal. Der måtte i tilfelle foreligge ganske spesielle grunner, hvad man ikke kan skjønne der gjør. Den påberopte økonomiske stilling i Vang har neppe nogen forbindelse med de her omhandlede forhold.

Årdal herredsstyres nye uttalelse inneholder ikke noget vesentlig nytt utover det Hovedstyret allerede har hatt for øie ved sin forrige drøftelse av saken og den foranlediger derfor ingen ytterligere bemerkning fra Hovedstyrets side.

Sakens dokumenter vedlegges.

Behandlet i møte den 11te mars 1929.»

Departementet skal bemerke:

A/S Tyinfaldene fikk ved konsesjonens meddelelse i 1908 en frist på 12 år for fullførelse av sine anlegg. Fristen er senere forlenget med ialt 9 år og utløper 16de september 1929. Selskapet har holdt arbeidsdrift gående, fra 1921 med gjennomsnittlig noget over 100 mann, og der er gjennomført betydelige arbeider, således det vesentligste av de i planen inngående tunnelsprengninger. De gjenstående anlegg, hvoriblandt opførelse av dam for Tyin, fordelingsbasseng og kraftstasjon, vilde ifølge hovedstyrets skrivelse av 30te november 1928 kunne fullføres på 3 år.

I andragender innsendt i 1915 og 1917 søkte selskapet om tillatelse til ytterligere erhvervelse av vannrettigheter og ytterligere regulering for utnyttelse i forbindelse med Tyavassdraget. I andragenderne, som senere er endret ved skrivelse av 8de april 1924, er bl. a. gjort oppmerksom på at den for

omhandlede vassdrag fremlagte plan kun lot sig gjennomføre, hvis tillatelse blev gitt, før arbeidet på Tyinanleggets hovedtunnel og rørgate for alvor begynte, idet planen forutsatte at hovedtunnelen fikk et større profil, enn man ellers har bruk for, og likeledes en større rørledning. Andragenderne var gjenstand for langvarige forhandlinger og blev først avgjort ved kgl. resolusjon av 15de januar 1926, efterat saken hadde vært forelagt Stortinget (tillatelse til å erhverve vannrettigheter i Rausdøla og til å overføre denne til utnyttelse i forbindelse med Tyinanlegget, samt tillatelse til ytterligere regulering av Tyavassdraget).

A/S Tyinfaldene er som oplyst i andragendet et datterselskap av Norsk Hydro — Elektrisk Kvælstofaktieselskap, som for tiden ombygger sine gamle fabrikker med meget betydelige kapitalutlegg. Utnyttelsen av de to selskapers kraftkilder må formentlig til en viss grad sees i sammenheng.

Departementet finner efter omstendighetene med Hovedstyret å kunne anbefale at den fastsatte frist for utbygnings- og reguleringsarbeidenes fullførelse forlenges med 5 år til 16de september 1934.

Med hensyn til de betingelser som kan tilknyttes fristforlengelsen, skal man bemerke at Justisdepartementet har antatt at der i almindelighet bare kan oppstilles betingelser, som har til formål å sikre mot eller opveie ulemper som selve forlengelsen av utbygningsfristene kan medføre, hvorimot der ikke forøvrig kan gjøres forandring i de opprinnelige konsesjonsvilkår eller settes nye vilkår som ikke skyldes forlengelsen av fristene. Eksempelvis nevner Justisdepartementet at det vil være berettiget å sette som vilkår for fristforlengelse, at arbeidsdriften opprettholdes i utsettelsestiden og at selskapet i denne tid skal avgi elektrisk kraft til herredet (istedetfor den kraft som efter konsesjonsvilkårene skal avgis når anlegget er ferdig).

Departementet vil anbefale at en eventuell fristforlengelse tilknyttes følgende betingelse om opprettholdelse av arbeidsdriften:

«Selskapet vedlikeholder arbeidsdrift omtrent i samme utstrekning som tidligere

til beskjeftigelse av den i vedkommende bygder hjemmehørende befolkning efter nærmere bestemmelse av Arbeidsdepartementet. Selskapet er i utsettelsestiden pliktig til å melde ledige plasser til mulige arbeidsledighetsnevnder i det eller de herreder, hvor anleggsdriften foregår.»

Ifølge konsesjonen av 1908 er selskapet forpliktet til å avgi inntil 500 el. HK. av energien til stat eller kommune efter en pris av kr. 30,00 pr. el. HK. pr. år, å levere på kraftstasjonen direkte fra de der installerte maskiner. Årdal herredsstyre ønsker levert 100 el. HK. fra den provisoriske kraftstasjon på nevnte vilkår, mens selskapet opplyser at det kan bli vanskelig stillet særlig i vintertiden, hvis det skal levere en så stor del av den kraftmengde, 650 HK., som overhodet kan utvinnes i den provisoriske kraftstasjon. Det har erklært sig villig til å levere 30 el. HK. i vintertiden og opptil 50 HK. i sommertiden, hvad der efter dets mening vil være tilstrekkelig til belysning på Farnes.

Departementet anser det ønskelig at kommunens krav på kraft imøtekommes i noget videre utstrekning enn tilbudt av selskapet. Man vil anbefale at der betinges avstått til Årdal kommune til almindelig elektrisk forsyning 50 el. HK. det hele år efter en pris av kr. 30,00 pr. HK. Denne leveranse vil efter hvad man underhånden har fått oplyst i ethvert fall kunne effektueres av selskapet, når der foretas en mindre tilleggsinstallasjon i kraftstasjonen.

Betingelsen foreslåes i følgende form:

«Årdal kommune kan til den almindelige elektrisitetsforsyning kreve levert 50 el. HK. til en pris som beregnes efter kr. 30,00 pr. el. HK. pr. år. Kraften leveres fra den provisoriske kraftstasjon og direkte fra de der installerte maskiner.»

Man forutsetter at A/S Tyinfaldene overfor Årdal kommune vedstår sitt tilsagn om rentefrihet for lånet på kr. 50 000,00 fra lånets optagelse til utløpet av den nu anbefalte utsettelsestid.

Med hensyn til Vang herredsstyres krav om reguleringsavgifter og subsidiært om å

få utbetalt et beløp av kr. 50 000,00 hos selskapet i forskudd på reguleringsavgifter, henholder man sig til hvad der er anført av hovedstyret i foranstående skrivelse av 14de mars 1929.

Heller ikke iøvrig finner man anledning til å anbefale opstillet betingelser for fristforlengelsen som krevet av kommunene.

Man tillater sig således å

i n n s t i l l e :

Den senest ved kgl. resolusjon av 14de januar 1921 fastsatte frist for fullførelse av de ved kgl. resolusjon av 16de september 1908 tillatte regulerings- og utbygningsarbeider i Tyinvassdraget og for påbegynnelsen av anleggets drift forlenges til 16de september 1934 på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 3dje mai 1929 inntatte betingelser.

8. 1) A/S Meraker Smelteverk.

(Erhverv av vannfall og kraftanlegg m. v. nu tilhørende A/S Meraker Bruk).

2) Dominion Metallurgical Company, Limited.

(Erhverv av aktiemajoriteten i førstnevnte selskap).

Kgl. resol. av 24de mai 1929.

Stortinget har under 22de april 1929 ved behandling av innstilling fra skog- og vassdragskomiteen fattet følgende beslutning:

- «1. Stortinget samtykker i at der meddeles konsesjon for A/S Meraker Elektriske Kraft- og Smelteverk til å erverve en del nærmere angitte vannfall og fabrikkkanlegg m. v. nu tilhørende A/S Meraker Bruk på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 15de mars 1929 inntatte betingelser med de forandringer som er foreslått i departementets skrivelse av 16de april 1929.
2. Stortinget har intet å innvende mot at The Dominion Metallurgical Company, Kanada, erverver aksjemajoriteten i A/S Meraker Elektriske Kraft- og Smelteverk.»

Om denne beslutning tillater man sig å henvise til vedlagte avtrykk av st. prp. nr. 29, 1929 og innst. S. nr. 80, 1929 samt st. forh. for s. å. side 1228—1235.

De av Stortinget vedtatte betingelser for de av A/S Meraker Elektriske Kraft- og Smelteverk og Dominion Metallurgical Company, Limited, ansøkte tillatelser er overensstemmende med de i forelegget opstilte vilkår med den forandring vedrørende førstnevnte selskaps vannfallskonsesjon, jfr. utkastets § 17, at statens innløsningsrett først skal inntre i det 40de år efter konsesjonens meddelelse.

Denne forandring er anbefalt i departementets skrivelse til skog- og vassdragskomiteen av 16de april 1929, hvori samtidig var presisert at ordet «norske varer» i utkastets § 5 ikke er ment å skulle omfatte råstoffer til fremstilling av smelteverkets produkter.

Ved skrivelse av 23de mars 1929 meddelte advokat Herman Christiansen at A/S Meraker Elektriske Kraft- og Smelteverk før overdragelsen til de nye eiere vilde forandre sitt navn til Aktieselskapet Meraker Smelteverk. Samtidig oplyste advokaten at selskapets aksjekapital vilde bli forhøiet fra kr. 1 200 000,00 til kr. 4 000 000,00 og innsendte et utkast til nye vedtekter for selskapet, som departementet med en enkelt tilføielse har funnet å kunne godkjenne. Advokaten har underhånden meddelt at behørig anmeldelse til firmaregistret angående de omhandlede forandringer er innsendt til vedkommende registerfører.

Man vil efter det foreliggende anbefale at de av A/S Meraker Kraft- og Smelteverk ansøkte konsesjoner utferdiges til A/S Meraker Smelteverk og at der samtidig meddeles tillatelse for Dominion Metallurgical Company, Limited, til å erverve aksjemajoriteten i A/S Meraker Smelteverk.

Til A/S Meraker Smelteverk vil der i tilfelle bli å utferdige følgende tillatelser:

1. Tillatelse i henhold til konsesjonslovens § 4 til ervervelse av vedkommende vassdragsrettigheter med tilhørende grunnstykker og utbygningsanlegg.
2. Tillatelse i henhold til samme lovs § 20

til å erverve vedkommende eiendommer, rettigheter og fabrikkanlegg samt fabrikkenes havneanlegg i Muruviken i Malvik.

3. Tillatelse i henhold til samme lovs § 13 til å erverve vedkommende kvartsforkomster og ertsanvisninger m. v.
4. Tillatelse i henhold til samme lovs § 36, jfr. lov av 3dje juli 1914 til å erverve aksjemajoriteten i A/S Lønvik Kalkstensbrudd.

For de under punktene 3 og 4 nevnte tillatelser er der ikke opstillet særlige betingelser. Den under punkt 2 nevnt tillatelse er av Stortinget vedtatt på følgende i forelegget (jfr. departementets forannevnte skrivelse av 16de april 1929) opstilte vilkår:

Utkast

til betingelser for erhvervelse av det A/S Meraker Bruk tidligere tilhørende smelteverk m. v. samt dettes havneanlegg i Muruviken i Malvik.

I det 40de år etterat konsesjonen er gitt skal staten kunne innløse omhandlede eiendommer — i så fall med plikt til også å innløse de fabrikkanlegg og de bygninger og faste innretninger som konsesjonæren ikke måtte ønske å fjerne. Benytter staten sig ikke herav, skal den i det 10de år derefter ha samme adgang og således videre hvert 10de år.

Innløsningssummen bestemmes således at grunnstykker og rettigheter betales efter omsetningsverdi, det øvrige betales efter den tekniske verdi.

Bestemmelse om innløsning må være meldt konsesjonæren 5 år i forveien.

For den under nr. 1 nevnte konsesjon på erhverv av vassdragsrettigheter med tilhørende grunnstykker og utbygningsanlegg er av Stortinget vedtatt nedenstående betingelser:

Utkast

til betingelser for konsesjon til A/S Meraker Smelteverk til å erverve vannrettigheter i Kopperåens, Tevlas, Dalåens og Torsbjørkas nedslagsfelter samt alle vannrettigheter som tilligger Turifoss og Nutadfoss i Stjørdalselv.

1.

Selskapet skal ha sitt sete i Meråker herred og skal styret til enhver tid for et flertalls vedkommende bestå av norske statsborgere bosatt i Norge. Styrets formann skal alltid være norsk.

Selskapets grunnkapital skal utgjøre minst 4 mill. kroner.

Majoriteten av selskapets aksjer eller parter må ikke uten særlig kongelig tillatelse tilhøre nogen som eier, bruker eller leier kraft fra annet vannfall her i riket, eller som sitter inne med aksje-(part)majoriteten i noget annet selskap, som eier eller bruker eller leier kraft fra vannfall her i riket. Selskapets vedtekter såvelsom senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse. Likeledes blir beslutninger i generalforsamling, som fastsetter almindelige eller særlige innskrenkninger i styrets virksomhetsområde alene gyldige når de godkjennes av departementet.

2.

Forsåvidt konsesjonæren anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner føie til å gripe inn, anerkjennes som rett sak søker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

3.

Driften av selskapets anlegg må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn tredjeparten av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hvad der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune efter post 13 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke nogensinde i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet til statskassen en løpende mulkt stor kr. 200,00 — to hundrede kroner — pr. dag hvori vedkommende frister oversittes.

4.

Konsesjonæren skal ved vannfallenes utbygning og kraftanleggenes drift samt ved de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og forsynes med kraft fra anleggene bare bruke arbeidere og funksjonærer, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

Konsesjonæren er pliktig til å melde de til enhver tid ledige plasser til nærmeste offentlige arbeidskontor.

5.

Selskapet skal ved bygning og drift av anleggene anvende norske varer for såvidt disse kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mere enn 10 pct. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll- og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra reglen om bruk av norske varer, når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

7.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges noen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til benyttelse, kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal netto-overskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sin forpliktelse overfor arbeidere ved anlegget.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer å skaffe arbeiderne den til enhver tid nødvendige lægehjelp og å holde et for øiemedet tjenlig sykehus med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

9.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten

beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrom og tomter til bygning av egne hjem med veier, vann, kloakk og elektrisk lysanlegg samt grunn til forsamlingslokale med leseværelse m. v. til lokale for kooperativ eller annen handelsvirksomhet og lignende — alt etter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvistigheter å opsi arbeidere fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

I tilfelle av salg av hus eller tomter, skal konsesjonæren sørge for å innta i hjemmelsbrevet bestemmelse om at der fremtidig ikke skal kunne beregnes større husleie enn at den dekker forrentning av kapielen, utgifter til vedlikehold, skatter, avgifter og tilsyn samt passende amortisasjon. Tilsvarende regler skal gjelde, hvis bygsel eller tomteleie benyttes istedenfor salg. I tilfelle av tvist om leiens størrelse, fastsettes denne av husleienevnden, hvis sådan finnes, men ellers av fylkesmannen.

Konsesjonæren er forpliktet til for strøk, hvor der ventes å ville bli bymessig bebyggelse (eller en større samling av mennesker) å bekoste utarbeidet utkast til reguleringsplan og innsende denne til vedkommende regjeringsdepartement gjennom de stedlige myndigheter. Ved regulerings fastsettelse kan departementet forlange avstått av konsesjonærens eiendom uten vederlag grunn til offentlige veier og gater — både i og utenfor det regulerte strøk — samt grunn til oppførelse av bygninger til skole, kirke, post, telegraf, tollbod, rettslokale og fengsel.

Konsesjonæren skal etter Kongens nærmere bestemmelse avstå til vedkommende kommune etter innkjøpspris med tillegg av renter og øvrige utgifter, konsesjonæren tilhørende ubebygget grunn som han ikke har eller antas å få bruk for til sin bedrift og som ansees skikket til bebyggelse eller andre kommunale formål utenfor dem som er betinget i foregående ledd. Såfremt der ikke

opnåes enighet om overdragelsessummen, skal den fastsettes ved skjønn på grunnlag av foranstående bestemmelser.

10.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet og ved transporter til og fra de bedrifter, som tilhører konsesjonæren og som forsynes med kraft fra anlegget. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, forsåvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene og de bedrifter som erholder kraft fra disse.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til for kraftanleggene og de ham tilhørende bedrifter, som forsynes med kraft fra anleggene å opsamle et fond til sikring for vedkommende fattigkommune overensstemmende med de regler, som i lov om fattigvesenet av 19de mai 1900, kap. 4 er gitt om bergverker.

Likeledes er konsesjonæren forpliktet til etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å avsette et fond til sikring av vedkommende kommunes (eller kommuners) utgifter til understøttelse av de ved utbygningsarbeidene og oppførelse av kraftstasjonene beskjeftigede arbeidere og deres familier. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av dette fond, som ikke medgår til dekning av kommunens ugifter til understøttelse av arbeidere ved de nevnte anlegg, overgår til et for det hele land eller visse deler av landet felles fond, som fortrinnsvis skal tjene til sikring for kommunene men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt etter nærmere regler som Kongen gir. På samme måte skal forholdes med det førstnevnte fond, hvis det senere ved lov blir bestemt.

12.

Anvendes vannkraften til produksjon av elektrisk energi, må konsesjonæren ikke

uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement inngå i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket på energi eller på de produkter som frembringes ved energien. Heller ikke må elektrisk energi avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgis inntil 10 pct. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallene efter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanleggene er beliggende eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettet, hvad enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkninger av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 procent rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høi, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk, kan dog kraften istedet forlanges avgitt efter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis konsesjonæren leier ut kraft og kraften til kommune kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne, kan kommunen i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til

samme pris og på samme vilkår som leierne av lignende kraftmengder under samme forhold.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av ett år for hver gang kraft uttas. Opsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Opsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Undlater konsesjonæren å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han efter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kw. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,00 pr. natur hk. beregnet efter den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallene efter den foretatte utbygning kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet, og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,00 pr. natur hk. beregnet på samme måte.

Avgiften, hvorav svares 6 pct. rente efter forfall, har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

15.

Konsesjonæren plikter før ytterligere utbygningsarbeider påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse såvelsom deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

16.

Når 60 år er forløpet fra konsesjonens datum, tilfaller vannfallene med alle de innretninger, hvorigjennem vannets løp og leie forandres, såsom damanlegg, kanaler, tunneler, bassenger, rørledninger m. m., de til utbygningen og kraftanlegget erhvervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjoner med tilhørende maskineri og annet tilbehør såvelsom reguleringsanleggene med tilhørende grunn og øvrige rettigheter og de arbeiderboliger, bygninger og innretninger som hører med til reguleringen og kraftanlegget, staten med full eiendomsrett og uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger som hører med til reguleringen og kraftanlegget avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av departementet fastsatt frist.

Anleggene med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

17.

I det 40de år etterat konsesjonen er gitt, skal staten kunne innløse det hele anlegg i den utstrekning hvori det etter post 16 tilfaller staten ved konsesjonstidens utløp. Benytter staten sig ikke herav skal den i det 10de år derefter ha samme adgang og således videre hvert 10de år. Bestemmelsen om innløsning må være meldt konsesjonæren 5 år i forveien. Innløsningssummen skal bestemmes således at vannfall med tilhørende reguleringer, grunnstykker og rettigheter samt vannbyggningsarbeider og hus betales med hvad de bevislig har kostet konsesjonæren med fradrag for amortisasjon i forhold til den forløpne del av konsesjonstiden, mens rørledninger, maskiner og annet tilbehør innløses for deres tekniske verdi etter skjønn på statens bekostning.

Såfremt anlegget innløses, plikter staten å overta de av konsesjonæren med offentlig

tillatelse inngåtte kontrakter om bortleie av kraft for et tidsrum som ikke må strekke sig ut over 5 år efter innløsningen. Staten har rett til for sådan bortleie av kraft å kreve en godtgjørelse, som svarer til den gjennomsnittlig betalte pris på elektrisk kraft her i riket for lignende formål. I mangel av mindelig overenskomst herom fastsettes prisen ved et av Kongen opnevnt skjønn, hvis avgjørelse ikke kan påankes.

18.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter efter post 14, kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

19.

For opfyllelsen av de forpliktelser som ved anleggene eller deres drift pådras likeoverfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid oprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 50 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

20.

Konsesjonæren underkaster sig de bestemmelser, som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstillede betingelser. Departementet kan til utøvelsen av denne kontroll ansette en kontrollør, som overensstemmende med en av departementet utferdiget instruks skal ha adgang til de kontrollmidler som ansees nødvendige.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren efter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

21.

Forsåvidt der måtte påhvile de konsederte eiendommer eldre pantehftelser, ser-

vitutter av vesentlig betydning, leierrettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen to år å fjerne disse eller sørge for at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, derunder mulktter som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser, som etter konsesjonens tinglysning (jfr. post 23) er påført vedkommende eiendommer og gjenstander, bortfaller når disse ifølge konsesjonen overgår til staten eller innløses av denne.

22.

Overtredelse av foranstående poster 1, 12 og 20 samt undlatelse av å stille de i medhold av postene 11 og 19 påbudte fond medfører i gjentakelsestilfelle tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir bragt i orden etter reglene i lov av 14de desember 1917 §§ 31 og 32.

23.

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser for konsesjon på vedkommende eiendomserhvervelser som forpliktende for sig og de konsederte eiendommer, inngår han på at nærværende konsesjon, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse, på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de jurisdiksjoner hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Foranstående betingelsers post 16 og 17 blir på samme måte å tinglyse vedkommende konsesjonærens øvrige eiendommer.

Konsesjonæren skal innen 2 år innsende til departementet konduktørkart over samtlige de av ham erhvervede eiendommer og rettigheter. Likeledes har konsesjonæren å avgi meddelelse om de eiendommer, som er eller senere måtte bli erhvervet, og for hvis vedkommende der skal skje tinglysning av postene 16 og 17.

Man hitsetter derhos de for tillatelse til erhverv av aksjemajoriteten i A/S Meraker Smelteverk opstilte, av Stortinget vedtatte vilkår:

Utkast

til betingelser for tillatelse for Dominion Metallurgical Company, Limited, til å erverve aktiemajoriteten i A/S Meraker Smelteverk.

1.

Tillatelsen utløper samtidig med A/S Meraker Smelteverks erhvervskonsesjon av 24de mai 1929, dog senest 60 år regnet fra konsesjonens datum.

2.

Alle rettstvister, som måtte oppstå mellom Dominion Metallurgical Company, Limited, på den ene side og staten eller norske rettssubjekter på den annen side angående konsesjon og selskapets virksomhet i Norge, skal avgjøres ved norske domstoler og efter norsk rett.

Selskapet skal til enhver tid ha en fullmektig bosatt her i riket, som i alle anliggender vedrørende konsesjonen og selskapets virksomhet i Norge er bemyndiget til å representere og forplikte selskapet. Såfremt selskapet ikke måtte opnevne nogen representant, opnevnes denne med bindende virkning for selskapet av fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Man vedlegger den av ansøkerne innsendte spesifikasjon over de faste eiendommer og rettigheter, nu tilhørende A/S Meraker Bruk, som omfattes av de hernevnte konsesjoner. Endel av de heri anførte vassdrags- og fabrikk eiendommer er ennå ikke særskilt skyldsatt, idet de nødvendige skylddelinger først kan foretas kommende sommer. Man finner imidlertid ikke at konsesjonens utferdigelse av denne grunn behøver å utstå, idet departementet vil påse at endelig fortegnelse over vedkommende eiendommers gårdsnr. og bruksnr. blir innsendt, såsnart dertil er anledning.

I henhold til det anførte tillater man sig å

innstille:

1. Det tillates i medhold av den almindelige konsesjonslov av 14de desember 1917 § 4 A/S Meraker Smelteverk å er-

- hverve de på en fremlagt fortegnelse anførte vannrettigheter med tilhørende grunnstykker og utbygningsanlegg nu tilhørende A/S Meraker Bruk.
2. Det tillates samme selskap i medhold av nevnte lovs § 20 å erhverve de på en fremlagt fortegnelse anførte fabrikk- anlegg, eiendommer og havneanlegg nu tilhørende A/S Meraker Bruk.
 3. Det tillates samme selskap i medhold av nevnte lovs § 13 å erhverve de på en fremlagt fortegnelse anførte kvartsforkomster og ertsanvisninger m. v. nu tilhørende A/S Meraker Bruk.
 4. Det tillates samme selskap i medhold av nevnte lovs § 36, jfr. lov av 3dje juli 1914 å erhverve aksjemajoriteten i A/S Lønvik Kalkstensbrudd.
 5. Det tillates Dominion Metallurgical Company, Limited, å erhverve aksjemajoriteten i A/S Meraker Smelteverk.
 6. De under postene 1, 2 og 5 nevnte tillatelser gis på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 24de mai 1929 anførte betingelser.

9. Regulering av Breimsvatn.

(*Forlengelse av fristen for påbegynnelse av regulering av Breimsvatn*).

Kgl. resol. av 7de juni 1929.

Ved regjeringens resolusjon av 12te november 1913 fikk Gloppens Elektrisitetsverk tillatelse til å regulere Breimsvatn overensstemmende med fremlagt plan og på nærmere angitte betingelser.

Ved kgl. resolusjon av 17de oktober 1914 blev tillatelsen tillatt benyttet av Gloppen kommune på uforandrede vilkår.

Angående disse resolusjoner henvises til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» II side 121 ff. og side 266 ff.

Fristene for reguleringsarbeidene påbegynnelse og fullførelse er senest ved kgl. resolusjon av 15de juni 1923 fastsatt til henholdsvis 12te november 1928 og 12te november 1931. Herom henvises til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» X side 60 ff.

Fra Gloppens Elektrisitetsverk har departementet mottatt et andragende, datert 6te november 1928, om tillatelse til på forøvrig uforandrede vilkår å iverksette reguleringen i mindre utstrekning ved kun å bygge de for opdemningen nødvendige anlegg. Samtidig søkes om at tidsfristen for arbeidets påbegynnelse utskyttes til nevnte andragende om forandring i reguleringstillatelsen er avgjort. Andragendet med bilag vedlegges.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i skrivelse av 4de mai 1929 avgitt en uttalelse hvorav hitsettes:

«Styret for det kommunale Gloppens Elektrisitetsverk andrar under 6te november 1928 om tillatelse til kun å gjennomføre den projekterte opdemning på uforandrede vilkår og om at fristen for arbeidets påbegynnelse utskyttes til nærværende andragende er avgjort.

Det opplyses i andragendet at elektrisitetsverket i sin kraftstasjon i Eidsfossen har installert 1 500 HK. og at den maksimale belastning nu utgjør ca. 1 000 HK. Det utnyttede fall er tidligere angitt til 33,54 m. brutto, det samlede nyttbare fall til ca. 56 m., vannføringsøkning var opprinnelig angitt til 14,1 sm.³. Ansøkeren fremholder nu at den minimale vannføring i perioden 1900—1915 har gått ned til 2 sm.³ motsvarende ca. 650 HK. og at man derfor av hensyn til kommunens kraftbehov er nødsaget til å gå til en del regulering av Breimsvatn. Kraftøkningen ved den tillatte 6 m. regulering opgir ansøkeren nu til ca. 10 000 døgn-HK. som fordeler sig med 4 000 HK. på opdemningen og 6 000 HK. på senkningen. Opdemningen kan nu utføres for ca. kr. 40 000,00. Den samlede regulering var i 1918 beregnet å komme på kr. 730 000,00 hvorav kr. 100 000,00 på opdemningen. Senkningen antas å komme på ca. halvparten av hvad den var beregnet til i 1918. Den ved opdemningen innvundne kraftmengde antas i en lang årrekke å være tilstrekkelig for kommunens behov likesom verket også vil kunne skaffe nabokommunene kraft på rimelige vilkår. Det vil være et unødigt kapital-

forbruk å gjennomføre den hele regulering, likesom det også vil være vanskelig å reise fornødne midler hertil.

Den ved opdemningen forårsakede skade og ulempe mener ansøkeren vil bli forholdsvis ubetydelig.

Breim herredsstyre har i møte 27de desember 1928 fattet sådan beslutning:

«Heradstyret vil på det sterkeste protestere mot at søknaden fra Gloppens Elektrisitetsverk vert innvilga meddi ein skal gjera opmerksom på at retten til regulering av Breimsvatnet, som Gloppen kommune hev fenge må vere fallen burt, då tidsfristen for reguleringi som er sett i den millom herr Hugo Mowinckel og dei interesserte grunneigarar runt Breimsvatnet ikkje hev vorte halden.

I kontrakti med dei interesserte, datert 29de januar 1900, heiter det i § 8: «Er ikke anlegg kommet istand 25 — femogtyve — år efter denne kontrakts datering ophører enhver rett efter samme.»

Når der i søknaden er uttala at «den skade og ulempe» oppdemningi vil volda «er forholdsvis ubetydelig» so er dette ikkje rett. Oppdemningi vil utan tvil kome til å gjera mykje skade og ulempe for oppsitjarne, serleg då for deim som hev vatnet som sin einaste ferdsleveg.

Elles viser ein til medfylgjande redegjerdslø i saki.»

I denne redegjørelse som har 4 underskrifter, hvoriblandt ordføreren, og 6 bilag fremholdes bl. a. at kontrakten med grunneierne angående regulering av Breimsvatn utløp 29de januar 1925. Den 15de januar 1925 sendte Gloppens ordfører ordføreren i Breim en kontrabok med Gloppens Sparebank med pålydende kr. 15 000,00 og krevet hermed å få beholde reguleringsretten, hvorom grunneierne rundt vannet blev uderrettet. Efter enstemmig beslutning av Breim herredsstyre blev kontraboken sendt tilbake. Det er grunneiernes hensikt å reise prosess mot Gloppen kommune for ved dom å få reguleringskontrakten kjent bortfalt og heftelsene avlest.

Det fremholdes i redegjørelsen at en

regulering av hensyn til kraftbehovet er unødvendig og at kraft fra Gloppen vil bli for dyr for Breim samt endelig at Gloppen kommune er eier av Ebebøfossen i samme vassdrag og har planlagt et døgnreguleringsmagasin som muliggjør utnyttelse av maskininstallasjonen.

Med hensyn til den skade og ulempe som opdemningen vil medføre anføres at brygger, båtplasser og oplagsplasser vil bli ødelagt og at adskillig jord vil bli satt under vann, likesom plutselige flommer på høi vannstand utvilsomt vil medføre skade, hvis rekkevidde man på forhånd vanskelig kan gjøre sig forestilling om. Sønnenfor vannet bor over 300 mennesker for hvem vannet er den eneste adkomstvei utad. En stor del av befolkningen nordenfor vannet er også henvist til å benytte båt for å komme til sine eiendommer langs vannet. Også fisket og fiskebestanden vil bli skadet.

Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Sogn og Fjordane anfører under 29de januar 1929 bl. a. at det utvilsomt er nødvendig for Gloppens Elektrisitetsverk allerede nu ved regulering å øke vannføringen i lavvannsperiodene. Utbygning av andre fall anser han umulig av hensyn til omkostningene, likesom et døgnreguleringsbasseng ikke vil kunne utskyte reguleringen i lang tid. Han fremholder at Gloppens kraftanlegg i fremtiden vil få stor betydning for elektrisitetsforsyningen i indre Nordfjord og vil kunne samarbeide med Stryns og Hornindals Elektrisitetsverk i øst og Eids og Alfotselskapets verker i vest. Han mener at tvisten om reguleringskontrakten må avgjøres av domstolen og derfor ikke vedkommer nærværende andragende. Å nekte reguleringen nu vil sette verket i en meget vanskelig stilling. Såvidt han vet er intet kommet til som nu mere enn i 1913 taler imot at reguleringstillatelse gis.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane anfører under 2nen februar og 10de mars 1929 bl. a. at det bør bringes på det rene hvorvidt kontrakten av 1900 er

bortfalt før der tas endelig standpunkt til det foreliggende andragende. Reguleringen vil etter hans opfatning bevirke betydelig skade for Breim. Hvis skaden — både den direkte og den indirekte, den almene og den individuelle — skal takseres helt ut vil takstbeløpet bli såvidt stort at Gloppen kommune vil betenke sig på å gå til regulering.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

Tillatelsen av 1913 omfatter 6 m. regulering, hvorav 2 m. opdemning og 4 m. senkning i forhold til tidligere lavvannstand. Nu søkes der om adgang til å gjennomføre bare opdemningen og denne planendring er så pass stor at hovedstyret antar at der for dens gjennomførelse kan bli spørsmål om ny reguleringstillatelse.

Det fremgår av det foreliggende at der er meningsforskjell mellom ansøkeren og rettighetshaverne ved Breimsvatn angående en i 1900 inngått kontrakt om rett til å regulere nevnte vann. Om denne kontrakt består eller ikke har formentlig ingen særlig betydning for bedømmelse av spørsmålet om tillatelse bør gis.

Da reguleringstillatelsen blev behandlet i 1913 — den blev forelagt Stortinget — var der reist sterke innvendinger mot den fra distriktet, særlig fra Breim herredsstyre. Man gikk dengang ut fra at skaden ved opdemningen vilde være av mindre betydning. Arbeidsdepartementet anførte herom: «Da opdemningshøiden ligger ca. 1 m. under høieste flomvannstand antas den derved bevirkede skade å bli forholdvis ringe.» Man regnet med at senkningen vilde bevirke en del skade, men med den forutsatte betydelige kraftøkning — noget over 10 000 nHK. — kom man til at skade og ulempe vilde bli av mindre betydning sammenlignet med fordelene.

Om den ved opdemningen bevirkede skade og ulempe er uttalelsene nu sterkt avvikende. Ansøkeren mener at skaden og ulempen er forholdvis ubetydelig, mens Breim herredsstyre hevder det motsatte.

Fylkesmannen synes nærmest å være av samme mening som Breim herredsstyre og uttaler at Gloppen vil betenke sig på å fremme reguleringen dersom skaden skal erstattes fullt ut. Det foreliggende materiale om disse forhold er ikke tilstrekkelig til at man her kan danne sig en begrunnet mening om tillatelsen bør meddeles.

For å få nærmere klarhet i dette forhold har man rettet henvendelse til ansøkeren gjennom fylkesmannen om at der for hans regning og ved foranstaltning herfra må bli foretatt nærmere undersøkelser på stedet for en objektiv verdsettelse av skade på jord, brygger, oplagsplasser, ferdsel m. v. som følge av reguleringen. Man har tenkt sig at verdsettelsen kan skje ved fylkesagronomen eventuelt med bistand herfra. Videre vil der herfra bli foretatt besiktigelse på stedet og konferert med de interesserte så snart resultatet av disse undersøkelser foreligger.

Ansøkeren går i sin begrunnelse for det foreliggende andragende ut fra den absolutt minste vannføring, men selv om man legger den påregnelige vannføring i 350 dager av året til grunn — efter nærværende etats målinger er denne i perioden 1911 til 1920 3,1 sm.³ — når kraftydelsen ikke høiere enn at den akkurat tilsvarende den nåværende maksimale belastning 1 000 HK. Man er under disse omstendigheter enig med ansøkeren og overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i at elektrisitetsverket på en eller annen måte må få anledning til å øke sin kraftydelse. Det bør dog bringes nærmere på det rene, hvorvidt andre utveier enn den ansøkte regulering ved opdemning av Breimsvatn kan komme på tale. Også herom retter man samtidig hermed henvendelse til fylkesmannen, jfr. den i gjenpart vedliggende skrivelse av d. d.

Som nevnt utløp fristen for påbegynnelse av det konsederte anlegg 12te november 1928 og fristen for fullførelsen utløper 12te november 1931. Blandt betingelsene for reguleringstillatelsen er følgende bestemmelse: «For hver dag nogen av disse frister

uten tillatelse av Kongen måtte oversittes, erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 50,00.» Denne betingelse blev ikke endret da konsesjonen overgikk til Gloppen kommune.

Hovedstyret vil anbefale at der meddeles en kortere forlengelse av fristen for reguleringsarbeidets iverksettelse for at den ovenfor omhandlede nærmere drøftelse av andragendet kan finne sted. Man antar at fristen bør forlenges 1 år til 12te november 1929, idet man går ut fra at saken kan være ordnet til da. Nogen utsettelse av fristen for fullførelsen skulde det være unødige å drøfte nu.

Som forholdene ligger an vil man anbefale at mulktbestemmelsen ikke bringes i anvendelse.

Sakens dokumenter vedlegges og bes tilbakesendt hertil for å ha for hånden ved sakens fortsatte behandling.

Behandlet i møte den 30te april 1929.»

Departementet finner med Hovedstyret å kunne anbefale at der av hensyn til behandlingen av det foreliggende andragende om endring i den gitte reguleringstillatelse meddeles en kortere forlengelse av fristen for reguleringsarbeidets påbegynnelse. Man vil anbefale 1 års utsettelse eller til 12te november 1929 som av Hovedstyret foreslått.

I tilslutning til Hovedstyret vil man derhos anbefale at den i konsesjonsbetingelsenes post 6 inntatte mulktbestemmelse ikke bringes i anvendelse.

Man bemerker at den fra grunneiere ved Breimsvatn og Breim herredsstyre fremsatte påstand om at retten til regulering er bortfalt refererer sig til en i sin tid inngått kontrakt om rett til hevning og senkning av vannet og berører således ikke den ved ovennevnte resolusjon av 12te november 1913 gitte reguleringstillatelse.

Man tillater sig således å

innstille:

Den senest ved kgl. resolusjon av 15de juni 1923 fastsatte frist for påbegynnelse av

regulering av Breimsvatn i Sogn og Fjordane fylke forlenges med 1 — et — år til 12te november 1929.

10. Sulitelma Akiefbolag.

(Vedrørende 32 fallmeter i Balmielven).

Kgl. resol. av 4de juli 1929.

Ved kgl. resolusjon av 10de januar 1919 blev Arbeidsdepartementet bemyndiget til på statens vegne å bortleie til Sulitelma Aktiefbolag 32 meters fallhøide i Balmielven m. v. til utbygning overensstemmende med fremlagte planer og på nærmere angitte betingelser.

Man henviser herom til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» bind VI side 1—14, hvor bortleiebetingelsene og det til grunn for resolusjonen liggende departementsforedrag vil finnes trykt.

Leiekontrakt overensstemmende med de i resolusjonen opstilte betingelser blev utferdiget av departementet under 17de mars 1919 og derefter vedtatt av bolaget.

Kontrakten inneholder følgende betingelser:

1.

Med de innskrenkninger som følger av bestemmelsene i post 14 leier bolaget for et tidsrum av inntil 10 — ti — år fra kontraktens datum av staten et ca. 32 m. høit fall i Balmielven mellom Gjertrudsdammen og inntaksdammen for det nedenforliggende kraftanlegg.

I leien medfølger all til vannfallet hørende vann- og strandrett samt rett til å utbygge fallet, herunder rett til å lede elvens vannføring ut av dens leie i tunnel, kanal eller annen ledning samt andre foranstaltninger til kraftens utnyttelse. Ennvidere medfølger rett til etter departementets nærmere bestemmelse å erholde til bruk fornøden grunn til damsted, kanal, tunnel eller annen ledning, kraftstasjon, kraftoverføringsanlegg, byggetomter, veianlegg, grustak og stenbrudd, alt med de rettigheter og forpliktelser hvormed staten eier samme.

2.

For benyttelsen av de i § 1 nevnte rettigheter betaler selskapet en årlig leie av 100,00 — et hundre — kroner, der erlegges ukrevet efterskuddsvis hvert års 31te desember.

3.

Fremløse kan ikke skje uten kongelig tillatelse. Sådanne tillatelse utkreves også til kraftens anvendelse i annet øiemed enn til utsmeltning av kobber eller annen virksomhet som står i forbindelse med bergverksdriften.

4.

Bolaget skal senest ha påbegynt utbygningen av vannfallet innen 2 — to — år fra nærværende kontrakts datum og ha utbygget den hele kraft samt påbegynt anleggets drift innen ytterligere 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjedel av det i den forløpne tid innsatte maskineris energi, heri ikke iberegnet, hvad der måtte være avgitt til stat eller kommune etter post 12, og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke uten Kongens samtykke nogensinne i løpet av 10 år finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid, som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger bolaget en løpende mulkt stor kr. 50,00 — femti kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

5.

Bolaget plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende vannfallets utbygning, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet.

Anlegget skal utføres på en solid måte. De's utførelse såvelsom dets senere vedlikehold og drift underlegges offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggets eier.

6.

Bolaget skal ved utbygningen av vannfallet og opførelsen av kraftstasjonen m. v. anvende funksjonærer og arbeidere som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag som nogen i strid med foranstående bestemmelser er i bolagets tjeneste, erlegges til statskassen en løpende mulkt stor kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

7.

Bolaget forplikter sig til ved utbygning og drift av anlegget å anvende norsk materiell, for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris, som ikke med mere enn 10 — ti — procent overstiger den pris, hvortil materiell kan fåes fra utlandet.

I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra regelen om anvendelse av norsk materiell, når særegne hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlegger bolaget for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av 15 pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

8.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedenfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper, som utleveres arbeiderne til be-

nyttelse, kan bare kreves erstattet, når de bortkastes eller ødelegges, og da bare med deres virkelige verdi beregnet etter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje ved utleveringen. Hvis bolaget holder handelsbod for sine arbeidere skal nettooverskuddet etter revidert årsregnskap anvendes til almennyttig øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes etter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Bolaget skal være ansvarlig for, at dets kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anlegget.

9.

Bolaget er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser, som vedkommende departement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning, som er knyttet til anlegget.

10.

Veier, broer og kaier, som bolaget anlegger, skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten forsåvidt departementet finner, at dette kanskje uten vesentlige ulemper for anlegget og de bedrifter, som erholder kraft fra dette.

11.

Bolaget må ikke uten samtykke fra vedkommende departement inngå i nogen overenskomst til kunstig forhøielse av prisene her i riket på energi eller på de ved energien fremstillede produkter. Heller ikke må elektrisk energi avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

12.

Bolaget er forpliktet til utover det kraftkvantum som kan kreves i medhold av reguleringskonsesjonen av 13de mars 1914 å avgi ytterligere 150 el. HK. til de kommuner, hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre interesserte kommuner efter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Bolaget har rett til å fordre et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

Kraften avgis i den form, hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningen eller fra ledningsnett. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — der innbefattet 6 pct. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 pct. Herunder regnes med gjennomsnitt for samtlige samme vannfallseier tilhørende vannkraftanlegg. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellom vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledningen til nogen av leietagerne, kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som leiere av lignende kraftmengder ved konsesjonærens anlegg under samme forhold.

Det forbeholdes likeledes staten rett til på samme vilkår i hvilket som helst øiemed å utta andre 150 el. HK.

13.

De fornødne nærmere bestemmelser om kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 12, blir med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle å treffe av vedkommende regjeringsdepartement.

14.

Når Balmielven er bygget ytterligere ut, således at det her omhandlede kraftanlegg fratras sitt driftsvann og i et hvert fall ved kontrakttidens utløp erholder staten fri rådighet over de til selskapets disposisjon stillede eiendommer og rettigheter, jfr. post 1.

Såfremt bergverksvirksomheten av hvilken som helst grunn opphører før leietiden er utløpet bortfaller nærværende tillatelse.

15.

For oppfyllelsen av de forpliktelser, som ved anlegget eller dets drift pådras likeoverfor andre, såvelsom for overholdelsen av de i kontrakten opstilte betingelser og for leiesummens riktige erleggelse stilles av leieren sikkerhet for et beløp av kr. 20 000,00 efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

16.

Bolaget underkaster sig de bestemmelser, som til kontroll med foranstående betingelsers overholdelse til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement. De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av bolaget.

17.

Overtredes bestemmelsene i denne kontrakts poster 11 eller 16 er den ved nærværende kontrakt meddelte tillatelse bortfalt.

18.

Kontrakten skal på bolagets bekostning tinglyses ved dets verneting og innen de jurisdiksjoner, hvor de koncederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

19.

Alle forpliktelser, der i henhold til den ved kgl. resolusjon av 13de mars 1914 meddelte reguleringskonsesjon for Balmielven påhviler vedkommende vannfallseier, overtas av leietageren i den utstrekning de forfaller i leietiden.

Da bortleien ifølge betingelsenes post 1 blev fastsatt for et tidsrum av 10 år, er spørsmålet om en fornyelse av bortleien nu tatt op.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har under 27de november 1928 avgitt sådan uttalelse:

«Sulitjelma Aktiebolag har i forbindelse med sin grubedrift bygget 2 mindre vannkraftanlegg, begge beliggende i Balmielven henimot denne elvs utløp i Langvatn. Anleggene benevnes henholdsvis «Fagerlid kraftanlegg» og «Gjertruddammen kraftanlegg» (eller «Balmi kraftstasjon»).

«Fagerlid kraftanlegg» som utnytter 41 fallmeter av Balmielvns nedre del er utbygget i medhold av bolagets bergverkskonsesjon av 1892 og altså uten særskilt leiekontrakt for vannrettighetenes benyttelse, mens «Gjertruddammens kraftanlegg» utnytter de nærmest ovenfor liggende 32 fallmeter, som bolaget ved kontrakt har leiet av staten for tidsrummet 17de mars 1919—17de mars 1929. Kfr. vedlagte avskrift av kontrakten.

Leiekontrakten er opprettet i henhold til kgl. resolusjon av 10de januar 1919 og i tilslutning til Sulitjelma Aktiebolags konsesjon av 13de mars 1914 på regulering av Balvatn og Doravatnene i Saltdalen i 60 år. Kfr. konsesjonens punkt 19, som er sålydende:

«Nærværende tillatelse er betinget av, at Sulitjelma Aktiebolags gruber avgir erklæring om, at bolaget ikke skal utbygge større fallhøide enn staten til enhver tid har samtykket i, hvilket for tiden er 41 m.»

I tilslutning til leiekontrakten vedrørende de 32 fallmeter har aktiebolaget den 15de april 1924 erholdt konsesjon i henhold til elektrisitetslovgivningen på utførelse og drift av høispente elektriske anlegg i forbindelse med utbygningen av fallet. De elektriske anlegg såvelsom utbygningen var fullført og kom i drift den 1ste januar 1926.

Konsesjon på det elektriske anlegg som utløper samtidig med leiekontrakten på vannfallet — altså 17de mars 1929 — har en bestemmelse om at staten ved konsesjonstidens utløp kan innløse Balmi kraftstasjon (Gjertruddammen kraftanlegg) med forbindelssledning, efter forutgående 2 års varsel. Arbeidsdepartementet har imidlertid

etter Hovedstyrets forslag ikke ikke funnet å burde gjøre bruk av innløsningsretten, hvorefter spørsmålet om fortsatt leie etter kontrakttidens utløp den 17de mars 1929 er blitt aktuell.

Sulitjelma Aktiebolags foreliggende andragende gjelder forlengelse av den nuværende leiekontrakt i 50 år, altså til 17de mars 1979. — Det skal i denne forbindelse bemerkes, at bolagets reguleringskonsesjon i vassdraget utløper 5 år tidligere, nemlig 13de mars 1974. Andragendet er fremkommet i forbindelse med spørsmålet om anleggets innløsning for staten — hvilket som nevnt er avgjort — og er derfor av de forskjellige instanser behandlet sammen med dette. Kfr. overrettssakfører R. M. B. Schjølbergs skrivelse av 1ste september 1926 til fylkesmannen i Nordland. Utskrift av Fauskes formannskaps forhandlingsprotokoll vedrørende herredsstyrets møte den 3dje november 1926, en tilleggsuttalelse fra overrettssakfører R. M. B. Schjølberg av 3dje desember 1926, samt endelig fylkesmannens uttalelse av 11te desember 1926. Avskriften av disse dokumenter vedlegges.

Da den nuværende kontrakt om bortleie av de 32 fallmeter blev opprettet i 1919 hersket der uklarhet med hensyn til hvilken rådighet Sulitjelma A/B hadde over vannrettigheter og grunn i medhold av sin bergverkskonsesjon, og det var derfor en gjensidig forutsetning at leien av nevnte fall intet skulde foregripe med hensyn til dette spørsmål.

Denne uklarhet er fremdeles tilstede, men bør neppe fremtvinges løst nu i forbindelse med spørsmålet om forlengelse av et leieforhold, som jo fremdeles vil være forenlig med en ordning av eiendomsspørsmålet senere — eventuelt ved en påtenkt rekonstruksjon av selskapet, en sak som behandledes av Hovedstyret i 1926 og 1927, men som ennå står uavgjort. Kfr. vår skrivelse senest av 7de april 1927.

Vassdragkonsesjoner — 4

Overrettssakfører R. M. B. Schjølberg opplyser i sin skrivelse av 1ste september 1926 på bolagets vegne, at den utbyggede vannkraft — 2 730 kVA. i «Fagerlid kraftanlegg» og 2 500 kVA. i «Gjertruddammen kraftanlegg» — er fullt optatt bl. a. til mekanisk drift, oppvarming, belysning m. v. samt at der av den kraftmengde som i henhold til leiekontrakten er forbeholdt kommuner (150 HK.) hittil er uttatt ca. $\frac{1}{3}$.

Fauske herredsstyre anbefaler forlengelse av leiekonsesjonen med 50 år på nuværende vilkår, dog således, at kommunen forbeholder sig rett til å utta inntil 5 pct. av den samlede utbyggede kraftmengde i de 2 anlegg. Altså 5 pct. av 5 230 kVA. = ca. 260 kVA. Til dette krav uttaler overrettssakfører Schjølberg på direksjonens vegne, at han anser den tidligere stipulerte kraftavståelse tilstrekkelig stor, i særdeleshet under hensyn til det behov som verket selv og de ved dette ansatte folk med familier har for elektrisk energi til forskjellig bruk.

Fylkesmannen anfører herom, at når selskapet ikke vil gå med på dette herredsstyrets krav anser han det ikke riktig å benytte anledningen til å fremtvinge kravet, men at der alene betinges 150 HK. som hittil.

Under henvisning til ovennevnte og til bestemmelsene i den nugjeldende leiekontrakt med Sulitjelma A/B skal Hovedstyret anføre følgende:

Angående leietiden
(kontraktens punkt 1).

Da selskapets reguleringskonsesjon som ovenfor nevnt utløper 13de mars 1974 synes det naturlig at omhandlede leieforhold i tilfelle blir gjort gjeldende til samme tidspunkt, altså fra 17de mars 1929 til 13de mars 1974 eller ca. 45 år.

Angående leieavgiften
(kontraktens punkt 2).

Den årlige avgift for leien av vannfallet, kr. 100,00, er lav, men er vel i sin tid

fastsatt under hensyntagen til at bolaget i og med bergverkskonsesjonen måtte antas å ha en viss utbyggningsrett for et mindre fall som dette. Det er formentlig ikke grunn til å søke avgiften forhøiet nu ved en forlengelse av leien.

Angående plikt til kraft-
avståelse
(kontraktens punkt 12).

Bolaget er for tiden pliktig til på forlangende å levere følgende kraftmengder:

1. I medhold av reguleringskonsesjonen:

Til kommuner	ca. 100 el. HK.
» staten	» 100 —
2. I medhold av leiekontrakten:

Til kommuner	ca. 150 el. HK.
» staten	» 150 —

Leveranseplikten omfatter således ialt ca. 500 el. HK.

Overrettssakfører Schjølberg opplyser, at der for tiden leveres ca. $\frac{1}{3}$ av den kraft som kommunene har krav på i medhold av konsesjonen. Med «konsesjonen» menes formentlig leiekontrakten og den leverte kraft blir da 50 el. HK. Fauske herredsstyre har satt som betingelse for å anbefale bortleie i 50 år, at der skal leveres inntil 5 pct. av den samlede utbyggede kraft 5 230 kW. (7 100 el. HK.) eller med andre ord: 355 el. HK. Dette blir altså vel 100 el. HK. mere enn kommunen nu ialt har rett til ifølge leiekontrakten og reguleringskonsesjonen.

Fylkesmannen mener som nevnt at man ikke bør fremtvinge en økning av det i den nuværende kontrakt forbeholdte kvantum 150 el. HK. til kommuner.

Herredsstyrets krav om øket kraftavståelse til kommuner må formentlig kunne tilfredsstilles ved at staten stiller til disposisjon den kraftmengde som den ifølge ovenstående for sin del har rett til. Da dessuten endel av den kommunene forbeholdte kraftmengde fremdeles er uoptatt, synes det ikke å være grunn til ved en ny bortleie å forbeholde mere kraftavståelse til kommuner enn allerede gjort i den nuværende kontrakt.

I henhold til ovenstående foreslås Hovedstyret bemyndiget til med forbehold

og forutsetninger som for den nuværende leiekontrakt å prolongere leieforholdet vedrørende de 32 fallmeter i Balmielven for tidsrummet 17de mars 1929—13de mars 1974.

Behandlet i hovedstyremøte den 23. ds.»

Hovedstyrets innstilling i saken har vært forelagt Landbruksdepartementet, som under 15de mai 1929 har meddelt at de av Hovedstyret foreslåtte vilkår for en fornyelse av bortleien ikke foranlediger nogen bemerkning fra nevnte departements side.

Nærværende departement skal bemerke:

Da heromhandlede vannfall m. v. utnyttet til bruk for Sulitelma Aktiebolags grubedrift samt til den dertil knyttede befolknings elektrisitetsforsyning, vil departementet med Hovedstyret anbefale at staten stiller sig imøtekommende til andragendet om fornyet bortleie.

Der forutsettes herved at bortleien som hittil ikke skal foregripe noget med hensyn til rettsforholdet mellom staten og selskapet, forsåvidt angår vannrettigheter og grunn innen det område som ifølge skjønnsforretningen av november 1892 og overenskomst med Indredepartementet på statens vegne blev stillet til selskapets disposisjon.

En avgjørelse vedrørende eiendomsrådigheten forutsettes tilveiebragt i forbindelse med løsningen av spørsmålet om en videre utnyttelse av vannkraften i Sulitjelma.

Som det vil sees, foreslår Hovedstyret at leieforholdet fornyes på ca. 45 år til 13de mars 1974, således at det utløper samtidig med den selskapet ved kgl. resolusjon av 13de mars 1914 meddelte reguleringskonsesjon.

Departementet finner det ikke hensiktsmessig at leiebetingelsene fastsettes for et så langt tidsrum. Man antar at fornyelsen foreløbig bør skje for et tidsrum av 10 år.

Under denne forutsetning tiltrer man Hovedstyrets forslag om at de i den tidligere leietillatelse forøvrig opstilte vilkår bibeholdes uforandret. Kun vil man bemerke at bestemmelsen om fortrinsrett for norske

varer bør gis den i konsesjoner nu vanlige form, jfr. St. med. nr. 12, 1927 side 25.

Da kontrakter vedrørende bortleie av statens vannfall i de senere år har vært utfordiget av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, vil man anbefale at der gis Hovedstyret bemyndigelse til på statens vegne å fornye heromhandlede leieforhold på de ovenfor anførte forutsetninger.

I henhold til det anførte tillater man sig å

innstille:

At Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet bemyndiges til på statens vegne å bortleie til Sulitelma Aktiebolag 32 meters fallhøide i Balmielven m. v. på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 4de juli 1929 opstilte forutsetninger.

11. Regulering av Øgderen.

(Overdragelse til Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening og Fredrikshaldsvassdragets Fløtningsforening).

Kgl. resol. av 12te juli 1929.

Ved kgl. resolusjon av 4de juli 1925 blev der i medhold av lov av 14de desember 1917 om vassdragsreguleringer meddelt Tistas Brukseierforening og Fellesfløtningen i Fredrikshalds Vassdrag tillatelse til å foreta en regulering av Øgderen i Søndre Høland og Trøgstad herreder i henhold til fremlagte planer og på nærmere angitte vilkår og forutsetninger.

Man henviser herom til «Meddelte Vassdragskonsesjoner», bind XII, side 33—50.

Med påtegningssskrivelse fra fylkesmannen i Østfold av 28de september 1928 er til departementet innkommet et andragende fra den nystiftede Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening, datert 22de september næstfør, om at nevnte reguleringstillatelse må bli overdratt til denne forening og Fredrikshaldsvassdragets Fløtningsforening i fellesskap.

Andragendet har vært forelagt Hoved-

styret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, som under 1ste mai 1929 har avgitt sådan uttalelse:

«Av det foreliggende andragende fremgår at den nye forenings vannfall er den gamle Tistas Brukseierforenings — nemlig Tistedalen, Skonningsfoss og Porsnes — hvortil som nye vannfall er tilsluttet Brække, Strømsfoss (ennu ikke innmeldt) og Ørje. Disse utgjør tilsammen Fredrikshalds Hovedvassdrags samtlige vannfall. Det er anført at den her omhandlede regulering såvelsom enhver annen regulering i vassdraget efter den nye forenings lover heretter blir utført og bekostet av den nye brukseierforening, hvorfor reguleringskonsesjonen for Øgderen også formelt bør overgå til den nye forening.

De nuværende konsesjonshavere er efter det foreliggende enig i den omsøkte overdrageise.

Andragendet har i Østfold fylke vært forelagt Idd, Berg, Aremark, Øymark, Rødnes, Halden og Trøgstad kommunestyre, som samtlige enstemmig har anbefalt andragendet. Fylkesmannen i Østfold anfører at han intet har å bemerke til andragendet.

Søndre Høland herredsstyre har i møte 4de mars 1929 mot 5 stemmer fattet sådan beslutning:

«Saken gir ikke anledning til nogen forføining fra herredsstyrets side, idet man forutsetter at reguleringsbetingelsenes § 1, 4de ledd (reguleringskonsesjonen kan ikke overdras), ikke kommer til anvendelse i dette tilfelle.» Mindretallet stemte for sådan beslutning: «Herredsstyret anbefaler den ansøkte overdragelse, dog forbeholder man sig at punkt 1, fjerde ledd, i konsesjonsbetingelsene ikke fravikes.»

Fylkesmannen i Akershus anbefaler andragendet innvilget i henhold til ovennevnte uttalelse fra Søndre Høland.

Hovedstyret skal bemerke:

Den ansøkte overdragelse må formentlig antas å være mere av formell enn reell art. Når der er opprettet en utvidet brukseierforening bygget op på den gamle, som er konsesjonshaver, og der er enighet om overdragelsen til den utvidede forening, kan der neppe være grunn til å søke bibeholdt også den eldre brukseierforening bare av hensyn til reguleringen av Øgderen. — Det bemerkes at den annen deltager i reguleringen, «Fællesfløtningen i Fredrikshalds vassdrag», er opplyst å være identisk med den nuværende medansøker: «Fredrikshaldsvassdragets fellesfløtningsforening».

I reguleringsbetingelsenes post 1 er inntatt den vanlige bestemmelse: «Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras» (regulovns § 14, 2). Denne bestemmelse antas ikke å være til hinder for at den ansøkte overdragelse kan skje ved kgl. tillatelse.

Hovedstyret har efter det anførte og forøvrig foreliggende intet å bemerke til andragendet og anbefaler det innvilget.»

Departementet skal bemerke:

Det fremgår av andragendet at den ene av de to konsesjonshavere, Tistas Brukseierforening, er besluttet avløst av en nyopprettet, utvidet brukseierforening, som representerer de vannfall, der var tilsluttet den gamle brukseierforening samt ytterligere en del vannfall, hvoriblandt Brække (tilhørende Haldens Elektrisitetsverk). Den nye forening, hvis navn er Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening, er anført å skulle bekoste den konsederte regulering av Øgderen og eventuelle ytterligere reguleringer i vassdraget.

Den annen konsesjonshaver, Fellesfløtningen i Fredrikshalds Vassdrag, opplyses å ha forandret sitt navn til Fredrikshaldsvassdragets Fløtningsforening.

Departementet vil efter det foreliggende anbefale at den omhandlede reguleringskonsesjon overdras til Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening og Fredrikshaldsvassdragets Fløtningsforening i felles-

skap og at de fastsatte reguleringsbetingelser bibeholdes uforandret, idet der ikke finnes å være grunn til å oppstille særlige betingelser.

Man forutsetter at de i reguleringsbetingelsene satte frister fortsetter sitt løp fra de i den oprindelige konsesjon gitte utgangspunkter.

I henhold til det anførte tillater man sig å

innstille:

Den Tistas Brukseierforening og Fellesfløtningen i Fredrikshalds Vassdrag ved kgl. resolusjon av 4de juli 1925 meddelte tillatelse til regulering av Øgderen tillates benyttet på uforandrede vilkår av Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening og Fredrikshaldsvassdragets Fløtningsforening.

12. Raffineringsverket A/S.

(Leie av inntil 600 kW. elektrisk energi fra staten (Langerak Kraftverk)).

Kgl. resol. av 25de juli 1929.

Ved kgl. resolusjon av 15de februar 1929 blev der efter innstilling fra Handelsdepartementet meddelt Raffineringsverket A/S, som aktet å gjenopta A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverks virksomhet, tillatelse i henhold til den almindelige konsesjonslovs kap. II og III til for et tidsrum av 50 år å erverve og igangsette bergverksdrift på en del nærmere spesifiserte anvisninger, bl. a. i Evje og Iveland herreder i Aust-Agder fylke og til å erverve en del faste eiendommer sammesteds og i Kristiansand bys landdistrikt og i Oddernes herred i Vest-Agder fylke.

Ved kgl. resolusjon av 5te april 1929 blev der derhos efter innstilling fra nærværende departement tillatt Raffineringsverket A/S å erverve Fennefoss i Otteråen, beliggende i Hornnes og Evje herreder, Aust-Agder fylke.

Raffineringsverket A/S har ennvidere søkt om tillatelse i henhold til den alminde-

lige konsesjonslovs kap. IV til å leie elektrisk kraft til sine bedrifter.

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har i anledning herav under 27de juni 1929 avgitt følgende uttalelse:

«Fra advokat Sverre Dæhli i firmaet Eckbo & Rygh, på vegne av Raffineringsverket A/S, Kristiansand, har man mottatt et andragende, datert 25de mai 1928, om konsesjon på leie av 220 kW. fra Langerak Kraftverk og 1 060 kW. fra Kristiansands Elektrisitetsverk.

Andragendet er sålydende:

«På vegne av Raffineringsverket A/S, Kristiansand, tillater jeg mig å søke om konsesjon for leie av kraft I) fra Langerak Kraftverk (i Setesdal), som tilhører staten, og II) fra Kristiansands Elektrisitetsverk.

I.

Som det fremgår av kontrakten av 25de—30te juni 1927 mellem Hovedstyret for Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen på den ene side og Raffineringsverket A/S på den annen side (bilag 1 hermed), gjelder der en leveranse fra Langerak Kraftverk i Nikkelverkets transformatorstasjon ved Fennefoss av 220 kW. elektrisk energi som trefaset vekselstrøm av 50 perioder pr. sek. og med en spenning av 20 000 volt fra 1ste juli 1927 av. Raffineringsverket hadde dog ikke bruk for energien allerede fra det tidspunkt.

II.

Av kontrakten av 21de april 1927 mellem Kristiansands Elektrisitetsverk og Raffineringsverket A/S og de tidligere kontrakter mellem A/S Kristiansands Fossefald og Elektrisitetsverk og A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk samt mellem Kristiansands Elektrisitetsverk og Nikkelraffineringsverket, jfr. brev av 23de mai 1924 fra Elektrisitetsverket til Nikkelraffineringsverket (bilag 2—5 hermed), fremgår det at det kommunale kraftverk leverer 1060 kW., d. v. s. 1 440 elektriske HK. med en spenning av 25 000 volt.

III.

Den siste kraftleie er, som det vil sees av kontraktene, helt svarende til den som A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk hadde. Den førstnevnte kraftleie svarer til den som A/S Evje Nikkelverk hadde hos staten tidligere. A/S Raffineringsverket, Kristiansand, har overtatt begge de to selskapers eiendommer og rettigheter og har i henhold til tilsagn om konsesjon gjenoptatt selskapenes virksomhet.

Angående Raffineringsverket A/S tillater jeg mig å henvise til de opplysninger som jeg har gitt side 23—25 i mitt andragende av 22de oktober 1927 til Handelsdepartementet om konsesjoner for selskapet i henhold til § 11, § 12, § 17 og § 20 i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 (bilag 6 hermed). Blandt bilagene til det nevnte konsesjonsandragende finnes selskapets vedtekter (nr. IV, s. 8—13 blandt bilagene) samt en erklæring fra styremedlemmene overensstemmende med § 24, annet ledd, i konsesjonsloven av 14de desember 1917 (nr. VII, s. 19 blandt bilagene).

Jeg tillater mig forøvrig å gjøre oppmerksom på at det ærede Hovedstyre har til behandling mitt andragende på vegne av Raffineringsverket A/S om konsesjon til erhvervelse av Fennefoss, datert 25de februar 1927, stilet til Arbeidsdepartementet (se Deres V. 2237/1927 O.R./A.H.S.). Regjeringen har allerede fremsatt proposisjon i anledning av erhvervskonsesjon av Fennefoss.

I den forbindelse tillater jeg mig å henlede oppmerksomheten på det ærede Hovedstyres brev av 16de mars 1927 til Arbeidsdepartementet, hvorav fremgår, at man anbefaler at det gis tilsagn om nødvendige konsesjoner på kraftoverføring og eventuelt på kraftleie i det vesentlige på de samme betingelser som Kristiansands Nikkelraffineringsverk og Evje Nikkelverk hadde.

IV.

Som det fremgår av de andre konsesjonsandragender, vil tidsrummet for de konsesjoner det der er tale om være 50 år.

Det er da naturlig at kraftleiekonsesjonene også blir gitt på et sådant tidspunkt.

Angående de nærmere detaljer i konsesjonsvilkårene vil jeg gjerne få konferere med rette vedkommende så snart forslag til detaljert utkast til konsesjoner er under utarbeidelse.»

Borgermesteren i Kristiansand anfører i påtegning av 25de juni 1928 at han intet har å bemerke ved at den søkte konsesjon innvilges og foreslår at bystyret avgir sådan erklæring: «Det fra Raffineringsverket A/S foreliggende andragende om konsesjon på leie av elektrisk energi fra Langerak Kraftverk og Kristiansands Elektrisitetsverk anbefales innvilget.»

Kristiansands bystyre fattet i møte 5te september 1928 en enstemmig beslutning overensstemmende med borgermesterens forslag.

Fylkesmannen i Vest-Agder uttaler i påtegning av 18de september 1928 at andragendet bør innvilges.

Med skrivelse av 9de oktober 1928 har man tilstillet advokat Dæhli et utkast til konsesjonsbetingelser med forespørsel om selskapet hadde noget å bemerke til utkastet.

Advokat Dæhli uttaler i skrivelse av 23de januar til Hovedstyret følgende:

«Da det allerede er spørsmål om større kraftleie fra Langerak Kraftverk, og det er tale om utvidelse av Raffineringsverkets anlegg i Kristiansand, tillater jeg mig på vegne av selskapet å søke om at konsesjonen må omfatte leie av inntil 600 kW. fra staten (Langerak Kraftverk) samt av inntil 3 000 kW. fra Kristiansands Elektrisitetsverk.

Selskapet er enig i konsesjonsvilkårene, når undtas punkt 9 angående avgiften til stat og kommune. I betraktning av den betydning bedriften har både for Evje og nabokommunene og for Kristiansand og nabokommunene, synes det rimelig at avgiften settes til et minimum.

Når hensyn tas til de kraftmengder det er tale om i Kristiansand og til selve Nik-

kelraffineringsverkets beliggenhet er det rimelig, at det før eller senere kan bli spørsmål om å erstatte vannkraften med dampkraft som energikilde. Jeg antar at det er i de offentliges interesser at vannkraften gjøres mest mulig konkurransedyktig overfor kull, og at dette hensyn bør tilsi en nedsettelse av avgiften til stat og kommune.

Det er mig bekjent at Fiskaa Smelteverk i nærheten av Kristiansand etter sin konsesjon betaler meget lavere avgifter.»

Evje herredsstyre har i møte 27de april 1928 uttalt at det intet har å innvende mot at Raffineringsverket A/S leier kraft fra Langerak.

Med skrivelse av 24de mai 1929 fra Arbeidsdepartementet mottok man et andragende av 15de mai 1929 fra advokat Georg Lous på vegne av Falconbridge Nikkelverk A/S om konsesjon på leie av inntil 4 500 el. HK. fra Kristiansands Elektrisitetsverk. Det fremgår av dette andragende at Falconbridge Nikkelverk A/S har kjøpt A/S Raffineringsverkets eiendommer m. v. i Kristiansand og Oddernes.

I denne forbindelse har advokat Dæhli i skrivelse av 10de juni 1929 på Hovedstyrets forespørsel meddelt:

«at Raffineringsverket A/S ikke har nogen interesse av å få fremmet sine andragender av 25de mai 1928 og 23de januar 1929 uten for såvidt angår konsesjon på leie av kraft fra Langerak Kraftverk. Dette er dog under forutsetning av at Falconbridge Nikkelverk A/S får konsesjon på kjøpet av Raffineringsverket A/S's eiendommer m. v. i Kristiansand og Oddernes.»

Hovedstyret vil under henvisning til det foran anførte anbefale at der meddeles A/S Raffineringsverket tillatelse til å leie inntil 600 kW. fra staten (Langerak Kraftverk) på følgende betingelser:

1. Leietid.

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleiekontrakten av 25de/30de juni 1927 — med

eventuelt tillegg om økning av den leiede kraftmengde — står ved makt, dog ikke ut over 1ste juli 1944.

2. *Styre.*

Selskapets direksjon skal ha sitt sete her i riket og for et flertalls vedkommende bestå av norske statsborgere bosatt i riket.

Selskapets administrerende direktør skal være en norsk statsborger bosatt her i riket.

3. *Overdragelse av kraft.*

Den kjøpte kraft kan ikke overdras videre uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement eller for nogen del avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlegge en konvensjonalbot av inntil kr. 1,00 — en krone — pr. kW. pr. døgn etter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4. *Kraftens anvendelse.*

Forsåvidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner grunn til å gripe inn, anerkjennes som rett sak-søker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

5. *Norske funksjonærer og arbeidere.*

Selskapet skal ved bygning og drift av anlegget bare bruke arbeidere og funksjonærer som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelse er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt, stor inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

6. *Norsk arbeide og materiell.*

Selskapet skal ved bygning og drift av det elektriske anlegg anvende norske varer forsåvidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pct. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet.

Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll).

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegges konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7. *Forsikring.*

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8. *Kraftavståelse.*

Selskapet er forpliktet til å avstå inntil 10 pct. av den leiede kraft til de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som Kongen bestemmer.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som etter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges uttatt etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets enten dette tilhører selskapet eller vannfallets eiere.

Forårsaker kraftens uttagelse økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas.

Opsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Opsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den kraft hvorav der skal betales leie erlegges fra konsesjonens datum en årlig avgift til staten av kr. 0,50 — femti øre — pr. kW. og til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, til sammen kr. 0,50 — femti øre — pr. kW. Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares derefter 6 pct. årlig rente. Avgiften kan inndrives ved utpantning.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av Arbeidsdepartementet.

10. Kontroll.

Selskapet har å underkaste sig de bestemmelser som til kontroll med overholdelsen av de foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet efter nærmere bestemmelse av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.

Overtredelse av postene 2 og 10 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir bragt i orden efter reglene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917 nr. 16 §§ 31 og 32.

Med hensyn til de foran anførte konsesjonsbetingelser skal man bemerke:

Det utkast til betingelser, som blev forelagt selskapet med den nevnte skrivelse av 9de oktober 1928, omfattet kun leie av

inntil 220 kW. fra staten og inntil 1060 kW. fra Kristiansands Elektrisitetsverk. I utkastet var foreslått en årlig avgift av kr. 1,25 pr. el. HK. til staten og kr. 1,25 pr. el. HK. til kommuner overensstemmende med de avgifter som var fastsatt i Kristiansands Nikkelraffineringsverks kraftleiekonsesjon av 11te september 1925. Efter det av selskapet i skrivelser av 23de januar 1929 og 10de juni 1929 anførte har man funnet å burde foreslå at konsesjonen eventuelt kommer til å omfatte leie av inntil 600 kW. fra staten samt at den årlige avgift nedsettes til kr. 0,50 pr. kW. til staten og kr. 0,50 pr. kW. til kommuner.

Postene 1 og 9 i de foreslåtte betingelser er omredigert i henhold til det foran anførte, men forøvrig er betingelsene enslydende med dem som har vært forelagt selskapet og som dette er enig i.

Hvis Falconbridge Nikkelverk A/S ikke får konsesjon på kjøpet av Raffineringsverkets eiendommer m. v. i Kristiansand og sistnevnte selskap derefter opprettholder sine andragender av 25de mai 1928 og 23de januar 1929 om kraftleie i full utstrekning, vil Hovedstyret anbefale at der meddeles A/S Raffineringsverket tillatelse til å leie inntil 600 kW. fra staten (Langerak Kraftverk) samt inntil 3 000 kW. fra Kristiansands Elektrisitetsverk på de foran anførte betingelser med den forandring at post 1 gis følgende ordlyd:

Tillatelsen gjelder for leien av inntil 600 kW. fra staten så lenge kraftleiekontrakten av 25de/30te juni 1927 — med eventuelt tillegg om økning av den leiede kraftmengde — står ved makt, dog ikke ut over 1ste juli 1944. For leien av inntil 3 000 kW. fra Kristiansands Elektrisitetsverk gjelder tillatelsen så lenge kraftleiekontrakten av 21de april 1927 — med eventuelt tillegg om økning av den leiede kraftmengde — står ved makt, dog ikke ut over 1ste april 1945.

Sakens dokumenter vedlegges.

Behandlet i hovedstyremøter den 12te mars og 18de juni 1929.»

Departementet skal bemerke:

Som det vil sees, er ansøkingen inn-

skrenket til kun å omfatte leie fra det staten tilhørende Langerak Kraftverk av inntil 600 kW., som skal leveres i Nikkelverkets transformatorstasjon ved Fennefoss. De kontraktsmessige bestemmelser for bortleien er godkjent av departementet ved skrivelse til Hovedstyret av 23de juni 1927, idet dog kraftmengden nu er øket fra 220 til 600 kW. Kraftleien fra Kristiansands Elektrisitetsverk skal derimot overtas av Falconbridge Nikkelverk A/S, som ved kgl. resolusjon av 12te juli 1929 er meddelt tillatelse til å erverve Raffineringsverket A/S's eiendommer i og ved Kristiansand.

Den kraft, hvorpå leiekonsesjon søkes, skal anvendes til Raffineringsverkets gruber og smelteverk m. v. i Evje og Iveland i Aust-Agder fylke og de fornødne konsesjoner på eiendomserhvervelser og bergverksdrift er allerede gitt.

Departementet vil derfor med Hovedstyret anbefale at der meddeles Raffineringsverket A/S tillatelse til å leie inntil 600 kW. fra staten (Langerak Kraftverk).

Tillatelsen vil man anbefale tilknyttet betingelser overensstemmende med Hovedstyrets foranstående utkast, dog med den forandring at der for de årlige avgifter til stat og kommuner fastsettes følgende, sukssivt stigende satser:

Kr. 0,50 de første 5 år
 » 0,75 de næste 5 år
 » 1,00 den resterende tid.

Betingelsenes post 9 foreslås derfor gitt følgende lydelse:

«9. Avgift.

Av den kraft, hvorav der skal betales leie, erlegges fra konsesjonens datum en årlig avgift pr. kW. til staten, stor:

Kr. 0,50 de første 5 år
 » 0,75 de næste 5 år
 og » 1,00 den resterende tid.

Likeledes erlegges til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, en årlig avgift pr. kW., stor:

Kr. 0,50 de første 5 år
 » 0,75 de næste 5 år
 og » 1,00 den resterende tid.

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang«. Erlegges den ikke til forfallstid, svares derefter 6 pct. årlig rente. Avgiften inndrives ved utpantning.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av Arbeidsdepartementet.»

Konsesjonstiden foreslås i utkastet begrenset til tidsrummet inntil 1ste juli 1944.

Der foreslås videre betinget kraftavståelse til kommuner med 10 pct.

Man tilater sig således å

i n n s t i l l e :

Det tillates i medhold av lov av 14de desember 1917 nr. 16, kap. IV, Raffineringsverket A/S å leie inntil 600 kW. elektrisk energi fra staten (Langerak Kraftverk) på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 25de juli 1929 anførte betingelser.

13. Falconbridge Nikkelverk A/S.

(Leie av inntil 4 500 el. HK. fra Kristiansands Elektrisitetsverk).

Kgl. resol. av 25de juli 1929.

Angående et fra Falconbridge Nikkelverk A/S inngitt andragende om tillatelse til leie av elektrisk kraft fra Kristiansands Elektrisitetsverk har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet på foranledning avgitt følgende uttalelse:

«Med det ærede departements skrivelse av 24de mai 1929 mottok man til uttalelse et andragende av 15de mai 1929 med bilag fra advokat Georg Lous på vegne av Falconbridge Nikkelverk A/S om konsesjon på leie av inntil 4 500 el. HK. fra Kristiansands Elektrisitetsverk.

Andragendet er oversendt departementet med skrivelse av 16de mai 1929 fra advokat Georg Lous, hvori bl. a. anføres:

«Da Falconbridge Nikkelverk A/S ennå ikke er dannet, må jeg foreløbig hen vise til

de med andragendet følgende bilag. Da det er av den største viktighet at ombygningsarbeidet ved raffineringanlegget kan begynne så snart som mulig, tillater jeg mig å andra om, at den forberedende behandling av konsesjonsansøkingen straks må bli satt igang. Innen den kan være tilendebragt vil de for stiftelsen av selskapet nødvendige fullmakter være kommet fra Canada, og selskapet vil da bli stiftet øieblikkelig, idet den nødvendige kapital er for hånden. Så snart selskapet er stiftet og registrert, vil legitimasjon herfor tillikemed erklæring fra styret overensstemmende med konsesjonslovens § 24 bli innsendt.»

Andragendet er sålydende:

«Ved kontrakt av 19de april 1929 har det kanadiske selskap Ventures Limited, Toronto, på vegne av .et vordende norsk aktieselskap, Falconbridge Nikkelverk A/S, kjøpt de Raffineringsverket A/S, Kristiansand, tilhørende faste eiendommer i Kristiansand og Oddernes med det på samme opførte raffineringanlegg med maskiner og annet tilbehør. Et eksemplar av denne kontrakt med oversettelse vedlegges ansøkingen.

Falconbridge Nikkelverk A/S vil bli dannet og registrert i Kristiansand som et norsk aktieselskap med utenlandsk kapital. Styrets medlemmer kommer for en flerhets vedkommende til å bestå av norske statsborgere.

Aktiene skal eies av et av Ventures Limiteds datterselskaper, nemlig Falconbridge Mines Limited, Toronto, Canada, samt to av dette selskaps direktører, som ennå ikke er utpekt. Forøvrig henvises til den hermed følgende gjenpart av de lover for selskapet, som vil bli vedtatt på den konstituerende generalforsamling. Av disse fremgår det at 3 av styrets 5 medlemmer og 2 av de 3 varamenn skal være norske statsborgere, bosatt i Norge.

Selskapets fullmektig i Kristiansand, i henhold til konsesjonslovens § 28, vil være den administrerende direktør, ingeniør Sverre B. Steen. Der er inngitt ansøking til Handelsdepartementet om konsesjon på

erhvervelse av Raffineringsverkets faste eiendommer: Avskrift av denne konsesjonsansøking vedlegges.

Nærværende ansøking gjelder da leie av inntil 4500 elektriske hestekrefter fra Kristiansands Elektrisitetsverk på de betingelser som er fastsatt i medfølgende kontrakt av 7de mai 1929, der er approbert av begge parter og vil bli underskrevet av styret i Falconbridge Nikkelverk, så snart dette selskap er registrert, samt konsesjon på det til utnyttelsen av denne kraft nødvendige elektriske anlegg.

Kraften blir ført frem til grensen av selskapets eiendom gjennom Kristiansand Elektrisitetsverks nuværende ledning og derfra til raffineringanlegget gjennom Raffineringsverkets nuværende ledning.

Der trenges ingen forandring av de nu eksisterende ledninger, transformatorer eller øvrige deler av det høispente elektriske anlegg. Kraften vil bli levert og brukt innen Kristiansand by.

Med hensyn til det norske selskaps kapital, styre og øvrige forhold av betydning for konsesjonsspørsmålet tillater jeg mig å henvise til medfølgende gjenpart av det til Handelsdepartementet innsendte andragende om konsesjon på erhvervelse av de Raffineringsverket A/S, Kristiansand, tilhørende eiendommer i Kristiansand og Oddernes.»

Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Vest-Agder fylke har i påtegning av 4de juni 1929 anbefalt andragendet, idet han forutsetter at der bl. a. i konsesjonsvilkårene inntas som vanlig bestemmelsen om avgivelse av kraft (10 pct.) i henhold til erhvervslovens § 23, punkt 5.

Fylkesmannen i Vest-Agder har i påtegning av 6te juni 1929 henholdt sig til overingeniørens uttalelse.

Oddernes formannskap anfører i skrivelse av 14de juni 1929 til Hovedstyret følgende:

«Gjennem Vest-Agder fylke er mottatt andragende fra Falconbridge Nikkelverk A/S om konsesjon på å erverve de Raffineringsverket A/S tilhørende eiendommer i

Kristiansand og Oddernes, og av dokumentene fremgår det at andragende om å få leie inntil 4500 kW. elektrisk kraft fra Kristiansands kommune er innsendt til Arbeidsdepartementet.

I den anledning tillater man sig å andra om at der i de betingelser som selskapet får for å erverve den nevnte strøm, må medtas at selskapet skal betale avgift til stat og kommune på samme måte som A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk blev pålagt ved kgl. resolusjon av 11te september 1925.

Avgiften fra A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk blev ved kgl. resolusjon av 23de juli 1926 tildelt Oddernes kommune og man andrar om at den avgift til det nye selskap, Falconbridge Nikkelverk A/S, skal betale til kommuner i sin helhet må bli tildelt Oddernes.

Som en av grunnene for andragendet anføres at en del av verkets grunn ligger i Oddernes, men alle bygninger m. v. ligger i Kristiansand, og Oddernes får ingen skatt av selve selskapet. Avgiften for elektrisk energi vil rette litt på dette forhold.»

Ved kgl. resolusjon av 12te juli 1929 blev der meddelt Falconbridge Nikkelverk A/S tillatelse til å erverve Raffineringsverket A/S's eiendommer i og ved Kristiansand med påstående bygninger og anlegg.

Hovedstyret vil i henhold til det foran anførte, og under henvisning til skrivelse herfra av 27de juni 1929 til det ærede departement angående Raffineringsverket A/S, anbefale at der meddeles Falconbridge Nikkelverk A/S tillatelse til å leie inntil 4500 el. HK. fra Kristiansands Elektrisitetsverk på følgende betingelser:

1. *Leietid.*

Tillatelsen gjelder så lenge kraftleiekontrakten av 7de mai 1929 står ved makt, dog ikke ut over 1ste juli 1944.

2. *Styre.*

Selskapets direksjon skal ha sitt sete her i riket og for et flertalls vedkommende bestå av norske statsborgere bosatt i riket.

Selskapets administrerende direktør skal være en norsk statsborger bosatt her i riket.

3. *Overdragelse av kraft.*

Den kjøpte kraft kan ikke overdras videre uten samtykke fra vedkommende regjeringsdepartement eller for nogen del avgis til utlandet uten tillatelse av Kongen.

Handler selskapet herimot, skal det for hver gang erlegge en konvensjonalbot av inntil kr. 1,00 — en krone — pr. kW. pr. døgn efter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

4. *Kraftens anvendelse.*

Forsåvidt selskapet anvender energien til bedrift som ved røk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner grunn til å gripe inn, anerkjennes som rett sak søker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

5. *Norske funksjonærer og arbeidere.*

Selskapet skal ved bygning og drift av anlegget bare bruke arbeidere og funksjonærer som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelser fra denne regel, når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt, stor inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

6. *Norsk arbeide og materiell.*

Selskapet skal ved bygning og drift av det elektriske anlegg anvende norske varer forsåvidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pct. overstiger

den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet.

Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll).

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — procent av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

7. Forsikring.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

8. Kraftavståelse.

Selskapet er forpliktet til å avstå inntil 10 pct. av den leiede kraft til de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som Kongen bestemmer.

Kraften leveres til samme pris og på samme vilkår som efter leiekontrakten gjelder for selskapet og kan forlanges uttatt efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningen eller fra ledningsnettets enten dette tilhører selskapet eller vannfallets eiere.

Forårsaker kraftens uttagelse økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Selskapet har rett til å forlange et varsel av et år for hver gang kraft uttas. Opsigelse av konsesjonskraft kan skje med

2 års varsel. Opsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

9. Avgift.

Av den kraft hvorav der skal betales leie erlegges fra konsesjonens datum en årlig avgift til staten av kr. 0,50 — femti øre — pr. kW. og til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, tilsammen kr. 0,50 — femti øre — pr. kW. Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares derefter 6 pct. årlig rente. Avgiften kan inndrives ved utpantning.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av Arbeidsdepartementet.

10. Kontroll.

Selskapet har å underkaste sig de bestemmelser som til kontroll med overholdelsen av de foranstående betingelser måtte bli truffet av vedkommende departement.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av selskapet efter nærmere bestemmelse av departementet.

11. Overtredelse av konsesjonsbetingelsene.

Overtredelse av postene 2 og 10 medfører tap av konsesjonen, hvis ikke forholdet blir bragt i orden efter reglene i lov om erhvervelse av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14de desember 1917, nr. 16, §§ 31 og 32.

De foran anførte betingelser har vært forelagt advokat Georg Lous, som i skrivelse av 29de juni 1929 til Hovedstyret på selskapets vegne har meddelt at selskapet intet har å innvende mot betingelsene.

Advokat Lous har underhånden meddelt at han snarest mulig direkte til departementet vil innsende bekreftet avskrift av en til Handelsdepartementet avgitt erklæring angående selskapets styre i henhold til erhvervslovens § 24.

Som det vil fremgå av den foran citerte skrivelse av 14de juni 1929 har Oddernes formannskap søkt om at den avgift som Falconbridge Nikkelverk A/S måtte bli pålagt å betale kommuner i henhold til kraft-

leiekonsesjonen, i sin helhet må bli tildelt Oddernes kommune. I anledning herav bemerkes at Hovedstyret skal komme tilbake til spørsmålet om avgiftens fordeling når kraftleiekonsesjonen eventuelt er meddelt.

Behandlet i hovedstyremøte den 18de juni 1929.»

Departementet skal bemerke at andragendet gjelder leie av inntil 4500 e.l. H.K. fra Kristiansands kommunale elektrisitetsverk i henhold til den i avskriften vedliggende kontrakt av 7de mai 1929.

Ifølge kontrakten har ansøkeren, Falconbridge Nikkelverk A/S, overtatt fra Raffineringsverket A/S dettes rettigheter og forpliktelser ifølge kontrakter med A/S Kristiansands Fossefald og Elektrisitetsverk respektive Kristiansands Elektrisitetsverk av 21de april 1910, 14de april 1913, 30te april 1924 og 21de april, 19de juli og 5te august 1927 om levering av tilsammen 1440 e.l. H.K.

Ansøkeren overtar således bl. a. den kraftleie, hvorpå A/S Kristiansands Nikkelraffineringsverk ved kgl. resolusjon av 11te september 1925 blev meddelt konsesjon for tidsrummet inntil 21de april 1930.

Ansøkeren har ved kgl. resolusjon av 12te juli 1929 fått tillatelse i medhold av kap. III i den almindelige konsesjonslov til å erverve Raffineringsverket A/S's eiendommer i Kristiansand by og Oddernes herred med påstående bygninger og raffineringsverk. Det har inngått kontrakt med A/S Raffineringsverket om avtagning av dettes grubeprodukter, som det skal raffinere. Fabrikken i Kristiansand skal ombygges, moderniseres og utvides. Selskapet er stiftet og registrert som et norsk selskap med sete i Kristiansand. Ifølge selskapets vedtekter skal flertallet av bestyrelsens medlemmer være norske statsborgere, bosittende i Norge. Selskapets aktiekapital, kr. 1 500 000,00, eies av det kanadiske selskap Falconbridge Mines Ltd., som er et datterselskap av Ventures Limited, Kanada.

Departementet vil med Hovedstyret anbefale at det foreliggende andragende om tillatelse i henhold til den almindelige kon-

sesjonslovs kap. IV til leie av inntil 4500 e.l. H.K. innvilges.

Man vil anbefale tillatelsen tilknyttet betingelser overensstemmende med Hovedstyrets foranstående utkast, dog med den forandring at der for de årlige avgifter til stat og kommuner fastsettes følgende, suksessivt stigende satser:

Kr. 0,50 de første 5 år
» 0,75 de næste 5 år
» 1,00 den resterende tid.

Betingelsenes post 9 foreslås derfor gitt følgende lydelse:

«9. Avgift.

Av den kraft, hvorav der skal betales leie, erlegges fra konsesjonens datum en årlig avgift pr. kW. til staten, stor:

Kr. 0,50 de første 5 år
» 0,75 de næste 5 år
og » 1,00 den resterende tid.

Likeledes erlegges til de fylkes-, herreds- og bykommuner, som Kongen bestemmer, en årlig avgift pr. kW., stor:

Kr. 0,50 de første 5 år
» 0,75 de næste 5 år
og » 1,00 den resterende tid.

Avgiften forfaller til betaling ved årets utgang. Erlegges den ikke til forfalltid, svares derefter 6 pct. årlig rente. Avgiften inndrives ved utpantning.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av Arbeidsdepartementet.»

Utkastets bestemmelser svarer i sin helhet til de samtidig opstilte vilkår for tillatelse til Raffineringsverket A/S til leie av 600 kW. fra staten (Langerak Kraftverk) for drift av sistnevnte selskaps gruber og smelteverk m. v. i Evje og Iveland herreder.

Konsesjonstiden foreslås i utkastet begrenset til tidsrummet inntil 1ste juli 1944.

Overensstemmende med lovens § 23 foreslås betinget at selskapets styre skal ha sitt sete i Norge og for et flertalls vedkommende bestå av norske statsborgere og ytterligere at dets administrerende direktør skal være norsk.

Der foreslåes videre betinget kraftavstæelse til kommuner med 10 pct.

Man tillater sig således å

innstille:

Det tillates i medhold av lov av 14de desember 1917 nr. 16, kap. IV, Falconbridge Nikkelverk A/S å leie inntil 4500 el. HK. fra Kristiansands Elektrisitetsverk på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 25de juli 1929 anførte betingelser.

14. Regulering av Rødungen.

(Endelig regulering av Rødungen gjøres gjeldende også for den i 1918 utførte 2½ meters opdemning av nevnte sjø).

Kgl. resol. av 13de september 1929.

Ved kgl. resolusjon av 29de juni 1918 blev der i henhold til reguleringsloven av 14de desember 1917 besluttet iverksatt statsregulering av Rødungen i Numedal overensstemmende med vassdragsvesenets plan, gående ut på 5 meters opdemning og 4 meters senkning i forhold til almindelig lavvann. Herav skulde dog foreløbig kun utføres en opdemning på 2,5 meter, for hvilken provisoriske opdemning der samtidig blev fastsatt reguleringsbestemmelser. Man henviser herom til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» bind V side 32—39, hvor de nevnte reguleringsbestemmelser er inntatt.

Ifølge nevnte reguleringsbestemmelers post 1 skal tidspunktet for reguleringstidens utløp bestemmes av Kongen og dersom den tidligere bestående tilstand ikke samtidig besluttes gjenoprettet, skal i tilfelle nye reguleringsbestemmelser utferdiges.

Ved kgl. resolusjon av 11te september 1925 blev der efter forelegg for Stortinget fastsatt bestemmelser for endelig regulering av Rødungen overensstemmende med Vassdragsvesenets ovenfor nevnte plan.

Man henviser herom til «Meddelte Vassdragskonsesjoner», bind XII, side 60—65.

Utførelsen av den besluttede 4 meters

senkning blev påbegynt sommeren 1922 efter henstilling av Numedalslågens bruks-eierforening, som erklærte sig villig til å utrede utgiftene dermed. Ved skrivelse av 27de august 1929 har Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet meddelt at senkningen er fullført og tatt i bruk fra 1ste mars 1928.

Hovedstyret foreslår at den i 1918 iverksatte 2,5 meters opdemning betraktes som en del av den permanente regulering fra det tidspunkt opdemningen virker samtidig med senkningen, altså fra 1ste mars 1928. Det anbefaler at den provisoriske regulering betraktes som ophevet fra nevnte dato og at de endelige reguleringsbestemmelser fra samme tidspunkt gjøres gjeldende også for opdemningen.

Departementet er enig med Hovedstyret i at den utførte 2,5 meters opdemning av Rødungen nu bør inngå som del av den permanente regulering og som sådan undergis de for sistnevnte regulering fastsatte bestemmelser, bl. a. om konsesjonsavgifter for benyttelsen av den regulerede vannføring.

Den samlede økning av vannføringen ved den nuværende regulering av Rødungen er av Hovedstyret beregnet til 2 m.³/sek.

Denne ansettelse er forelagt Numedalslågens brukseierforening, som har fremholdt at en vesentlig del av magasinet i Rødungen må anvendes for oprettholdelse av den vannføring, som Tunhøvdreguleringen er forutsatt å gi (36 sm.³ ved Kongsberg) og at det derfor vilde være rimelig at avgifter for opdemningen blir beregnet efter de satser som er fastsatt for Tunhøvdreguleringen samt at vedlikeholds- og driftsutgifter vedkommende opdemningen blir overført til samme regulering.

Hovedstyret anfører i anledning herav at det ikke antar at en sådan beregningsmåte kan anvendes, da der er gitt særskilt konsesjon på regulering av Rødungen.

Heri er departementet enig.

Hovedstyret vil imidlertid senere komme tilbake til spørsmålet om endring av grunnlaget for beregning av utgiftene vedkommende Tunhøvdreguleringen.

Idet man henviser til det anførte, vil departementet anbefale at der treffes bestemmelse om at den utførte 2,5 meters opdemning av Rødungen fra 1ste mars 1928 inngår som del av den permanente regulering og som sådan undergis de ved kgl. resolusjon av 11te september 1925 fastsatte reguleringsbestemmelser samt at de ved kgl. resolusjon av 29de juni 1918 fastsatte bestemmelser for provisorisk regulering av Rødungen samtidig opheves:

Man tillater sig således å

innstille:

1. De ved kgl. resolusjon av 11te september 1925 fastsatte bestemmelser for endelig regulering av Rødungen gjøres fra 1ste mars 1928 gjeldende også for den i 1918 utførte 2,5 meters opdemning av nevnte sjø.
2. Fra samme tidspunkt opheves de ved kgl. resolusjon av 29de juni 1918 fastsatte bestemmelser for provisorisk regulering av nevnte sjø.

15. «Jan» Kemiske Fabrik A/S.

(Kraftleie fra A/S Fredrikstad Gass- og Elektrisitetsverk (nu A/S Hafslund)).

Kgl. resol. av 20de september 1929.

Ved kgl. resolusjon av 10de september 1926 blev der på nærmere vilkår meddelt «Jan» Kemisk Fabrik A/S tillatelse til å leie fra A/S Fredrikstad Gass- og Elektrisitetsverk inntil 1 700 el. HK. sålenge den mellom partene oprettede kraftleiekontrakt står ved makt dog ikke utover 31te desember 1949 samt ytterligere inntil 1 500 el. HK. for 3 år av den kraft som ikke uttas av Fredrikstad nye elektrokemiske fabrikker A/S.

Man tillater sig herom å henvise til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» XIII, side 98 ff. hvor den nevnte resolusjon er inntatt.

Med skrivelse av 17de august 1929 fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitets-

vesenet har departementet mottatt et andragende fra advokat Fr. Looft på vegne av «Jan» Kemisk Fabrik A/S om et års forlengelse av konsesjonen, forsåvidt angår de nevnte 1 500 el. HK.

Andragendet er sålydende:

«Ved kgl. resolusjon av 10de september 1926 erholdt «Jan» Kemisk Fabrik A/S, Fredrikstad, konsesjon på kraftleie fra A/S Fredrikstad Gas- og Elektrisitetsverk på inntil 1 700 el. HK. samt for 3 år ytterligere inntil 1 500 el. HK. av den kraft som ikke uttas av Fredrikstad nye Elektrokemiske Fabrikker A/S.

Ved overenskomst mellom A/S Hafslund og «Jan» er denne benyttelse av F. E. F.'s kraft, som utløp 1ste juli førstkomende fornyet ytterligere for ett år. Idet jeg her ved på «Jan» Kemisk Fabrik A/S's vegne meddeler Vassdragsstyret dette, går jeg ut fra at «Jan»'s konsesjon på denne kraft kan betraktes som tilsvarende forlenget.»

Hovedstyret har i sin ovenfor nevnte skrivelse anbefalt den omhandlede tillatelse forlenget inntil 1ste juli 1930 forsåvidt angår selskapets leie av 1 500 el. HK. fra A/S Fredrikstad Gass- og Elektrisitetsverk (nu A/S Hafslund).

Borgermesteren i Fredrikstad har i påtegningskrivelse til fylkesmannen i Østfold av 16de juli 1929 anført følgende:

«Den kraft som «Jan» benytter er uttatt av det kraftkvantum som i henhold til en kontrakt av 1912 mellom Fredrikstad kommune og A/S Hafslund er stillet til kommunens disposisjon til bruk for storindustri innen byens grenser.

Den overenskomst mellom A/S Hafslund og «Jan», som forlenger kraftleiekontrakten for 1 år fra 1ste juli d. å. å regne, er avsluttet i henhold til samtykke av Fredrikstad formannskap, gitt i møte 6te f. md.»

Fylkesmannen i Østfold har intet hatt å bemerke til andragendet.

Departementet finner efter det foreliggende å kunne anbefale at den omhandlede tillatelse til leie av 1 500 el. HK. fra A/S Fredrikstad Gass- og Elektrisitetsverk (nu

A/S Hafslund) forlenges til 1ste juli 1930 på de samme vilkår som hittil.

Man tillater sig således å

innstille:

Den «Jan» Kemisk Fabrik A/S ved kgl. resolusjon av 10de september 1926 meddelte tillatelse til å leie 1500 el. HK. fra A/S Fredrikstad Gass- og Elektrisitetsverk (nu A/S Hafslund) forlenges inntil 1ste juli 1930 på de for den tidligere tillatelse fastsatte vilkår.

16. Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening.

(Ytterligere regulering av Øymarksjø,
Aspern og Ara).

Kgl. resol. av 20de september 1929.

Fra Tistas Brugseierforening på vegne av den under dannelse værende Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening har departementet mottatt et andragende, datert 1ste august 1926, om tillatelse til å utvide reguleringen for Øymarksjø, Aremarksjø og Aspern overensstemmende med vedlagt plan.

Andragendet er sålydende:

«Undertegnede Tistas Brugseierforening tillater sig herved på vegne av den under dannelse værende Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening å andra om tillatelse efter lov av 14de desember 1917 om vassdragsreguleringer, å utvide reguleringen for Øymarksjøen, Aremarksjøen og Aspern, beliggende i herredene Øymark, Aremark, Idd og Berg, alt i overensstemmelse med en av ingeniørene R. Bødtker og Aug. Paulsen-Næss utarbeidet plan (bilag I), der følger hoslagt tillikemed øvrige bilag ifølge vedliggende fortegnelse.

I.

Man vedlegger som bilag II et eksemplar av lovene for Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening, som kommer til å representere samtlige vannfall i hovedvassdraget

fra Rødenæssjøen og ned til havet, samt den til lovene knyttede vannfallstabell.

Av tabellen vil fremgå, at den samlede fallhøide utgjør 117,53 m. og den samlede kraft 16 287 HK. beregnet efter 15 m³/sek. ved Tistedalen, 13 m³/sek. ved Brække, 10,8 m³/sek. ved Strømsfos og 9,5 m³/sek. ved Ørje. Samtlige de i vannfallstabellen nevnte fall er utbygget og der finnes ikke, utenfor disse nevnte fall, elvestrekninger eller stryk mellom fallene, som kan opdemmes og nyttiggjøres, særskilt eller i forbindelse med fallene.

Det vil således sees, at nærværende ansøknin g representerer alle vassdragets vannfallsinteresser helt ut.

II. Reguleringens gjennomførelse.

Med hensyn til de påtenkte arbeider og anlegg henvises til den utarbeidede plan med dertil knyttede bilag.

Reguleringsanleggenes manøvrering og det innvundne magasins utnyttelse forutsettes å skulle skje overensstemmende med det i lovene foreslåtte tapningsreglement med de korreksjoner som blir en følge av denne regulering. Tapningsreglementet bedes fastsatt samtidig med tillatelsens meddelelse. Om dette reglement og dets begrunnelse henvises til planen og til den utvidede Brukseierforenings lover, idet man yderligere skal bemerke følgende:

Reglementet fastsetter som det vil sees, at vannslipningen skal foregå jevnt således at avløpet fra de forskjellige vannfalls nedslagsdistrikter blir utnyttet på den mest rasjonelle måte. Den adgang til døgnregulering, som foreslås åpnet i tapningsreglementet, vil kunne skaffe de forskjellige kraftcentraler fordeler av den største betydning uten å skade nogen annen interesse.

III. Anleggets fordeler.

Der vil efter planen (se denne) innvinnes et magasin på ca. 9 millioner m³. i Øymarksjøen og ca. 10,5 millioner m³. i Aspern og Ara, tilsammen ca. 19,5 millioner m³., der altså vil komme den nedenforliggende bruksdrift og fløtning tilgode.

Som det vil sees av planen vil disse magasiner øke den jevne vannføring i vassdraget med ca. 0,55 m³/sek. ved Strømsfos og ca. 1,25 m³/sek. ved Brække og Tistedalen. Dette gjelder for år med nogenlunde normale nedbørforhold. I særlig tørre år vil den projekterte regulering ikke gi så meget i tilskudd til den jevne vannføring, mens man på den annen side i særlig gode år får tilstrekkelig høi vannføring med de magasiner man allerede har.

Av vassdragets kraft (se vannfallstabellen) produseres ved Strømsfos 267 HK., ved Brække 3 410 HK., ved Tistedalen 9 897 HK., ved Skoningsfos 1 050 HK. og ved Porsnæs 660 HK., tilsammen 15 284 HK. Herav produseres 14 234 HK. i elektriske kraftstasjoner, som leverer elektrisk energi til alment og industrielt behov, og kun Skoningsfos produserer og leverer kraft direkte fra turbinene for industri. De industrielle anlegg, som drives av den samlede kraft, har et meget betydelig omfang og beskjeftiger ca. 2 500 arbeidere, der med familie representerer antagelig ca. 7 000 mennesker. Der er heri medtatt også de største av den rekke fabrikker, som i og omkring Fredrikshald drives med kraft fra Saugbrugsforeningens og kommunens elektrisitetsverker ved Brække og Porsnæs. Det er klart, hvilken stor almen interesse der under disse forhold knytter sig til enhver foranstaltning, som bidrar til å sikre disse elektrisitetsverkers og andre anleggs jevne og fulle drift.

En ganske særlig stor betydning har den projekterte regulering for Fredrikshalds kommune, som nylig har fullendt utbygningen av fallene Krappeto og Brække. Dette er et millionforetagende, som for kommunen har vært et stort og tungt løft — utbygningsomkostningene er ca. 9 millioner kroner — og det vil for anleggets rentabilitet og for hele kommunens økonomi være av den aller største betydning, at anlegget sikres en høiest mulig jevn vannføring.

For fløtningen og for den almene ferdsel vil den foreslåtte regulering bringe store fordeler. Dette er nærmere begrunnet i planen, hvortil henvises.

IV. Reguleringens ulemper.

Disse vil ikke være av vesentlig betydning.

For alle vannfallsinteresser vil den som ovenfor påvist overhodet kun bringe fordeler. For all almen fløtning og ferdsel likeså.

All den stund den planlagte reguleringens høieste opdemningsgrense ligger tildels langt under flomvannstanden i sjøene vil der ikke bli satt grunn under vann som kan sies å være særlig verdifull.

På fisket antas reguleringen ikke å øve noen skadelig innflydelse.

V.

Man går ut fra, at der vil bli anledning til nærmere forhandling angående alle spørsmål vedrørende betingelser for tillatelsen.»

Andragendet har vært forelagt for Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, som i skrivelse av 14de mars 1929 har avgitt sådan uttalelse:

«Det Kongelige Departement har under 15de september 1926 sendt Hovedstyret til uttalelse andragende fra Tista Brukseierforening på vegne av den da under dannelse værende «Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening» om tillatelse til å utvide reguleringen for Øymarksjø, Aremarksjø og Aspern overensstemmende med vedlagt plan.

I sakens anledning skal anføres følgende:

Den eldste regulering i Fredrikshaldsvassdraget er av gammel dato. Således var nogen regulering gjennomført i flere av de større sjøer, hvoriblandt Øymarksjø, Aspern og Ara allerede da Fredrikshalds Kanalselskap i 1850-årene fikk tillatelse til farbargjøelse av vassdraget. I de ved kgl. resolusjon av 14de desember 1853 og 11te april 1857 gitte tillatelser til å farbargjøre vassdraget blev reguleringshøiden bl. a. i Øymarksjø, Ara og Aspern fastsatt til 1 fot. Man disponerte derved i hovedvassdraget et magasin på 17,8 mill. m.³ Ved senere foretatte reguleringer i andre av vassdragets sjøer er det samlede disponible magasin bragt op i 53,8 mill. m.³

Spørsmålet om en utvidet regulering blev tatt op i 1898, og i 1906 blev der fremlagt plan som gikk ut på å skaffe en samlet reguleringshøide av 1,0 m. i kanalsjøene og Øgderen. Andragende herom blev innsendt i 1908, men blev trukket tilbake.

Tistas Brukseierforening sammen med Fellesfløtningen i Fredrikshalds vassdrag søkte så i 1919 og fikk ved kgl. resolusjon av 4de juli 1925 tillatelse til å regulere Øgderen.

Det nu foreliggende andragende bygger på planer av 1908 og omfatter 0,686 m. opdemning av Øymarksjø, Ara og Aspern, hvorved den samlede reguleringshøide i disse sjøer blir 1,0 m. Øymarksjøens areal er 13,14 km.² og Asperns og Aras 15,52. Det innvundne magasin henholdsvis 9,014 og 10,647, tilsammen 19,66 mill. m.³ De nuværende magasiner i sjøene er henholdsvis 4,126 og 4,873, tilsammen ca. 9 mill. m.³ Økningen av vannføringen er i planen angitt til 0,58 sm.³ ved Strømsfoss og 1,28 sm.³ ved Brekke og Tistedalen og den innvundne kraft til 1 352 turbin-HK., der fordeler sig således:

	Fallhøide meter	Innv. turb.-HK.
Strømsfoss	2,46	14
Krappeto og Brekke . .	26,42	332
Tistedalen	78,58	1.006
	107,47	1.352

	Dyrket mark	Dyrket mark og havneg.	Havnegang	Myr og kratt	Sum
Øymarksjø	91,91	43,34	94,95	21,43	251,63
Ara	16,13	31,12	72,00	9,78	129,03
Aspern	63,82	6,27	24,14	42,75	136,98
Sum	171,86	80,73	191,09	73,96	517,64

Arealet mellom opdemningsgrensen og 0,5 m. over samme er opgitt til 483 dekar, hvorav 223 dekar består av dyrket mark. Den grunn som settes under vann kan ikke sies å være særlig verdifull, da opdemningsgrensene tildels ligger langt under flomvannstanden.

Av ulemper er nevnt at Ørje Brugs fallhøide vil reduseres noget enkelte tider av

Om de ved reguleringen vundne fordeler anføres i andragendet at der ved industrien i den nedre del av vassdraget er beskjeftiget ca. 2 500 arbeidere, der med familie antagelig representerer ca. 7 000 mennesker. Av de interesserte industrier skal nevnes Saugbruksforeningens tresliperi, cellulose- og papirfabrikk, Skoningsfoss tresliperi og papirfabrikk, Haldens bomullspinneri og veveri, Cathrineholm jernverk og mekaniske verksted m. fl. Videre er reguleringen av særlig stor betydning for den almindelige elektrisitetsforsyning, særlig gjennom Halden kommunes kraftanlegg ved Brekke som har kostet 9 millioner kroner og ved Porsnes.

Almen ferdsel og fløtning er angitt å ha fordel av reguleringen, da gjennemløpsprofilene i de trange passasjer vil bli større så man først langt ut på høsten vil komme ned på de lavere vannstander som nu vanskeliggjør trafikken.

De for reguleringens gjennomførelse nødvendige tekniske arbeider er i planen angitt å innskrenke sig til ombygning av Strømsfoss dam og forandringsarbeider ved Brekke sluser. Omkostningene ved disse arbeider er angitt til kr. 16 500,00.

Ifølge planen neddemmes følgende arealer i dekar:

året, likesom der vil bli nogen men mindre vesentlig skade på veier, brygger, lenser m. v. Derimot antas fisket ikke berørt skadelig.

Manøvreringen av reguleringsdammene påhviler nu Fredrikshalds Kanalselskap og utøves efter et damregulativ av 1880, som er en privat overenskomst mellom kanalen og brukseierne. For dammen ved Brekke,

hvorved Ara og Aspern reguleres, gjelder særskilte tapningsbestemmelser fastsatt ved rettsforlik og ved det før dammens bygning avholdte vassdragsskjønn. Damregulativet bestemmer at øverste reguleringsgrense under flom skal søkes vedlikeholdt ved fornøden åpning av dammen. Reguleringsgrensen er knyttet til vannstandsmerker, som ligger nær og ved dammene i avløpselvene — ikke i selve sjøene. Under iakttagelse av spesielle bestemmelser om tapningsgrense av hensyn til kanaltrafikken skal tapningen skje overensstemmende med brukseierforeningens interesser.

Ansøkeren går ut fra at reguleringsanleggenes fremtidige manøvrering og utnyttelsen av det innvundne magasin skjer i overensstemmelse med det nevnte damregulativ og et i foreningens lover foreslått tapningsreglement med de korreksjoner som den ansøkte regulering medfører. Reglementet forutsetter jevn vannslipning, således at avløpet fra de forskjellige vannfalls nedslagsdistrikter blir utnyttet på den mest rasjonelle måte. — Ansøkeren fremholder at den adgang til døgnregulering som foreslås i reglementet vil kunne skaffe de forskjellige kraftcentraler fordeler av den største betydning uten å skade nogen annen interesse.

I planen er anført at reguleringen vil minske flommenes skadelige innflydelse. Særlig vil kortvarige flommer minske såvel i størrelse som i hyppighet. Dette gjelder såvel de magasiner andragendet omhandler som den nedenforliggende sjø Femsjøen.

Andragendet har vært til behandling hos de interesserte institusjoner og herreder med i hovedsaken følgende resultat:

Fredrikshaldsvassdragets Fellesfløtningsforening anbefaler andragendet og anfører at den jevnere vannføring vil være til fordel for fløtningen gjennom elvestrekningene mellom sjøene, idet man vil få bedre strømforhold. Videre at reguleringen vil forkorte flomperiodene og at de jevnere strømforhold vil lette sammenlegning av løstømmeret i kanalflåter.

Aktieselskapet Tista Kanal anbefaler likeledes andragendet og anfører at den planlagte regulering vil bevirke at minimumsvannføringene blir høiere og flomvannstidene kortere så man i lengere perioder får den for Tista kanal fordelaktigste strøm.

Fredrikshalds Kanalselskap anbefaler andragendet innvilget på følgende betingelser:

«I. Nytt damregulativ for Ørje, Strømsfoss og Brekke dammer må istandbringes. Foruten bestemte regler for dammenes manøvrering under flom må her inntas særbestemmelser om tapping av Øymarksjøens magasin m. m. etter nærmere forhandlinger mellom kanalen, vassdragsdirektøren og brukseierforeningen. Dette damregulativ danner ekspropriasjonsgrunnlag for Øymarksjø, Aspern og Aren og blir å stadfeste av Kongen.

II. Under forutsetning av at hensiktsmessige regler for flommanøvreringen, således som av kanalbestyreren foreslått kommer istand, blir manøvreringen av de tre nevnte dammer å forestå av kanalen som hittil og ansvaret for at regulativet overholdes blir kanalens som før. Ansvaret for følgene av det nye regulativ må derimot selvfølgelig bli brukseierforeningens.

III. Alle nødvendige forandringer med kanalens anlegg, hvorom henvises til kanalbestyrerens uttalelse blir å bekoste av brukseierforeningen eller godtgjørelse å fastsette ved ekspropriasjonsskjønnet.

IV. Brukseierforeningen overtar ethvert ansvar som måtte opstå på grunn av reguleringen og erstatter all skade som derved måtte påføres kanalen eller andre.

V. Skodsberg bro forhøies eller forandres således at trafikken på kanalen kan foregå som hittil.

VI. Forøvrig forbeholdes at kanalen sikres alle sine tidligere rettigheter.»

Av kanalbestyrerens uttalelse fremgår bl. a. at kanalens lenser delvis må forandres, at 3 brygger i Aspern og Ara må forhøies, likesom også en forhøielse av brygge ved Ørje vilde være ønskelig, men muligens ikke

tilrådelig på grunn av fundamenteringen. Ved Brekke sluser må foretas enkelte forandringer ved de to øvre maskinkamre.

Haldens bystyre har enstemmig tiltrådt en uttalelse fra lysverkstyret og anbefaler andragendet, idet fremholdes at reguleringen kan gjennomføres med rimelige omkostninger da utgiftene til den tekniske gjennomførelse av planene og likeledes de neddemmede arealer og ulempene forøvrig er relativt små. Borgermesteren anfører at fruktbargjørelsen av de i Brekkeanlegget nedlagte kapitaler er absolutt avhengig av vassdragets ytterligere regulering.

Idd herredsstyre uttaler enstemmig at den ansøkte regulering kan såvel ha fordeler som ulemper for Idds vedkommende og at en mulig konsesjon kun bør gis på betingelse av at Idd kommune innrømmes enhver fordel som kan hjemles den etter gjeldende reguleringslov.

I Berg herredsstyre stemte 19 representanter mot og 13 for anbefaling av andragendet. Berg herredsstyres beslutning er bilagt uttalelser fra:

1. En i sakens anledning nedsatt komite som anfører at Berg ikke berøres direkte i den utstrekning som Aremark og Øymark, men at kommunen antas å ville skades ved at den maksimale vannstand i Femsjøen vil bli oprettholdt i lengere tid enn nu og at bygdeveien til Torpedalen antas å bli skadet på flere steder.
2. Berg kommunale kraftanlegg som motsetter sig reguleringen av hensyn til det i 1918 av Halden og landkommunene Idd, Aremark og Berg oprettede interkommunale overføringsanlegg fra Hafslund, idet dette ved gjennomførelsen av den ansøkte regulering kan komme til å bli mindre utnyttet, hvorved det kostbare anleggs allerede nu mindre gode økonomi vil skades.

3. 26 gårdbrukere omkring Femsjøen, som protesterer mot reguleringen, da den antas å bevirke at Femsjøen vil bli holdt på opdemningshøyden lenger tid av året og veiene skadet ved eventuelt større flomhøide.

4. Direktør Krogstad ved Haldens lysverker som anfører at den av Berg kraftanlegg nevnte ulempe ikke tilnærmedesvis er så stor som fordelene ved en billigere kraftpris for den almindelige elektrisitetsforsyning fra Brekke og fordelene for industrien. Videre anføres at brukseierforeningen vil se en fordel i alltid å reservere plass i Femsjøen til å opfange småflommer i vassdraget, hvorfor vannstanden gjennomgående antas å ville bli lavere i Femsjøen enn nu er tilfelle.

5. Ingeniør Bjørn Fougner, som anfører at en utvidelse av treforedlingsindustrien ved fullkommene regulering av vassdraget har interesse såvel for de Hafslundledningen tilknyttede kraftanlegg som Berg herred, både av hensyn til en bedre utnyttelse av Hafslundledningen, øket skatteevne, økede arbeidsmuligheter og øket tømmerbehov.

6. Ankers Tresliperi & Papirfabrikk A/S, som fremholder at tresliperiet og de mange av Bergs innvånere som er knyttet til dette, vil ha stor fordel av reguleringen, idet det betyr jevnere sikkert arbeide ved bedriften.

En av Aremark og Øymark formannskaper nedsatt felleskomite bestående av to mann fra hvert av herredene, gjør i sin innstilling opmerksom på at ansøkeren ikke representerer alle vassdragets vannfallsinteresser, idet Aremark kommune, som eier av Strømsfoss Mølle og elektrisitetsverk ikke er tilsluttet. — Komiteen protesterer mot og fraråder opdemningen vesentlig på grunn av den skade som forårsakes på jorden. Den grunn som settes under vann eller forsumpes ved foretagendet oppgis som følger:

Mellem reg.grensene	I Aremark ved		I Øymark ved Øymarksjøen	Sum dekar
	Aspern, Ara	Øymarksjøen		
Dyrket mark	155,58	27,13	103,48	286,19
Udyrket »	122,79	73,35	42,60	238,74
	278,37	100,48	146,08	524,93
Inntil 1,0 m. over opdemningsgrensen				
Dyrket mark	379,32	60,92	185,21	625,45
Udyrket »	170,83	61,97	109,00	341,80
Yderligere opdyrket utmark	64,15	—	12,11	76,26
	614,30	122,89	306,32	1 043,51

Som det vil sees er her foruten de neddemmede arealer også angitt spesifisert arealene mellom opdemningsgrensen og 1,0 m. over denne. De siste arealer er det da som regnes skadet ved forsumpning.

Enkelte bruk langs vassdraget til en nuværende verdi av kr. 10 000,00 å kr. 20 000,00 antas å miste så meget av sin jord at de blir nær på verdiløse som jordbruk betraktet. Aspestrand Dampsag vil påføres skade ved at vannet vil komme inn i undersagen, Skolleborg Mølle, Nordby og Haneborgs bruk og Ørje Tresliperi vil miste fallhøide. Den nye bygdevei vestenfor Øymarksjø vil bli skadet ved Sleviken og Jaren, likesom flere hus langs sjøene må heves eller flyttes. Ferdselen på sjøene i vintertiden vil bli besværliggjort.

Komiteens innstilling er enstemmig tiltrådt av Aremarks landeiere i et masse møte 20de november 1926.

Are mark herreds styre har enstemmig tiltrådt innstillingen fra felleskomiteen og tilføier at mange av tømmeroplagsplassene fra Brekke til Ørje vil bli helt eller delvis ødelagt av opdemningen.

For det tilfelle at andragendet allikevel skulde bli innvilget krever herredsstyret at det i det nye manøvreringsreglement bestemmes at vannet ikke må stige over opdemningsgrensen «avlest på Strømsfoss nedre sluseterskel» uten at Brekke dam åpnes, istedetfor som i nugjeldende bestemmelser «på vannstandsmåleren ved Krappeto». — Videre krever herredsstyret at Aras

vannstand alltid holdes så lavt i forhold til Øymarksjø at intet av fallhøiden ved Strømsfoss tapes, at de årlige avgifter settes til lovens maksimum, at erstatningene til grunneierne erlegges som årlige avgifter samt at kommunen og landeierne forbeholdes alle inntekter og rettigheter som gjeldende lov foreskriver i slike tilfelle.

Øymark herreds styre har likeledes enstemmig tiltrådt før nevnte komiteinnstilling og fremsetter dessuten følgende:

- «1. I det nye damregulativ inntas følgende bestemmelser: Når vannet vil stige over det tillatte maksimumsmerke ved Ørje nedre sluse må dette søkes hindret ved optagelse av de nødvendige luker og nåler ved Strømsfoss dam.
2. Årlige avgifter til kommunen efter lovens høieste sats.
3. Årlige stedsevarende avgifter til de skadelidte landeiere.
4. Kommunen og landeierne forbeholdes alle øvrige inntekter og rettigheter som gjeldende lov i slike tilfelle foreskriver.»

Tistas Brukseierforening som er gitt anledning til å se herredsstyrenes uttalelser bemerker bl. a. at kommunene i sin beregning over skadet jord medtar arealet inntil 1,0 m. over demmegrensen og anfører at det er mulig at en forsumpning vil finne sted, men at de forsumpede arealer neppe vil være større enn ved den nuværende regulering. Under de nuværende for-

hold kan tømmeret i almindelighet ikke legges lenger ned til vannet enn til flomgrensen.

Med hensyn til kravet om at høieste vannstand i Aspern og Ara skal avleses på Strømsfoss nedre sluseterskel og i Øymarksjø på Ørje nedre terskel anføres at reguleringsplanen er bygget på de bestående forhold med hensyn til høidemerker og dammenes regulering — i det foreslåtte tappingsreglement tas hensyn til at fallhøyden ved Strømsfoss ikke skal forminskes.

Idd og Berg berøres kun på en ganske kort strekning på hver side av Stenselvns nedre løp, hvor breddene bare består av bratt fjell. Det ligger i manøvreringsreglementets forutsetning og natur at om der overhodet blir nogen forandring i de fremtidige vannstandsforhold i Femsjøen må man for å nyttiggjøre sig den nye regulering ovenfor heller holde Femsjøen til stadighet på et lavere enn et høiere nivå.

Brukseierforeningen er villig til å konferere med Fredrikshalds Kanalselskap om nytt manøvreringsreglement for Ørje, Strømsfoss og Brekke dammer.

Disse bemerkninger er bilagt en takst etter vassdragslovens § 29 over skade avgitt i oktober 1901 av utskiftningsformann Hjalmar Kielland. Etter denne skulde ulempe og skade på jord beløpe sig til:

For Aspern	kr. 20 780,00
» Ara	» 18 674,00
» Øymarksjø	» 28 221,00
	<u>Sum kr. 67 675,00</u>

Overingeniøren for Østfold fylkes veivesen fremholder at der på begge sider av sjøene går såvel hovedsom bygdeveier med broforbindelser over selve vassdraget samt tildels over bielver til dette. Såvidt han kan se vil forholdet stille sig værst for de to sprengverksbroer av tre, Skodsberg og Grislingås broer. Fra veivesenets side kan ikke skjønnes å være noget til hinder for den ansøkte regulering, når følgende forbehold tas:

«I. Alle nødvendige omlegninger og forandringer av bestående offentlige veier og broer m. v. som kan sies foranlediget ved

reguleringen forutsettes utført efter planer som godkjennes av veivesenet og uten utgift for veivesenet.

II. All fremtidig skade som måtte forvoldes på offentlige veier og broer som følge av reguleringen bæres av brukseierforeningen.»

Fylkesmannen i Østfold bemerker at en best mulig regulering av Fredrikshaldsvassdraget må ansees å være av meget stor betydning for de kraftanlegg og fabrikker, som er basert på vassdraget. Da den skade som vil bevirkes ikke skjønnes å bli av vesentlig betydning i sammenligning med de fordeler av forskjellig art som vil opnåes ved reguleringen, finner fylkesmannen å burde anbefale andragendet innvilget.

Efter at saken var foreløbig drøftet i hovedstyremøter 24de oktober og 13de desember 1927 har brukseierforeningen på foranledning herfra i skrivelser av 20de mars 1928 og 8de november 1928 fremkommet med endel supplerende opplysninger og har hertil knyttet nye uttalelser. Disse går i det vesentlige ut på følgende:

1. Fredrikshaldsvassdraget er et typisk lavlandsvassdrag hvor lavvannsperiodens lengde har strukket sig over et sammenhengende tidsrum av 6 å 7 måneder. Den ved reguleringen opnådde energiøkning er regnet på grunnlag av disse lengere sommerlavvannsperioder. Vinterlavvannsperiodene er kortere men ikke alltid årlig tilbakevendende. Legges vinterlavvannsperioden til grunn for beregning av energiøkningen ved reguleringen kommer man til følgende kraftmengder:

1912: 4 200 HK., 1915: 1 680 HK., 1917: 2 310 HK., 1919: 2 420 HK. og 1925—26: 1 890 HK. Den samlede energiøkning i disse år er angitt til: 1912: 8,1 mill. kWt., 1915: 7,9 mill. kWt., 1917: 8,4 mill. kWt., 1919: 10,6 mill. kWt., 1925—26: 8,8 mill. kWt. Gjennomsnitt for disse år blir ca. 9 mill. kWt. Med en verdi på 1,2 øre pr. kWt. kommer man til ca. kr. 105 000,00 eller kapitalisert efter 7,5 pct. ca. kr. 1 400 000,00.

2. Den ansøkte regulering vil ikke medføre nye maskininstallasjoner og vil ikke kreve utlegg i nogen form for å nyttiggjøre den økede vannføring. Bygget på verdiene av installasjoner i de interesserte bruk etter skattetaksten angir brukseierforeningen verdien av den del av installasjonene som svarer til kraftøkningen i en sommerlavvannsperiode til henved kr. 50 000,00. Der regnes da således som gjort i andragendet med en kraftøkning på vel 1 300 HK.

3. Etter Smålensoverenskomsten betales kr. 50,00—kr. 56,00 pr. HK. og år for kraft levert høispent ved Hafslund sekundærstasjon. Til denne pris kommer overførings- og nedtransformeringsomkostninger samt overføringstap og dette motsvarer for det borgerlige behov minst ca. kr. 45,00 pr. HK. år. Ansøkeren mener at det da ikke skulde være urimelig å legge en årspris på kr. 60,00 à kr. 75,00 pr. HK. til grunn for bedømmelsen av nytten av reguleringen og kommer da til at den innvundne kraftmengde representerer en verdi av kr. 1 250 000,00 når man regner med 7,5 pct. til forrentning og amortisasjon.

4. Brukseierforeningen anfører videre bl. a. at den nu ansøkte regulering er det mål for regulering i vassdraget som Vassdragsvesenet i 80-årene angav der måtte arbeides mot. Nyttens ved reguleringen er 10 ganger så stor som skaden. Den samlede skade på jord, 518 dekar neddemmet, fordeles sig på 124 bruk, således at gjennomsnittlig kun en rent ubetydelig del av disse bruks verdi berøres. Fordelene ved reguleringen ligger særlig i å kunne opprettholde minimumskraften for verker og bruk og dermed sikre stabile arbeidsforhold for bedriftene og den store arbeidsstokk som er avhengig av dem.

Hovedstyret skal bemerke følgende:

Andragendet gjelder økning av reguleringshøyden fra 1 fot til 1 m. ved 0,686 m. opdemning i de efter hinannen liggende sjøer, Øymarksjø, Ara og Aspern, hvorav de to siste ligger i nivå og er adskilt fra

Øymarksjø ved den ca. 2,5 m. høie Strømsfoss som er utbygget av Aremark kommune til elektrisitetsverk. Den eldre reguleringsrett i disse sjøer innehas av Fredrikshalds Kanalselskap, som er et privat selskap, hvori staten på grunn av sine bidrag til kanalanelleggene har en større del av kapitalen som prioriterte aktier og øver statuttmessig innflydelse på drift og vedlikehold.

Tista Brukseierforening har ved en eldre avtale erhvervet disposisjonsrett over den kanalselskapet tilhørende regulering. Forholdet har fått uttrykk ved et i 1895 tinglyst reglement for magasinenes benyttelse, kalt «damregulativ for kanalen i det Fredrikshaldske vassdrag». Regulativet omfatter Rødenessjøen, Øymarksjøen, Ara, Aspern og Femsjøen. Bestemmelsene går vesentlig ut på å fastsette øvre og den for kanalens behov fornødne nedre reguleringsgrense med angivelse av hvordan disse skal søkes opprettholdt. Videre heter det: «Slipping av vann mellom de fastsatte maksimums- og minimumsgrenser foregår overensstemmende med brukseierforeningens interesser.»

Såvidt man kan skjønne går det foreliggende reguleringsandragende ikke ut på å forandre dette forhold mellom brukseierforeningen og kanalselskapet. Nogen innløsning eller erhvervelse av kanalens reguleringsrett omhandles ikke i andragendet og kan der vel heller ikke bli spørsmål om. Kanalen er forutsatt å beholde sine tidligere reguleringsrettigheter, mens brukseierforeningen søker erhvervet en selvstendig rett utenom eller utover denne.

Den ved den ansøkte regulering opnåelige økning av vannføringen i lavvannsperioden som i dette vassdrag er lengst om sommeren, er i planen som nevnt angitt til 0,58 sm.³ i Strømsfoss og 1,28 ved Brekke og Tistedal. Disse tall er ved en her foretatt gjennemregning funnet å være rimelige. Den samlede kraftøkning i sommerhalvåret blir da 1 352 turbin-HK. I vinterhalvåret, som vanligvis har adskillig kortere lavvannsperiode, er økningen tilsvarende større, —

Hovedstyret finner at man for bedømmelse av nytten ved reguleringen bør legge økningen i vinterlavvannsperioden til grunn og den kan etter det nu foreliggende ansettes til ca. 1 700 HK. motsvarende 2 250 natur-HK.

Det er pekt på at reguleringen vil ha fordeler for fløtning og kanaldrift, særlig på grunn av den større minimumsvannføring og større vanndybde i grunne løp. Dette medfører også tilsvarende ulempe ved vanskeligere og kostbarere lensehold og en for kanaltrafikken skadelig øket vannhastighet i trange løp.

Videre er det i andragendet anført at reguleringen vil minske flommenes skadelige innflydelse, særlig skulde det gjelde kortvarige flommer. Dette viser sig efter her foretatt beregning å være riktig for de vanlige og mindre flommer. Langvarige og vannrike flommer antas å ville nå samme høide efter som før reguleringen. Kortvarige og raskt stigende særlig store og sjeldent forekommende flommer antas derimot å ville bli forhøiet noget efter reguleringen. Forhøielsen blir dog ganske kortvarig.

Skade og ulempe som følge av reguleringen vil efter det oplyste vesentlig bestå i neddemning av ca. 518 dekar jord, hvorav 172 dekar dyrket mark og 272 dekar vesentlig havnegang, resten myr, kratt etc. Videre vil der skje skade over opdemningsgrensen ved forsumpning. Arealet inntil 0,5 m. over demningsgrensen er angitt til 483 dekar, hvorav 223 dekar dyrket mark. For neste 0,5 m. har arealet omtrent samme størrelse.

På foranledning herfra er av gårdbruker Finn Blakstad utført befarung i marken og foretatt jordbruksmessig vurdering av skaden på grunnlag av de foreliggende detaljerte karter og arealberegninger. Resultatet herav er at den samlede jordskade er anslått til ca. kr. 125 000,00.

Løsmateriale i stranden finnes særlig i viker og delvis også i de elvestrekninger som direkte berøres av reguleringen. På grunn av dampskibstrafikken har elve- og strandbreddene under nuværende reguleringsforhold vært utsatt for bølgeslagsero-

sjon også under hyppige og varige vannstande over reguleringshøiden. På de sterkest utsatte partier er der utført spesielle beskyttelsesforanstaltninger. I en fra statsgeolog dr. Holmsen avgitt uttalelse om virkningen av en ansøkt regulering av Tyrifjord, hvor forholdene i disse henseender er omtrent de samme som her, er anført at opdemningen neppe vil fremkalle større forstyrrelser. Efter dette og med det kjennskap man har til forholdene, finner man ikke grunn til å foreta særskilt geologiske undersøkelser i Øymarksjø, Ara og Aspern, hvor den nu ansøkte regulering ikke antas å medføre nevneverdig skade i geologisk henseende.

Av annen skade har vært nevnt isveier. Det er her i mindre grad spørsmål om vinterveier på elveløpene — det gjelder visstnok vesentlig ferdsel på og over selve sjøene, hvor den sterkere vannstandsvariasjon særlig vil innvirke på nedkjørsler. Ulempene herved er dog neppe av vesentlig betydning.

De ved reguleringens gjennomførelse nødvendige tekniske arbeider er som nevnt beregnet til kr. 16 500,00. Hertil kommer omkostninger ved påbygning av brygger, forandring av broer, veier og lensfester samt et enkelt av kanalselskapet påpekt forandningsarbeide ved kanalanlegget. Disse omkostninger antas å andra til meget rimelige beløp.

Efter reguleringslovens § 8 må tillatelse i almindelighet bare gis hvis skaden eller ulempe ansees å være av mindre betydning i sammenligning med de fordeler som reguleringen vil medføre, herved også tatt i betraktning de påregnelige omkostninger ved gjennomførelsen av foretagendet. Skaden og ulempen skulde efter foranstående representeres ved kr. 125 000,00. Hvad det koster å ombygge veier, broer og lensfester m. v. har man ikke nogen direkte opplysning om. Antar man at disse sammen med de ovennevnte kr. 16 500,00 til tekniske arbeider vedrørende reguleringens gjennomførelse dreier sig om kr. 75 000,00, kommer de samlede omkostninger op i kr. 200 000,00, svarende til omkring kr. 100,00 for hver i

vinterhalvåret innvunnet natur-HK. Samtlige interesserte vannfall er fullt utbygget og har installert maskineri til å ta vannet i bruk.

Hovedstyret antar at de i reguleringslovens § 8 anførte betingelser for at tillatelse kan meddeles er tilstede, og anbefaler den ansøkte reguleringstillatelse gitt.

E i e s l a n d stemte imot meddelelse av reguleringstillatelse.

Tillatelsen foreslåes gitt i alt vesentlig på de samme betingelser som blev fastsatt ved kgl. resolusjon av 4de juli 1925 for regulering av Øgderen i samme vassdrag med 1,40 m. reguleringshøide. Disse betingelser gikk ut på konsesjon på 50 år for private falleiere og på ubegrenset tid for kommuner med innløsningsrett for private andeler etter 35 år. — Avgiftene var fastsatt til kr. 0,50 og kr. 2,00 pr. natur-HK. henholdsvis til stat og kommuner. Etter senere vakt mosjon er avgiftene for de første 10 år nedsatt til kr. 0,10 til staten og kr. 1,00 til kommuner. — Hovedstyret finner ikke tilstrekkelig grunn til å fravike de for Øgderen-reguleringen foreslåtte og ved kgl. resolusjon av 4de juli 1925 fastsatte satser, og disse anbefales derfor også for nærværende regulering.

Godtgjørelse til staten en gang for alle foreslåes satt til kr. 1,00 pr. natur-HK. Det bemerkes at Øymarksjø har et areal av 13,14 km.², Aspern og Ara tilsammen 15,12 km.². — Som forholdene ligger an er Hovedstyret kommet til at der i henhold til reguleringslovens § 12,8 bør betinges avsatt jordbruksfond. Fondet antas passende å kunne settes til kr. 20 000,00.

De to reguleringsdammer eies ikke av ansøkeren og skal kun undergå mindre vesentlige forandringer. Man har dog funnet å burde betinge kontroll og den må da gjelde hele damanleggene.

Da reguleringens fremme ikke vil nødvendiggjøre nogen større arbeidsstyrke, har man ikke funnet grunn til å innta i betingelsene plikt til å sørge for lægehjelp og sykehus samt politiopsyn.

De forøvrig fra Øgderen-betingelsene gjorte forandringer er nærmest av redaksjonell art og for å bringe dem i overensstemmelse med nu gjeldende bestemmelser og antas ikke å trenge nærmere omtale.

Hovedstyret har under 28de november 1928 underrettet ansøkeren om det resultat man var kommet til og samtidig oversendt utkastet til betingelser.

Ansøkeren har så i skrivelse av 15de januar og 11te februar 1929 fremkommet med sine bemerkninger til betingelsene. I den førstnevnte skrivelse behandler brukseierforeningen grunnlaget for beregning av avgifter, mens den annen skrivelse inneholder bemerkninger til betingelsene forøvrig. — Idet henvises til de nevnte skrivelser som vedlegges, skal Hovedstyret bemerke at de i skrivelserne omhandlede forhold blev drøftet og tatt i betraktning ved oppstillingen av utkastet til betingelser, og de foranlediger derfor ingen endring i utkastet.

Hovedstyrets utkast til betingelser vedlegges.

Manøvreringsreglement.

Med andragendet var som før nevnte fremlagt og medsendt til distriktet de gjeldende bestemmelser for manøvrering av dammene, damregulativet av 1880, samt de i den nye brukseierforenings lover inntatte tapningsbestemmelser for driftsvannføringen. Der var gått ut fra at damregulativet skulde ha fortsatt gyldighet alene med de som følge av de større opdemningshøider nødvendige forandringer. — Fredrikshalds kanalselskap, som forestår manøvreringen, hadde som nevnt anbefalt andragendet, bl. a. på betingelse av at nytt damregulativ istandbringes. Foranlediget ved henvendelse

herfra har Tistas Brukseierforening derefter med skrivelser av 15de november og 6te desember 1927 innsendt et med kanalselskapet omforenet utkast til nye manøvreringsbestemmelser.

Det gamle damregulativ bestemmer at øverste reguleringsgrense under flom skal søkes vedlikeholdt ved fornøden åpning av dammene og at tapningen skal skje overensstemmende med brukseierforeningens interesser under iakttagelse av spesielle bestemmelser om tapningsgrensene av hensyn til kanaltrafikken. Reguleringsgrensene er knyttet til vannstandsmerker, som ligger nær ved dammene i avløpselvene — ikke i selve sjøene.

Det nye utkast til manøvreringsbestemmelser er bygget op på de gamle, idet de nye tapningsgrenser er innført. Reguleringsgrensene forutsettes fremdeles knyttet til de eldre vannstandsmerker, men der er for de i reguleringsandragendet omhandlede sjøer inntatt spesialbestemmelser siktede til å undgå økning av flommen som følge av reguleringen. For den nye Brække dam bestemmes damåpningene under flom etter et diagram som har vært fremlagt for det før dammens bygning avholdte skjønn. For avløpet fra Femsjøen er inntatt «Flomavløpet utvides fra 5 til 6 lukers vannføring».

Utkastet til nye manøvreringsbestemmelser er undergitt nærmere granskning ved Hovedstyret. På anmodning fra Tistas Brukseierforening og for dens regning er foretatt vannføringsmålinger ved forskjellige vannstande ved Brække og Strømsfoss til kontroll av de foreslåtte tapningsbestemmelser under flom og til kontroll av de i samråd med brukseierforeningen foretatte beregninger over vannstandsforholdene under flom med den nye regulering og de nye tapningsbestemmelser. — Resultatet av undersøkelsene er at store og langvarige flommer må antas å bli uforandret etter reguleringen, mens eksepsjonelt plutselige og høie flommer vil forhøies i nogen grad. Den voldsomme flom i slutten av juni 1927, da nedbøren ved Brække et enkelt døgn

gikk op i 72,5 mm., vilde således være hevet ca. 5 tommer i Øymarksjø og ca. 1 fot i Aspern og Ara, men vilde kun ha stått over reguleringsgrensen i 3—4 døgn. I Femsjøen vilde der på samme måte blitt en kortvarig stigning av flomtoppen med ca. 5 tommer.

Den således stedfundne drøftelse av utkastet til nye manøvreringsbestemmelser viser at der intet vesentlig er å bemerke til utkastet forsåvidt den rent tekniske side av det angår. Til reglementet forøvrig kan først tas endelig standpunkt når det er kommet tilbake fra distriktet — det blev 28de november 1928 sendt fylkesmannen i Østfold til innhentelse av uttalelser. Den nye foreleggelse for distriktet antas ikke å bringe nye momenter, som kan influere på Hovedstyrets stilling til selve regulerings-saken, og denne anbefales derfor fremmet på grunnlag av det nu foreliggende.

Sakens dokumenter vedlegges.

Behandlet i møter 24de november 1928 og 11te mars 1929.»

Hovedstyrets utkast til reguleringsbestemmelser er sålydende:

1.

Reguleringskonsesjonen gis for et tidsrum av 50 år regnet fra konsesjonens datum.

Dersom vannfall der tilhører norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeiere i reguleringsanleggene, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i ubegrenset tid.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller de private vannfallseieres andel i reguleringen eller i reguleringsanleggene staten uten vederlag.

Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

Den utførte regulering eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

I det 35te år efter at konsesjon er gitt skal staten kunne innløse de andeler i reguleringen eller i reguleringsanleggene som måtte tilhøre eiere for hvem regulerings-tillatelsen er tidsbegrenset. Bestemmelsen om innløsning må være meldt eierne 5 år i forveien. Innløsningssummen blir å beregne under hensyn til at grunnstykker og rettigheter samt vannbyggningsarbeider og hus har en verdi svarende til hvad de bevislig har kostet ved erhvervelsen med fradrag for amortisasjon i 50 år. For annet tilbehør beregnes den tekniske verdi efter skjønn på statens bekostning.

Anleggene skal ved innløsningen være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn på statens bekostning.

Konsesjonæren plikter på sin bekostning å utføre hvad skjønnet i så henseende måtte bestemme.

3.

For den økning av vannkraften som ved reguleringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,50 pr. naturhestekraft.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 2,00 pr. naturhestekraft.

Økningen av vannkraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året med den bestående regulering. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hvad der i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den ved reguleringen innvunne økning av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet efter innstilling av Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreer efterhvert som

den ved reguleringen innvunne vannkraft tas i bruk.

4.

For den i punkt 3 omhandlede økning av vannkraften skal der erlegges en godtgjørelse en gang for alle til staten av kr. 1,00 for hver ved reguleringen innvunnen naturhestekraft. Godtgjørelsen blir å erlegge efterhvert som de nye magasiner tas i bruk.

Avgifter og godtgjørelse har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Efter forfall svares 6 pct. rente.

5.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter efter post 3, godtgjørelse efter post 4 og kontroll med vannforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 21, skal forsåvidt de ikke er fastsatt av Kongen med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende regjeringsdepartement.

6.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år efter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag nogen av disse frister uten tillatelse meddelt av Kongen måtte oversittes erlegger konsesjonshaveren en løpende mulkt til statskassen av kr. 100,00.

7.

Arbeidet skal utføres ved funksjonærer og arbeidere, som har norsk innfødsrett eller statsborgerrett.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra denne regel når spesiell fagkunnskap eller øvelse eller lignende hensyn gjør det nødvendig eller særlig ønskelig.

For hver dag nogen i strid med foranstående bestemmelser er i konsesjonærens

tjeneste erlegges til statskassen en løpende mulkt stor inntil kr. 50,00 — femti kroner — for hver person.

8.

Konsesjonæren skal ved bygning og drift av anlegget bruke norsk materiell for såvidt dette kan fåes like godt, tilstrekkelig hurtig og for en pris som ikke med mere enn 10 — ti — pct. overstiger den pris hvortil materiell kan fåes fra utlandet. I tilfelle av tvist avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan tilstede undtagelse fra reglen om bruken av norsk materiell når særegne hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av den i nærværende post omhandlede bestemmelse erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

9.

Forsikring tegnes fortrinsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske.

10.

Arbeiderne må ikke pålegges å motta varer istedetfor penger som vederlag for arbeide eller pålegges nogen forpliktelse med hensyn til innkjøp av varer (herunder dog ikke sprengstoff, verktøi og andre arbeidsmaterialer). Verktøi og andre arbeidsredskaper som utleveres arbeiderne til benyttelse kan bare kreves erstattet når de bortkastes eller ødelegges og da bare med deres virkelige verdi beregnet efter hvad de har kostet konsesjonæren med rimelig fradrag for slitasje. Hvis konsesjonæren holder handelsbod for sine arbeidere, skal netto-overskuddet efter revidert årsregnskap anvendes til almenyttige øiemed for arbeiderne. Anvendelsen fastsettes efter samråd med et av arbeiderne opnevnt utvalg, som i tilfelle av tvist kan forlange saken forelagt for vedkommende regjeringsdepartement til avgjørelse.

Konsesjonæren skal være ansvarlig for at hans kontraktører oppfyller sine forpliktelser overfor arbeiderne ved anleggene.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å rette sig efter de bestemmelser som vedkommende regjeringsdepartement gir til motarbeidelse av drukkenskap og smughandel med berusende drikk blandt den befolkning som er knyttet til anleggene.

12.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av nogen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene sundt og tilstrekkelig husrum efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

Konsesjonæren er ikke uten vedkommende regjeringsdepartements samtykke berettiget til i anledning av arbeidstvister å opsi arbeiderne fra bekvemmeligheter eller hus leiet hos ham. Uenighet om hvorvidt opsigelse skyldes arbeidstvist avgjøres med bindende virkning av departementet.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til i den utstrekning som fylkesveistyret bestemmer å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren anlegger skal stilles til fri avbenyttelse for almenheten, for såvidt departementet finner at dette kan skje uten vesentlige ulemper for anleggene.

14.

Konsesjonæren er forpliktet til efter vedkommende departements nærmere bestemmelse å avsette et fond til sikring av vedkommende kommunes (eller kommuners) utgifter til understøttelse av de ved reguleringsanleggenes utførelse beskjeftigede arbeidere og deres familier. Fondet forvaltes av det offentlige. Den del av

dette fond som ikke medgår hertil overgår til et for det hele land eller visse deler av landet felles fond, som fortrinsvis skal tjene til sikring for kommunene, men som også skal kunne benyttes til andre formål til beste for arbeiderne, alt etter nærmere regler som Kongen gir.

15.

Konsesjonæren skal når anleggsarbeidene påbegynnes innbetale til vedkommende kommuner ialt kr. 20 000,00 som avsettes til et fond, hvis renter etter nærmere bestemmelse av herredsstyrene anvendes til fremme av jordbruk i distriktet. Fondets fordeling mellom kommunene fastsettes av Arbeidsdepartementet.

16.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes resp. reguleringen ikke tas i bruk før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse såvelsom senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av reguleringens eier.

17.

Ved anleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne sig i den bruk av anleggene som skjer i krigsøiemed.

18.

Vannslipningen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsbor-

ger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

Forsåvidt dammene manøvreres i strid med reglementet kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 1 000,00 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

19.

Reguleringens eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrografiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte opdemningsgrenser samt laveste tapningsgrense betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la opta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges Geografiske Opmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

20.

Reguleringens eier skal uten vederlag for de utførte anlegg finne sig i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt og skal vederlagsfritt avgi fornødent driftsvann til mulige senere kanal-anlegg for statens regning.

21.

De vannfalls- og brukseiere som benytter sig av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer etterhvert som utbygning skjer inntil 10 pct. av den for hvert vannfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 3). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pct. av kraften.

Når 30 år er forløpet fra konsesjonens meddelelse kan de kommuner hvis interes-

ser berøres av reguleringen uansett den ovenfor betingede procent for kraftavgivelse og uten hinder av den foran fastsatte begrensning med Kongens samtykke efter hvert som kraft blir ledig, kreve avgitt fra de av vassdragets vannfall der tilhører norske kommuner ytterligere kraft såvidt forødet til å dekke deres eget behov eller til å forsyne deres innvånere med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

Kraften avgis i den form hvori den produseres. Elektrisk kraft uttas efter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledning eller fra ledningsnettet, hvad enten ledningene tilhører reguleringens eier eller andre. Forårsaker kraftens uttagelse av ledningene økede utgifter bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene — deri innbefattet 6 pct. rente av anleggskapitalen — med tillegg av 20 procent. Hvis prisen beregnet på denne måte vil bli uforholdsmessig høi fordi bare en mindre del av den kraft vannfallet kan gi er tatt i bruk kan dog kraften isteden forlanges avgitt efter en maksimalpris som svarer til den gjengse pris ved bortleie av kraft i distriktet. Maksimalprisen fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement og konsesjonæren eller i mangel av overenskomst ved skjønn. Denne fastsettelse kan såvel av departementet som av konsesjonæren forlanges revidert hvert 5te år. Hvis eieren leier ut kraft og kraften til kommune eller stat kan uttas fra kraftledning til nogen av leietagerne kan kommunen eller staten i ethvert tilfelle forlange kraften avgitt til samme pris og på samme vilkår som eiere av lignende kraftmengder under samme forhold.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas.

Undlater reguleringens eier å levere denne kraft uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han efter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kW. som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til efter departementets bestemmelse å overta driften av reguleringen for eierens regning og risiko såvidt nødvendig til levering av den betingede kraft. Opsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Opsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

22.

For oppfyllelsen av de forpliktelser som ved reguleringen eller dens drift pådras likeoverfor andre og for overholdelsen av de i konsesjonen fastsatte betingelser skal der stilles og til enhver tid oprettholdes sikkerhet for et beløp av kr. 10 000,00 efter nærmere bestemmelse av vedkommende regjeringsdepartement.

23.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringen tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen mot en årlig godtgjørelse til reguleringens eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

24.

Reguleringens eier plikter å treffe sådanne anordninger ved anleggene og i tilfelle i vassdraget nedenfor disse samt å avgi vann i sådan utstrekning at den almindelige ferdsel og fløtning forulempes så lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføininger han skal treffe avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe på ferdselen eller fløtningen som ikke på denne måte avhjelpes blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

25.

Reguleringens eier underkaster sig de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende regjeringsdepartement til kontroll med overholdelsen av de opstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av reguleringens eier efter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

26.

Alle heftelser som hviler på reguleringen faller bort, når den i henhold til reguleringskonsesjonen går over til staten.

27.

Reguleringskonsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.»

Landbruksdepartementet har i skrivelse av 1ste juni 1929 meddelt at det intet vesetlig har å innvende mot at reguleringen gjennomføres overensstemmende med den foreliggende plan.

Landbruksdepartementet meddeler videre at fiskeriinspektøren har anbefalt det foreliggende andragende innvilget uten at der pålegges reguleringen å innbetale noget fiskerifond, idet han antar at reguleringens skade på fisket visstnok vil bli meget liten.

Departementet skal bemerke:

Den kraftøkning som vil opnåes ved den planlagte regulering er i og for sig ikke stor, nemlig 1 352 turbin-HK., hvis den økede vannføring fordeles på sommerlavvannsperioden, og ca. 1 700 turbin-HK. (2 250 natur-HK.) ved fordeling på vinterlavvannsperioden, hvilket siste tall hovedstyret finner det rimelig å legge til grunn ved bedømmelse av reguleringens nytte. Vassdragets kraft utgjør imidlertid i det hele ikke mer enn ca. 1 500 HK., og samt-

lige interesserte vannfall er fullt utbygget og har installert maskineri til å ta økningen i bruk. Økningen må således efter forholdene ansees som verdifull.

For fløtning og kanaldrift samt for flomforholdene er reguleringen antatt dels å ville medføre fordeler, dels økede ulemper. Man henviser herom til hvad hovedstyret har anført.

Skaden ved den planlagte hevning av vannstanden på 0,686 m. består vesentlig i neddemning av grunn, 172 dekar dyrket mark, 272 dekar vesentlig havnegang og en mindre del myr og kratt. Hertil kommer skade over opdemningsgrensen ved forsumpning. Arealet inntil 0,5 m. over demningsgrensen er angitt til 483 dekar, hvorav 223 dekar dyrket mark. For neste 0,5 m. har arealet omtrent samme størrelse. Den planlagte høieste opdemningsgrense er opplyst å ligge tildels langt under flomvannstanden i sjøene.

Det er antatt å bli ulemper for ferdseilen på isen, særlig på sjøene og nedkjørslen til disse. Hovedstyret antar at disse ulemper neppe vil bli av vesentlig betydning.

Departementet er med hovedstyret kommet til at de fordeler, reguleringen vil bringe, er vesentlig større enn skaden og ulempene, tillagt de påregnelige omkostninger ved gjennomførelsen av foretagendet.

Man vil derfor anbefale den ansøkte reguleringsstillatelse gitt, idet man som vanlig forutsetter at departementet vil være myndig til å samtykke i mindre vesentlige endringer i planen.

Departementet finner å kunne tiltre de av hovedstyret foreslåtte betingelser, idet dog post 8, overensstemmende med stortingsbeslutning av 4de juli 1927, anbefales gitt følgende ordlyd:

«Selskapet skal ved bygning og drift av anleggene anvende norske varer for såvidt disse kan fåes like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at der er utvist all mulig aktsamhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mere enn 10 pct. overstiger den pris

med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er der adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeide og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pct. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll- og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pct. av den utenlandske vares pris (eksklusiv toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra reglen om bruk av norske varer, når særlige hensyn gjør det påkrevet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang efter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pct. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.»

Forslaget til betingelser er forøvrig i alt vesentlig overensstemmende med de vilkår som ved kgl. resolusjon av 4de juli 1925 blev fastsatt for regulering av Øgderen i det samme vassdrag. Angående sistnevnte reguleringstillatelse henvises til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» XII, side 33 ff.

Konsesjonen er anbefalt gitt på ubegrenset tid forsåvidt angår vannfall som tilhører norske kommuner. For private vannfallseiere er foreslått en konsesjonstid av 50 år, jfr. utkastets post 1.

Innløsningsrett for staten overensstemmende med reguleringslovens § 10,5 er oppstillet i utkastets post 2 forsåvidt angår deler av anlegget, tilhørende dem for hvem tillatelsen er tidsbegrenset.

Avgiftene til staten er foreslått satt til kr. 0,50 og til kommuner kr. 2,00 pr. innvunnet naturhestekraft, jfr. utkastets post 3. Likeledes har man funnet at der i henhold til reguleringslovens § 13 må bli å betinge en godtgjørelse en gang for alle til staten. Godtgjørelsen er foreslått satt til kr. 1,00 pr. natur-HK., jfr. post 4.

Der er foreslått avgitt 10 pct. av den innvundne kraft til kommuner og 5 pct. til staten, jfr. post 21.

I utkastets post 15 er betinget avsatt et jordbruksfond, stort kr. 20 000,00, jfr. reguleringslovens § 12,8.

Man har i post 22 foreslått stillet sikkerhet for et beløp av kr. 10 000,00.

I henhold til Landbruksdepartementets forannevnte skrivelse av 1ste juni 1929 har man ikke funnet grunn til å foreslå avsatt noget fiskerifond.

Heller ikke har man foreslått betinget plikt til å sørge for lægehjelp og sykehus, eller politiofsyn, idet reguleringslovens fremme ikke gjør nogen større arbeidsstyrke nødvendig.

Andragendet har vært bekjentgjort på anordnet måte.

Efter de foreliggende opplysninger om kraftøkningen og om de interesser som vil berøres antas det unødvendig å forelegge saken for Stortinget.

Man har gått ut fra at andragendet ikke tilsikter nogen innløsning eller erhvervelse av Fredrikshalds Kanalselskaps eldre reguleringsrett. Kanalselskapet forutsettes således å beholde sine tidligere reguleringsrettigheter.

Departementet vil senere avgi innstilling angående manøvreringsreglement.

Da det fremgår av sakens dokumenter at Fredrikshalds Hovedvassdrags Bruks-eierforening nu er dannet, anbefales tillatelsen meddelt denne.

Man tillater sig således å

innstille:

Det tillates i medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14de desember 1917 Fredrikshalds Hovedvassdrags Brukseierforening å regulere Øymarksjø, Aspern og Ara i Østfold i det vesentlige overensstemmende med fremlagt plan og på de i Arbeidsdepartementets foredrag av 20de september 1929 inntatte betingelser.

17. Regulering av Breimsvatn.

(Ytterligere forlengelse).

Kgl. resol. av 8de november 1929.

Ved regjeringens resolusjon av 12te november 1913 fikk Gloppens Elektrisitetsverk tillatelse til å regulere Breimsvatn overensstemmende med fremlagt plan og på nærmere angitte betingelser.

Ved kgl. resolusjon av 17de oktober 1914 blev tillatelsen tillatt benyttet av Gloppen kommune på uforandrede vilkår.

Angående disse resolusjoner henvises til «Meddelte Vassdragkonsesjoner» II side 121 ff. og side 266 ff.

Fristen for reguleringsarbeidenes påbegynnelse er senest ved kgl. resolusjon av 7de juni 1929 fastsatt til 12te november 1929.

Fristen for arbeidenes fullførelse utløper 12te november 1931.

Man vedlegger det til grunn for kgl. resolusjon av 7de juni 1929 liggende departementsforedrag.

Fra Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har departementet motatt følgende skrivelse av 25de oktober 1929 angående forlengelse av fristen for arbeidets påbegynnelse:

«Under henvisning til Hovedstyrets skrivelse av 4de mai d. å. angående ovennevnte regulering oversendes vedlagt 2 fra Gloppen formannskap og Gloppen Elektrisitetsverk innkomne andragender om ytterligere forlengelse av den for reguleringsarbeidets påbegynnelse fastsatte frist.

Man tillater sig å anføre:

Ved kgl. resolusjon av 7de juni 1929 er den nevnte frist forlenget med 1 år til 12te november 1929. — Fristen for fullførelsen er som før 12te november 1931.

I de nu innkomne andragender er fremholdt at denne frist vil bli for knapp, spesielt på grunn av at overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Sogn og Fjordane fylke ikke kan få de nødvendige planer ferdig til nevnte tid. — Gloppen formannskap søker derfor under 23de september d. å. om ytterligere forlengelse av fristen til utgangen av 1929 og Gloppen Elektrisitetsverk under 11te oktober s. å. om sådan

forlengelse at overingeniøren får nødvendig tid til utarbeidelse av planen og de forskjellige myndigheter til sakens behandling.

Overingeniøren for elektrisitetsforsyningen i Sogn og Fjordane anbefaler under 15de oktober 1929 at der gis en rimelig fristforlengelse til utarbeidelse av det forlangte projekt for vannets regulering. Han anfører bl. a., at hvis man kan få utsettelse til våren, vil han kunne ha projektet ferdig.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane anbefaler under 17de oktober 1929 elektrisitetsverkets andragende.

Efter de foreliggende omstendigheter finner Hovedstyret det rimelig at man stiller sig imøtekommende til en mindre forlengelse og anbefaler at fristen for arbeidets påbegynnelse forlenges ytterligere en tid, man foreslår til 1ste juli 1930.

Behandlet i møte den 23de oktober 1929.»

Departementet finner efter det foreliggende å kunne anbefale at der innrømmes en kortere utsettelse, og vil med hovedstyret foreslå at fristen forlenges til 1ste juli 1930.

Man vedlegger sakens dokumenter.

I henhold til det anførte tillater man sig å

innstille:

Den senest ved kgl. resolusjon av 7de juni 1929 fastsatte frist for påbegynnelse av regulering av Breimsvatn i Sogn og Fjordane fylke forlenges til 1ste juli 1930.

18. Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap.

(Forhøielse av aktiekapitalen).

Kgl. resol. av 29de november 1929.

Ved kgl. resolusjon av 30te september 1927 blev der i medhold av den almindelige konsesjonslov av 14de desember 1917 § 36 annet ledd meddelt Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap tillatelse til å utvide sin grunnkapital fra kr. 57 639 600,00

til kr. 76 852 800,00 ved utstedelse av 106 740 nye ordinære aktier à kr. 180,00.

Tillatelsen blev ikke tilknyttet særlige betingelser.

Selskapet har under 6te november 1929 inngitt andragende om kgl. tillatelse til ytterligere utvidelse av aktiekapitalen.

Dette andragende er sålydende:

«Vi tillater oss herved å ansøke om tillatelse til å forhøie vår nuværende aktiekapital fra kr. 76 852 800,00 til maksimum kr. 104 999 940,00 ved utstedelse av maksimalt 156 373 nye ordinære aktier pålydende hver kr. 180,00.

Til orientering tillater vi oss å meddele at den betydelige omlegning og utvidelse av vår bedrift, som har pågått siden 1927, nu er tilfredsstillende avsluttet og at produksjonen etter de nye metoder for kvelstoff-fremstillingen allerede er i full gang. Den nu projekterte aktieutvidelse skyldes i det vesentlige dels behovet for en større driftskapital etter omlegningen og utvidelsen, dels ønsket om i tilfelle å stå rustet til å gå igang med ytterligere planlagte utvidelser.»

Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet har på foranledning avgitt en uttalelse i saken dattert 19de november 1929, som hitsettes:

«Ved kgl. resolusjon av 30te september 1927 fikk selskapet tillatelse til å utvide sin grunnkapital fra kr. 57 639 600,00 til kr. 76 852 800,00 ved utstedelse av 106 740 nye ordinære aktier à kr. 180,00. Denne utvidelse blev foretatt for med en betydelig omlegning og utvidelse av driften for øie å bringe selskapets egen kapital i et rimeligere forhold til lånekapitalen. Den var ennvidere et ledd i det innledede samarbeide med I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft. Man henviser forøvrig herom til Hovedstyrets skrivelse til det ærede departement av 27de september 1927.

Det opplyses nu at den nevnte omlegning og utvidelse av bedriften er tilfredsstillende avsluttet etter å ha pågått siden 1927 og at produksjonen etter de nye metoder for kvelstoff-fremstillingen er i full gang. Den nu påtenkte utvidelse av aktiekapitalen er begrunnet dels med behovet

for en større driftskapital etter utvidelsen, dels med ønsket om i tilfelle å stå rustet til å gå i gang med planlagte ytterligere utvidelser.

Det er naturligvis av betydning for selskapet å disponere over en kapital som foruten å være tilstrekkelig til driften også gjør at selskapet står rustet for å gå igang med planlagte utvidelser. Man bemerker videre at det ikke kan skjønnes å foreligge almene hensyn som taler imot tillatelse til å foreta den omhandlede utvidelse av aktiekapitalen.

Hovedstyret finner derfor å burde anbefale at søknaden innvilges.

Ifølge erhvervslovens § 36, 4de ledd, er der adgang til å fastsette sådanne betingelser som finnes påkrevet av almene hensyn.

Ved behandlingen av det forrige andragende, jfr. vår nevnte skrivelse av 27de september 1927, drøftet Hovedstyret spørsmålet om hvorvidt det burde oppstilles betingelse om opprettelse av et fond til avvergelse av arbeidsledighet i tilfelle av hel eller delvis driftsstans og videre betingelse om plikt til å stille til disposisjon for det norske jordbruk gjødningsstoffer til billig pris. Hovedstyret mente imidlertid at forholdene lå slik an at man ikke burde kreve de omhandlede betingelser stillet.

Efter Hovedstyrets mening ligger forholdene ikke vesentlig anderledes an nu og det finner derfor heller ikke nu å burde anbefale nogen betingelser stillet.

Det bemerkes at man ikke har antatt det nødvendig å forelegge saken for distriktet, jfr. erhvervslovens § 24 næst site ledd.

Foshaug finner at tillatelsen bør gjøres avhengig av vilkår, f. eks. avsettelse av et fond til bekjempelse av arbeidsledighet på Rjukan, Menstad og Notodden samt forpliktelse til å stille et nærmere bestemt kvantum av kunstige gjødningsstoffer til disposisjon for det norske jordbruk til redusert pris.»

Departementet antar med Hovedstyret at der ikke foreligger almene hensyn som taler imot at den ansøkte tillatelse

til aktiekapitalens ytterligere utvidelse innvilges.

Man vil derfor anbefale at der meddeles selskapet tillatelse til å utvide sin grunnkapital fra kr. 76 852 800,00 til maksimum kr. 104 999 940,00 ved utstedelse av maksimalt 156 373 nye ordinære aktier pålydende hver kr. 180,00

Man finner med Hovedstyret etter omstendighetene å burde anbefale tillatelsen gitt uten betingelser.

Det bemerkes at A/S Hydros kapital også før utvidelsen i 1927 for den aller- vesentligste del yar på utenlandske hender. Ifølge selskapets vedtekter består styret av en generaldirektør og 4—6 andre medlemmer valgt av generalforsamlingen. Minst 2 av styrets medlemmer skal alltid være norske statsborgere. Representantskapet skal bestå av minst 6, høist 20 medlemmer (ingen bestemmelse om norske medlemmer).

Man tillater sig således å

innstille:

Det tillates i medhold av den almindelige konsesjonslov av 14de desember 1917 § 36, annet ledd, Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskap å utvide sin grunnkapital fra kr. 76 852 800,00 til kr. 104 999 940,00 ved utstedelse av maksimalt 156 373 nye ordinære aktier pålydende hver kr. 180,00.

19. A/S Høyangfaldene.

(Ytterligere fristforlengelse).

Kgl. resol. av 29de november 1929.

Ved kgl. resolusjon av 19de november 1915 fikk A/S Høyangfallene, Norsk Aluminium Co. tillatelse til å erverve og regulere Høyangvassdraget i Sogn, og ved kgl. resolusjon av 2nen april 1917 tillatelse til å erverve og regulere Kråkeelven i Sogn og til å overføre samme til Høyangvassdraget, alt på nærmere angitte betingelser.

Herom henvises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» II side 36 ff. og IV side 98 ff., hvor de nevnte resolusjoner er inntatt.

Fristen for fullførelse av utbygning og regulering i nevnte vassdrag er senest ved kgl. resolusjon av 28de september 1923 fast-

satt til 19de november 1929 på nærmere vilkår.

Herom henvises til «Meddelte Vassdragskonsesjoner» X side 127 ff.

Departementet har fra advokat J. Hagelsteen, Bergen, på vegne av A/S Høyangfallene mottatt et andragende, datert 12te april 1929, om ytterligere fristforlengelse.

Andragendet har vært forelagt for Hovedstyret for Vassdrags- og Elektrisitetsvesenet, som i skrivelse av 15de november 1929 har anført følgende:

«Det Kongelige Departement har under 22de april d. å. sendt Hovedstyret til uttalelse et fra hr. advokat Hagelsteen på vegne av A/S Høyangfaldene innkommet andragende om ytterligere forlengelse av den for fullførelse av utbygning og regulering m. v. fastsatte frist. I anledning herav tillater man sig å anføre:

Ved kgl. resolusjon av 19de november 1915 fikk A/S Høyangfaldene tillatelse til å erverve og regulere Høyangvassdraget i Sogn og ved kgl. resolusjon av 2nen april 1917 tillatelse til å erverve og regulere Kråkeelven i Sogn og til å overføre samme til Høyangvassdraget. — Ved kgl. resolusjon av 28de september 1923 blev den ved ovennevnte resolusjon av 1915 fastsatte frist for fullførelse av utbygning m. v. forlenget med 7 år til 19de november 1929 på betingelse av at dammene for Bredalsvatnene nårsomhelst kan kreves ombygget innen en av Arbeidsdepartementet satt frist.

Den del av anleggene i Høyanger som hittil er gjennomført er utbygning av Øre- og Jetlandselven samt Kråkevassdragets regulering og overføring. De ovenfor nevnte dammer for Bredalsvatnene er likeledes ombygget. Utbygning av Dalevassdraget (Eriksdals- og Gautesdalselv) er overhodet ikke påbegynt.

Av det nu innkomne andragende — datert 12te april 1929 — hitsettes:

« — — — — På selskapets vegne tillater jeg mig herved å andra om en ytterligere forlengelse av fristen, idet selskapet på grunn av de økonomiske forhold ikke har hatt anledning til å gå igang med videre utbygning enn skjedd.

Som departementet bekjent er vassdra-

get utbygget for ca. 28 000 HK. der er bortleiet til Norsk Aluminium Company. Nogen ytterligere utleie av kraft til dette selskap er for tiden ikke aktuelt.

Hertil kommer at da der ikke er plass i Høyanger for flere storindustrielle bedrifter, måtte kraften i tilfelle den skulde utleies til en annen kraftleier overføres annesteds. Men nogen sådan kraftleier har hittil ikke vært å erhverve.

Forøvrig vil Høyangfaldenes forhold være vassdragsstyret bekjent fra en rekke andre saker i forbindelse med konsesjon til Norsk Aluminium Company, således at det formodentlig er unødvendig nærmere å begrunne at det for tiden er umulig for A/S Høyangfaldene å gå igang med ytterligere utbygning.

I henhold hertil tillater jeg mig på selskapets vegne å anmode om at fristen må bli forlenget til 19de november 1939.»

Kyrkjebø herredsstyre har behandlet saken i møte 24de september 1929. Et forslag om ikke å imøtekomme andragendet blev forkastet med 15 stemmer. Herredsstyret vedtok derefter enstemmig at en fristforlengelse blev tilknyttet følgende vilkår:

«Fristen for fullstendig utbygning av vassdragene forlenges fra 19de november 1929 til 19de november 1934.

Til § 4.1: Kommunens egne folk har dog fortrinsrett.

Til § 10: Den nødvendige og fremtidige politihjelp for stedet forøvrig blir å betale likt av selskapet og kommunen.

Til § 14, 2net og 3dje ledd: Kraften leveres efter en maksimalpris beregnet på å dekke produksjonsomkostningene med tillegg av 10 pct. Produksjonsomkostningenes størrelse fastsettes ved overenskomst mellem vedkommende departement, Kyrkjebø kommune og konsesjonæren eller i mangel av sådan ved lovlig skjønn.

Denne fastsettelse kan såvel av departementet, Kyrkjebø kommune og selskapet forlanges revidert hvert 5te år. Selskapet har rett til å forlange et varsel av ett år for

hver gang kraft uttas. Kraften avgis i den form Kyrkjebø kommune måtte forlange.

Til § 2, 2net ledd i konsesjonens II del: Konsesjonsavgiften til Kyrkjebø kommune fastsettes til kr. 1,00 pr. naturhestekraft for det som utbygges efter 20de november 1934.»

Herredstyret gjør opmerksom på at det i Høyanger er behov for mere kraft enn A/S Høyangfaldene for tiden kan skaffe, idet Norsk Aluminium Company skal være liehaber til 10 000—15 000 HK. Hertil kommer at stedet Høyanger stadig vokser så efterspørselen efter elektrisk energi blir større og større.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane anbefaler under 16de oktober 1929 at der meddeles utsettelse.

Hovedstyret finner også denne gang at det således som forholdene ligger an ikke er annet å gjøre enn å stille sig imøtekommande til andragendet. Til å gå så langt som til 10 års forlengelse synes der dog ikke å være tilstrekkelig grunn. Man er stanset ved å anbefale 5 års fristforlengelse til 19de november 1934 og at tillatelse gis uten betingelser.

Sakens dukomenter følger.

Behandlet i møte 11te november 1929.»

Departementet finner efter det foreliggende med hovedstyret å kunne anbefale at fristen forlenges med 5 år til 19de november 1934.

I tilslutning til hovedstyret finner man ikke å burde anbefale at fristforlengelsen blir gjort avhengig av betingelser som foreslått av Kyrkjebø herredsstyre. Som det fremgår av hovedstyrets foran inntatte skrivelse er den betingelse, som var knyttet til den forrige fristforlengelse, blitt opfylt.

Man tillater sig således å

innstille:

Den senest ved kgl. resolusjon av 28de september 1923 fastsatte frist for fullførelse av utbygning og regulering av Høyangvassdraget i Sogn forlenges med 5 år til 19de november 1934.